6
30-F
54

6
32 L
36

R. II ed. To I p. 424. n. 18.

6-30.F.54

~~V 0 79 b 2~~

Joachimus Aulicus Augustinus

Ener Vie

[illegible]

[illegible]

guine ab imminenti hoſte ſedulo tueri nō deſiſtis, ſcilicet eius muneris perſungendi gratia, quod purpurei pilei dignitatæ tibi præſtandum eſt. Id quod pulcherrimo illo Pellicani tibi deſumpto ſymbolo, noſtroq; Symbolorum libro inſerto, piè iuxta ac modeſtè ſignificare voluiſti, cùm ad hæc non ignorarem quantopere humanioribus ipſe literis, & hiſtoriæ præſertim antiquæ lectione delecteris, teſte nobiliſsima illa tua omnis generis cum librorum, tum picturarum vndiq; parta ſupellectile, inquam vel regiam liberalitatem, & munificentiam ſuperaſti, & quam benignus ſtudioſorum omnium fautor, alterq; Mœcenas ſemper extiteris. Hæ tuæ diuinæ virtutes addubitanti mihi nonnihil planè perſuaſerunt, vt hanc meā qualem qualem operā, tuo nuncuparem nomini, eiusq; bonis auſpicijs in hominū manus prodiret comitatā à tuo ſacroſancto Genio, tanquam certiſsimum quoddam mei in te animi promptitudinis teſtimonium. Cuius quidem maiorem quam huiuſce doni mei tenuitatis apud te Dei Optimi immortalis more, rationem ſis habiturus, firma quadam interna ſpe adductus, eas tibi breui fortunas, atque ad tantam ſublimitatem, & ad tantum Imperium tuis meritis conformes diuina acceſſuras prouidentia, vt & mihi, & cæteris haud obſcuri nominis ſcriptoribus celebrandæ Magnanimitatis, Iuſtitiæ, vitæq; tuæ integritatis, non pœnitendum præbiturus ſis argumentum.

Bene vale. Venetijs pridie Cal. Octob. M. D. LVIII.

Pertinet ad Bibliothecam S. Fran.ci de Urbe Ex Testamento ... Ascanij Rivaldi
BIBLIOTECA ... ROMA

b

CVM PRIVILEGIIS.

Pontificis Maximi.

Sacræ Cæſareę Maieſtatis.

Philippi Hiſpaniarum, Angliæq́; Regis, &c.

Senatus Veneti.

Ducis Florentiæ, & aliorum Principum.

ANTIQVITATVM STVDIOSIS.

EX ITALICO IN LATINVM CONVERSA.

COMPLVRES tum antiquorum, tum iuniorum ſcriptorum id ſibi aſſumpſerunt ſcribendi argumentum, vt vel Cæſarum vitas, vel ſummorum Pontificum, vel Illuſtrium Poetarum, vel inſignium aliquorum virorum magna cum orationis, & vbertate, & elegantia deſcriberent. Ego verò id mihi negotij aſſumpſi, vt quinquaginta, & quattuor mulierum vitas deſcriberem, quarum aliæ auiæ, aliæ amitæ, aliæ matres, vel ſorores, vel coniuges, vel filiæ, vel neptes Imperatorum fuerunt, inter quas decem, & quattuor Auguſtarum nomen ſunt conſecutæ. Nonnullæ ex his prudentes, honeſtæ, maximi ingenij, pluribusq; vtiles; aliæ contra imprudentes, inuerecundæ, flagitioſæ, multorumq; malorum cauſa extiterunt. Bonæ perpaucæ ſanè; quæ tolerari poſſent, nonnullæ; at plures horrendæ maximè feræ, vel portēta potius, & monſtra quædam formidāda naturæ, quàm mulieres videri potuiſſent. Earum enim cauſa Roma Imperium ſæpius mutaſſe, Principum quorundam humanitatem, atque clementiam corruptam ſenſiſſe, nonnullorum iniquitatem pertuliſſe, multorumq; monſtrorum rabiem, cum infinita propè immanitate, & inſania paſſa fuiſſe, conſpicitur. Inuenietis, vt par eſt, diuerſos poſtea earum fines, quippe cum alias amauerint, coluerint, plurimiq; fecerint non earum modo mariti, ſed P. etiam R. aliæ inuiſæ fuerint omnibus, ex Imperatoria conſuetudine palatijq; non mediocri cũ ignominia eiectæ: quæ omnia nõ magnam modo delectationem, ſed maximam etiam vtilitatem legentibus allatura exiſtimo. Neque minorem præterea voluptatem percipietis, quod tamen non ſine aliqua vtilitate accidet, vbi res geſtas earum legentes, propoſitas illarum imagines conſideraueritis. quoniam quaſi animorum quoddam ſpeculum in his ſeſe offerent, quas ex antiquiſsimis æreis, argenteis, aureisq; numiſmatibus excerpſimus, cum ijs omnibus comendi generibus, quæ cum poſterioribus numiſmatum partibus inuenire potuimus, cumq; eorum omnium quæ viſuntur, explicationibus. Ibidem eorum nomina referuntur, apud quos reperiuntur hæc numiſmata, atque hæc omnia antiquorum ſcriptorum autoritate corroborantur. Varia ſunt ornamenta ſingulis imaginibus, atque omnibus numiſmatibus ſui numeri in poſteriorum partium tabulis conſignantur, quorum beneficio eorum inueniuntur expo-

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

ſitiones: quo ex varijs huiuſce operis noſtri rebus diuerſa ingenia voluptatem, vtilitatemq; aliquam percipiant, cum quiuis, quoties opus fuerit, in tanta inuentionum varietate, facile quod voluerit, inuenire poſſit. Nulli mehercle vel labori, vel ſumptui pepercimus, neque ita difficile quicquam ſeſe obtulit: quod pro viribus noſtris omni induſtria, ſtudio, ac diligentia ad optimum finem non perduxerimus, cum minime omnia ſuperius à me commemorata numiſmata (ne quiſquam ſe deceptum à me fuiſſe exiſtimet) ex antiquis exemplaribus ſint excerpta, neque tamen ex me ipſo ea confinxi: eſt enim res quæ ab hiſtorici nomine maximè abhorreat, ea quæ minime ſunt, confingere: verum partim ex libro quodam à diuerſis compoſito, & ab Andrea Fuluio præcipuè Iacobo Sadoleto Epiſcopo Carpent. poſtea Cardinali conſecrato Pontifice Leone x. Anno M. D. XVII. depromuntur. Hæc quidem an verè ex antiquis numiſmatibus, vel ſculpturis, vel ex ſtatuis deprompta fuerint, non facile affirmauerim. Veruntamen ne vt vacua loca eſſe paterer ea prætermittere nolui, id quod extra opus meum eſt, interim libero aliorum iudicio relinquendum exiſtimaui. ibidem perſpicietis nos in tabulis quibuſdam libri ipſius imaginem, noſtramq; antiquam poſuiſſe, ſicuti paulò inferius ordine explicabitur. Neque cuiquã dubium eſſe debet, quin alia pars antiquis numiſmatibus ſint ſimillima, quoniam eorum ſuis in locis citantur teſtimonia, apud quos reperiuntur.

IMAGINES, QVAS EX FVLVII LIBRO ACCEPIMVS.

Martia
Iulia C. Iulij Cæſaris amita
Aurelia
Cornelia
Pompeia
Calpurnia
Iulia, C. Iulij Cæſaris filia
Actia
Octauia Auguſti ſoror
Claudia Octauiani coniux
Scribonia
Iulia Auguſti filia
Liuia Auguſti quæ prima eſt ſupius.
Agrippina Tiberij coniux
Antonia Maior
Liuilla C. Cæſaris, Diui Aug. filij, coniux.
Druſilla C. Cæſaris Caligulæ ſoror
Liuilla C. Cæſaris Caligulæ ſoror.
Iunia Claudia
Octauiæ Claudij filiæ, numiſma inferius
Liuia Oreſtilla
Lollia Paulina
Cæſonia
Druſilla C. Cæſaris Caligulæ filia

Aemilia Lepida
Liuia Medullina
Plautia Herculanilla
Claudia Claudij filia
Aelia Petina
Valeriȩ Meſſalinȩ numiſma inferius
Claudia Neronis filia, Auguſta
Statilia Meſſalina
Mummia Achaia
Lepida Galbæ coniux

Albia Terentia
Sextilia Auguſta
Petronia
Galeria Fondana
Veſpaſia Polla
Flauia Domitilla
Domitillæ Veſpaſiani filiæ Auguſtæ imago,
Arricidia
Martia Fuluia

IMAGINES, QVAS EX ANTIQVIS NVMISMATIBVS DESVMPSIMVS.

Liuiæ Auguſtæ duo numiſmata inferiora
Antonia minor Claudij Imperatoris mater
Agrippina C. Cæſaris Caligulæ mater, Auguſta.
Agrippina Neronis Imp. mater, Auguſta.
Antonia Claudij Imperatoris filia, Auguſta.
Valeriæ Meſſalinæ numiſma ſuperius, quem habet Venetijs Stephanus (Magnus
Octauiæ Neronis Imp. vxoris numiſma ſuperius.
Poppæa Sabina quæ penes Lauredanum
Sextiliæ Auguſtȩ pars aduerſa, quȩ eſt poſterior numiſmatis Vitellij Imp.
Domitillæ poſterior pars, quæ ex altera inſcriptionem tantum habet
Iulia Titi Imperatoris filia, Auguſta.
Domitia Auguſta.

QVAE AVGVSTAE NOMINI ASSVMPTAE FVERVNT, SECVNDVM ORDINEM TEMPORVM DISPOSITAE.

Liuia Auguſti vxor, Auguſta.
Agrippina C. Cæſaris Auguſti Germanici mater, Auguſta.
Iulia Agrippina Neronis Imp. mater, Auguſta.
Antonia Claudii Imperatoris filia, Auguſta.
Claudia Neronis Imp. filia, Auguſta.
Sextilia Vitellii Imperatoris mater, Auguſta.
Iulia Titi Imperatoris filia, Auguſta.
Domitia Domitiani Imperatoris vxor, Auguſta.
Antonia minor Claudij Imperatoris mater.

QVAE SECVNDVM CONIECTVRAS NOMEN AVGVSTAE ACCEPERVNT.

Iulia Druſilla C.Cæſaris Caligulæ ſoror
Octauia Claudii Imperatoris filia
Valeria Meſſalina Claudii Imperatoris vxor
Poppæa Sabina
Domitilla Veſpaſiani Imperatoris filia

QVAE POST MORTEM HONORES DIVINOS CONSECVTAE SVNT.

Diua Liuia Auguſta, à Senatu P. Q. R.
Diua Druſilla à Caio Cæſare Auguſto fratre.
Diua Claudia Neronis Imp. filia, à patre.
Diua Domitilla Veſpaſiani Imperatoris filia, à Tito fratre.
Diua Iulia Titi Imperatoris filia, à Domitiano patruo.

MVLIERVM VITAE SECVNDVM NVMEROS PAGINARVM DESCRIPTAE.

Martia C. Iulij Cæſaris Dictatoris auia Pagina
Iulia C.Iulij Cęſaris Dictatoris amita 1
Aurelia C. Iulij Cæſaris Dictatoris mater. 3
Coſſutia C.Iulij Cæſaris vxor. 5
Cornelia C.Iulij Cæſaris vxor. 6
Pompeia C.Iulij Cæſaris vxor. 9
Calpurnia C.Iulij Cæſaris Dictatoris vxor. 11
Iulia C.Iulij Cæſaris filia. 13
Accia Auguſti mater 17
Octauia Auguſti ſoror 21
Seruilia Octauiani vxor 25
Claudia Octauiani vxor 27
Scribonia Auguſti vxor 31
Iulia Auguſti filia. 33
Iulia M.Agrippæ. 39
Liuia Auguſta, Auguſti vxor. 41
Agrippina Tiberij vxor. 55
Antonia maior. 57
Antonia minor. 59
Liuilla C.Cæſaris Aug. filij vx. 69
Iulia Druſi Cæſaris filia. 75
Agrippina Auguſta, C.Cæſaris Caligulæ mater, 77
Agrippina Aug.Claud.Imp.vx. 89
Iulia Druſilla, C.Cæſaris Caligulæ ſoror. 107
Liuilla C.Cæſaris Calig.ſoror. 113
Iunia Claud.C.Cæſ.Calig.vx. 115
Liuia Oreſtilla C.Cæſaris Caligulæ vxor. 117

Lollia Paulina C.Cęſ.Calig.vx. 119
Cæſonia, C.Cæſ.Calig. vxor. 121
Iulia Druſilla, C.Cæſaris Caligulæ filia. 123
Aemilia Lepida Claudii vxor. 125
Liuia Medullina Claudii vxor. 127
Plautia Herculanilla Claud.vx. 129
Claudia Claudii Imp.filia. 131
Aelia Petina Claudii vxor. 133
Antonia Aug.Claudii Imp.fil. 135
Valeria Meſſalina Claudii Imperatoris vxor. 141
Octauia Claudii Imp.filia. 145
Poppæa Neronis Imp.vxor. 151
Claudia Neronis Imp.filia. 155
Statilia Meſſalina Neronis Imperatoris vxor. 157
Mummia Achaia Galbę mater. 159
Lepida Galbæ vxor. 161
Albia Terentia Othonis mat. 163
Sextilia Auguſta Vitellii Imperatoris mater. 165
Petronia Vitellii vxor 167
Galeria Fondana Vitellii vxor. 169
Veſpaſia Polla Veſpaſiani mat. 171
Flauia Domitilla Veſp.vxor. 173
Domitilla Veſp.Imp.filia, 175
Arricidia Titi vxor. 177
Martia Fuluia Titi vxor.
Iulia Auguſta Titi Imp.filia 179
Domitia Auguſta, Domitiani Imperatoris vxor. 187

ELENCHVS SCRIPTORVM, è QVIBVS DECERPSIMVS HISTORIAM ET IN OPERA CITANTVR.

Alexander ab Alexandro.
Appianus Sophiſta Alexandrinus
Aſconius Pedianus
Cælius Rhodiginus
C.Plinius Secundus
C.Plinius Cæcilius ſecundus, Iunior.
C.Salluſtius Criſpus
C.Silius Italicus
C.Suetonius Tranquillus
C.Velleius Paterculus
Decius Iunius Iuuenalis
Dion Caſſeus Nicæus
Diuus Iſidorus Hyſpalenſis.
Euſebius Cæſarienſis
Flauius Eutropius
Herodianus Grammaticus Alexan.
Ioſephus Iudæus
Iulius Solinus
L.Anneus Seneca Cordubenſis
L.Florus
Macrobius Parmenſis
M.Tullius Cicero
M.Valerius Maximus
M.Valerius Martialis
Oratius Flaccus Venuſinus
Orſeus antiquiſsimus ſcriptor, ab alijs citatus.
Paullus Oroſius
Philoſtratus
Platina
Plautus
Plutarchus Chæroneus
Porphirius, & Iamblicus

P.Ouidius Naſo
P.Virgilius Maro
P.Cornelius Tacitus
Quintilianus
Sex.Aurelius Victor.
Sex.Iulius Frontinus
Statius Papinius Neapolitanus,
T.Liuius Patauinus.

DE ANTIQVARVM MVLIERVM NOMINIBVS BREVIS TRACTATVS.

ROMANAE antiquitus mulieres nnllum prænomen maiori ex parte ſortiebantur, verum vice nominis eo fungebantur, quod ipſarum familiæ erat nomen, ſicuti ex Martiorum familia Martiæ appellabantur; ex Aureliorum Aureliæ, Iuliorum Iuliæ, Coſſutiorum Coſſutiæ, atq; eodem pacto ex cæteris familijs. Hanc rem ita ſenſit Poſsidonius, quanquam, vt ait Plinius, Tanaquil Tarquinij coniux Caia Cæcilia nuncupabatur, & cum ſuis prænominibus Acca Laurentia, & Caia Terentia in Annalibus, vt autor eſt Gellius, atque in ſcriptis antiquorum marmoreis reperiuntur. Plutarchus contra Poſsidonij ſententiam, Romanas mulieres duo nomina habuiſſe, ac mares tria, memoriæ prodidit; In hoc etiam noſtro libro duobus cum nominibus, ſiue nomine, & cognomine potius, complures leguntur: Sicuti Lollia Paulina, Aemilia Lepida, Plautia Herculanilla, atque aliæ nonnullę; Lollia, à nomine familiæ Lolliorum, Aemilia, Aemiliorum, Plautia Plautiorum dictæ erāt. Earum nomina vel à patribus, vel ab auis ex eorum familia, ſicuti dictum eſt, depromebantur. Cognomina aliquando eadem erant, quę & paterna, vel ſumebātur ex materna progenie, vel ab aliqua illuſtri hominis origine, vel ab eo loco vnde ipſe defluxerant, vt Mummia Achaia, ab Achaico L.Mummio, & ſicuti Iulia Agrippina Neronis mater, ex Iulia familia, in quam Germanicus Cęſar eius pater per adoptionem à Tiberio Imperatore, iuſſu Auguſti, receptus fuerat, & matre Agripina nominabatur, vel ab Agrippis ob M.Agrippam auum maternum dicta eſt Agrippina. Liuia cognomento Medullina cognomen habuit Camillę à Camillo vrbis liberatore, & Galeria Fundana à Fundis Campaniæ oppido, tum multiplex huiuſmodi varietas apud diuerſos hiſtoriarum ſcriptores reperitur.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

MARTIA C·CAES·DICT·AVIA
D·M·
MARTIAE
Q·F·CAESAR
DICT·PERP·
AVIAE NOBI:
LISSIMAE
B·M·F·
I

MARTIA C. IVLII CAESARIS AVIA.

NVLLI profectò obſcurum eſſe exiſtimo Martiorum fa
miliam, ex qua Cæſaris auia nomen accepit, fuiſſe no-
biliſsimam, atq; Illuſtriſsimã inter Romanos, tum ob
ipſius antiquitatem, tum ob multos etiam honorificẽ-
tiſsimosq́; magiſtratus, quos obtinuit, cum Conſules
ex ea complures extiterint. Huiuſce familiæ fuit Mar-
tius Vates, vir ille ob ſingularem probitatem, eloquentiamq́; inſignis,
qui dignus habitus eſt, vt à Senatu ad Perſeum Regem mitteretur, quo ad
eum orationem haberet, vti Liuius, Macrobiusq́; literarum monumen-
tis tradiderunt. Ab hac familia nomen, & aqua ſumpſit, quæ ex fonti-
bus Fucini lacus delabitur, ob Q. Martium Regem, ſic familia fuit nomi-
nata, quia à Rege Martio proficiſcitur. Teſtis eſt illius nobilitatis C. Iu
lij Cæſaris eius nepotis funebris oratio, quæ apud Suet. extat in amitæ
laudem his verbis. Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum,
Paternum cum Dijs immortalibus coniunctum eſt. Nam ab Anco Mar-
tio ſunt Martij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere Iulij, cuius gẽ-
tis familia eſt noſtra. Neque tamen facile inuenio vnde hæc uel ex matre
traheret originem, uel quod eius pater haberet prænomen. Cum duo
huic eſſent filij mas ſcilicet, ac fœmina, mas C. Iulius Cæſar, uti in Faſtis
Capitolinis legitur, non Lucius, quem ex Aurelia coniuge C. Iulium
Cæſarem poſtmodo Dictatorem ſuſcepit, perijt mox ipſe repentina mor
te dum calciaretur matutino tempore, ſicuti aſſerit Plinius libro VII.
cap. 57. atque Iulia eius filia Caio Mario, qui ſepties fuit Conſul, in
matrimonium fuit coniugata.

IVLIA C CAES DICT AMITA C MARII COS VII
VENERI VICT·
IVLIAE C·MARI COS·VII·
CONIVGI C·IVLI CAESARIS
DICT·PER·AMITAE SANCTIS
SIMAE·
II

IVLIA, C. CAESARIS AMITA.

IVLIA, C. Cæſaris amita ex Martia nata, fuit nobiliſsima, quippe quę ex patre ab Aenea Troiano, à cuius filio Iulo Aſcanio Iuliorum familia nomen adepta eſt, ex matre ab Anco Martio Romanorum Rege originem duxerit. Fratrem habuit L.Cæſarem uirum conſularẽ, maritumq́; C. Marium, qui ſepties Conſulatum geſsit, ac primo ſui extremi Conſulatus menſe Romæ mortuus eſt. Huic unicus erat filius, ex patris nomine C. Marius nuncupatus, qui cum poſtea paternas inimicitias ſuſcepiſſet, à Syllanis victus, ſibi ipſi Præneſte obſeſſo mortem conſciuit. Cùm verò ea triumphos, miſeriasq́ue conſpexiſſet, maritiq́; gloriam, extremamq́; eiusdem calamitatem, & mortem filij, unà cum Romæ, totiusq́ue Italiæ deuaſtatione, nepote Quæſtore interijt; à quo ex funebri conſuetudine luculentiſsima oratione pro Roſtris fuit laudata. Huius corpus in campo Martio in familiæ Iuliorum tumulo fuit depoſitum. De ea Appianus libro Bellorum ciuilium primo, Suetoniusq́ue in Cæſare, & Eutropius libro quinto, pluribusq́ue in locis Liuius, ac ſexageſimo ſeptimo Florus mentionem fecit, & Plutarchus.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

AVRELIA C. IVLII CAESARIS MATER.

AVRELIA C. IVLII CAESARIS MATER.

AVRELIORVM familia tum peruetus fuit, tum etiam honeſtiſsima, qui antea Auſelij dicebantur, vt Valeſij, & Papiſii, ac poſtea litera .s. in r. mutata, Aurelij nominati ſunt. Originem duxerunt à Sabinis, vt aſſerit Alexander libro Genialium dierum primo, qui etiam creduntur à Sole nomen id traxiſſe, quoniam in Aurelia uia, quæ ex Ianiculo ad Diui Pancratii templum ducit, Soli ſacrificabatur, quo nomine Forum etiã fuit Aurelium, ubi eidem Deo ſacrificari cõſuetudinem fuiſſe arbitrantur. Harum utriuſq; mentionem fecit Cicero in Inuectiuis cõtra Catilinam. Ex huiuſce familia natus eſt Aurelius Cotta ciuis illuſtris, quo intercedente, Cæſar, ipſius affinis, qui Roma perfugerat, cõtrariarumq; partium habebatur, veniam conſecutus eſt, vt in Cæſaris vita Suetonius aſſerit. Vocata fuit hæc Aurelia ex familiæ nomine, quoniam ea fuit Romanorum conſuetudo, ne prænomen fœminæ obtinerent, vt inquit Poſidonius: Verùm patris eius prænomen, maternáue origo unde duxerit initium, ex antiqua authoritate minime affirmare poſſum. Nupſit L. Cæſari, qui præturam, conſulatumq́ue geſſerat, ex quo C. Iulium Cæſarem concepit, qui poſtea Dictator fuit, Cæſarumq́; imperiũ inſtituit, quo nomine omnes poſtea Imperatores, qui illi ſucceſſerunt, appellantur. Mortuus eſt Piſis L. Cæſar, vti Plinius libro Naturalium hiſtoriarum ſeptimo teſtatur, repentina morte, dum calciaretur. Cum Cæſar eius filius XVI. ætatis annum ageret, exequias ipſius celebrauit, in quorum apparatu eum primum fuiſſe aiunt, qui nouo quodam magnificentiæ genere in eius honorem Theatrum argento ornauerit in ludis gladiatoriis, illius iuſſu celebratis, vt idem Plinius narrat libro trigeſimo tertio. Quod ad illius virtutes pertinet, in illa ea fuit præcipuè, ſine qua nihil in fœmina laude dignum admodum reperitur, pudicitia ſcilicet; vixit ſanctè pieq́ue per omne ætatis ſuæ curriculum ſine vlla infamiæ nota, Cæſaremq́ue filium optimis moribus inſtituit, quem apud ſe educauit, eodemq́ue pacto lactauit, quo Cornelia ſuos filios Graccos lactaſſe dicitur: hoc memoriæ prodidit Tacitus in Oratorum dialogo. Obiit eo tempore, quo bellum Cæſar gerebat in Gallos, ut teſtatur Tranquillus in Cæſare.

COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

COSSVTII nominati ſunt, ut nonnulli arbitrantur, ex corporis rugis à vermibus quibuſdam Coſsis nuncupatis, qui naſcuntur in arboribus. Horum fuit familia Equeſtris ordinis, Coſſutiaque mulier, de qua nunc agimus admodum fuit diues, Cæſarique nupſit, qui tunc ætatis ſuæ annum decimum ſextum agebat, eratque Flamen Dialis, à quo poſtea fuit repudiata, ſicut ſcriptum eſt à Suetonio in vita Cæſaris. Inter Diui Iuli numiſmata, moneta quædam argẽtea reperitur, cuius in poſteriore parte nomen Caii cuiuſdam Coſſutii legitur cognomento Maridiani, qui Triumuir fuit auri, argenti, æris flati feriundi, qui forte etiam Coſſutiæ frater erat, vel alio quouis ſanguinis uinculo illi coniunctus: cuius rei argumentum ex huiuſce numiſmatis exemplari innoteſcit.

IOTECA NAZI
ROMA

CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

NASCITVR Cornelia ex Lucio Cornelio Cinna, atque Annia eius vxore: pater quater Conſulatum geſsit, quem etiam Dictatorem fuiſſe Plutarchus aſſerit. Hic cum Syllæ obuiam procederet in Liburnia, à ſuo ipſius exercitu trucidatus eſt, cùm adhuc eſſet Conſul; vt ſcripſit Appianus libro primo Bellorum ciuilium. Filium reliquit eiuſdem nominis, qui in ea diſſenſione, quæ inter Catulum, & Lepidum Conſules interceſsit, ut refert Tranquillus in Cæſare, cum Lepidi partes ſequeretur, Lepido ex Italia fugato, in Hiſpaniam ad Sertorium confugit. At cùm Lepidus poſtea mortuus eſſet, intercedente Cęſare eius ſororis marito, in patriam à populo reſtituitur, atque mox, in paterno exercitu à ſuis inimicis trucidatur, qui eum antiquo odio proſequebâtur, vt aſſirmat Plut. in Pompeio. Mater poſt Cinnæ mortem cùm Março Piſoni Conſulari uiro denuò nupſiſſet, ab eo fuit amandata, quod vt faceret, à Sylla Dictatore, coactum eſſe author eſt Paterculus. Statim atque Cęſari coniuncta eſt Cornelia, in vtero concepit, Iuliamque peperit, quę poſtea Pompeio fuit deſponſata. Eam vero fruſtra Sylla, vt id Cęſar in Corneliam efficeret, experiritur, quod in Annia fecerat Piſo: ille Iouis ſacerdotio priuari maluit, vxorisque dote, quę illi confiſcata fuit, & hęreditate, quæ ad eum familiæ nomine pertinebat, atque etiam ut contrariarum partium haberetur, quàm Cornelię nuptias, matrimoniumque diſſoluere. Quod ſanè optimę vxoris, ſingularisque probitatis non mediocre eſt argumentum. Obiit Cęſare Quæſtore, à quo funebri oratione ex patrio inſtituto decorata fuit, ut refert in Cęſare Suetonius.

BIBLIOTECA NAZ... ROMA

Pompeia

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

EXPLORATVM eſt ſanè omnibus quàm potẽs eſſet per ſe Pompeiorum familia, quæ tamen ob multarum etiam familiarum affinitatem multo fuit potentior, at duarum præſertim præſtantium, Corneliorũ ſcilicet, & Iuliorũ. L. Cornelius Sylla Dictator ſuam filiam Q. Pompeio Pompeiæ fratri in matrimoniũ collocauit. C. Iulius Cæſar, Pontifex max. filiam ſuã Iuliam Gneo Pompeio cognomẽto Magno in matrimonium dedit. Quantum hic, & prius armorum uirtute excelluerit, & mox cum bellum gereret in Cæſarem, omnes ſanè plenæ ſunt hiſtoriæ. At idem Cæſar poſt obitum Iuliæ, & repudium huius Pompeiæ, de qua agimus, ad retinendam amicitiam, affinitatemque Pompeii, Octauiam, ſororis ſuæ neptem (ut in uita ipſius Cæſaris intueri licet apud Suet.) quę C. Marcello nupta erat, ſub conditione ei detulit, ſibique Pompeiam filiam in matrimonium petiit, Fauſto Syllę Corn. Syllę Dictatoris filio deſtinatam, quod etiam aſſerit Florus in Epitomis in Liuium. Q. Pompeius huius Pompeię pater vir Conſularis cum ad accipiendum exercitum in Pontum profectus eſſet, ita Gneo Pompeio Magno Proconſule, eiusque fratre conſulente, in bello quod in Mithridatem regem gerebatur, cæſus fuit. eiuſque frater Q. Pompeius etiam dum id ageretur, ut Marius dux exercitus mitteretur in Pontum, repugnantibus L. Sylla, Quintoque Pompeio eius patre Conſulibus, à Marianis interimitur, ſicuti author eſt Liuius libro ſeptuageſimoſeptimo, Floruſque libro tertio, Plutarchus in uita Syllæ, Appianus libro de bello Mithridatico, de quo etiam Oroſius, Eutropius, Valerius Max. Velleiuſque Paterculus poſteriori uolumine, & Plinius Iunior. Pompeia poſt Corneliæ mortem Cæſari nupſit, qui paulo ante ex Prætura Iberiæ magiſtratum exierat. quam cum amaret P. Clodius, qui poſtea fuit Tribunus plebis, ea increbuit opinio, quòd adulterium commiſiſſet cum eo in ſacris Bonæ Deæ, cum ille muliebribus ueſtibus indutus eſſet eò ingreſſus. Fuit ea idcirco à Cæſare repudiata, cum is diceret, iudicare ſuos tam ſuſpicione, quàm crimine, carere oportere, ſicut aſſerit Suet. in Cæſare, ac Plutarchus; Cicero uero in Epiſtolis ad Atticum, Seneca libro decimoſexto Epiſtolarum ad Lucilium; qua de re copioſius ſcripſit Aſconius Pedianus in Orationem pro Milone.

CALPVRNIA CAESARIS IIII. ET VLTIMA VXOR.

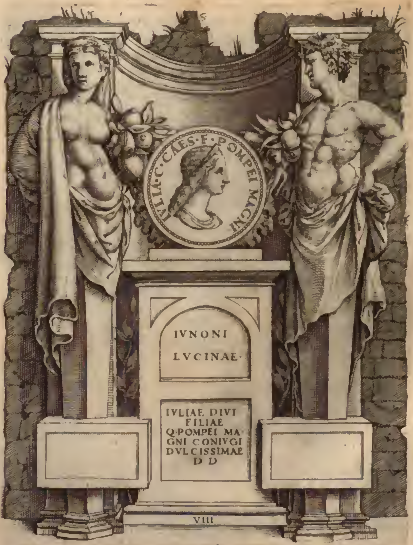

CALPVRNIA CAESARIS IIII. ET VLTIMA VXOR.

NVLLA ex parte, ſanè parum nobilis fuit Calpurniorum familia, quãdoquidem & ipſa à Regibus traxit originem, Calpus Numæ Romanorum Regis filius, vt ſcribit Plut. eorum fuit progenitor, atq; Calpurnij ex huiuſce nomine dicti ſunt. ex hac familia complures præſtantes ſanè viri fuerunt, atq; inter cęteros L. Calpurnius, qui cum filiam ſuam Cęſari in matrimonium dediſſet, illi ſucceſsit in Conſulatũ, magnoq́; fuit adiumento, vt eius cogitationes ad exitum perducerentur. Celebratæ igitur ſunt nuptiæ quo tempore Cæſar primo fuit Cõſul, filiamq́; Cn. Pompeio collocauit. Appianus Alexandrinus libro Bellorum ciuilium ſecundo, eam falſo accuſat adulterij cum P. Clodio in templo Bonæ Deæ per ſacrum occaſionem. Ea nocte, quæ pręceſsit, antequam Cęſar interficeretur, viſa eſt in ſomnis videre collabi faſtigium domus, maritumq́; in eius cõplexu confodi, atq; cubiculi fores continuò ſponte patuerunt, authore Suet. Scriptum reliquerũt Liuius, ac Plut. eam ſomniaſſe Sacellum euerti, atq; collabi, quod erat ante Cęſaris domum ex Senatus conſulto extructum. Narrat Velleius poſteriore volumine, & Suet. cum ab Aruſpicibus Cęſar fuiſſet admonitus, vt Martias Idus deuitaret, rogauitq; eum Calpurnia ne eo die domo exiret. Cum hęc poſtea mariti cognouiſſet mortem, confeſtim pecuniam, donaria, omnemq́; apparatum, qui fuerat Cæſaris, in Marci Antonij tunc Conſulis domum, tanquam in tutum locum aſportari iuſsit, quæ etiam inimicitiæ occaſio poſtea fuit inter Octauianum Marcumq́; Antonium, vt ſcribitur ab Appiano libro tertio Bellorum ciuilium.

...CA NAZIONALE V.E.
ROMA

IVLIA EX CORNELIA CAESARIS FILIA.

IVLIA EX CORNELIA CAESARIS FILIA.

IVLIORVM familiam antiquam fuiſſe diximus,ac nobilem, quando ex Venere Aeneæ Troiani matre originem duxit(Iulos enim à prima barbæ lanugine pleriq; dictos autumant, vt teſtatur Alexãder libro Genialium primo cap.nono,nam Græci ἴουλον primam in mento lanuginem dixerunt) cuiuſce familiæ fuit Cæſar Iuliæ pater; atq; de Corneliorum etiam familia,ex qua ipſius mater extitit perſcripſimus.Nata eſt hæc primo ſtatim anno,quo Cæſar Corneliæ nuptias celebrauit, cum is nondum XVIII. ætatis ſuæ annum exceſsiſſet Cn. Papinio Carbone tertio, Caioq; Mario Gratiliano Conſulibus, anno ab Vrbe condita 671. Cum hæc annum ætatis ſuæ circiter vigeſimum quartum ageret, pater eam Cneo Pompeio in matrimonium conceſsit,cum primo Conſul eſſet Cæſar, vbi ex illius voluntate Seruilium Cepionem primum eius maritum amandaſſet,cui paulo antea fuerat deſponſata (Huic poſtea Pompeij filiam in matrimonium collocarunt,Fauſto Syllæ antea coniunctam) ipſo Cæſare tunc Calpurniam L.Piſonis filiam vxorem ducente, qui illi in conſulatum erat ſucceſſurus,vociferante multum Catone rem intolerandam eſſe, quòd præturæ, ac imperia per nuptiarum lenocinia venderentur. Scribuntur hæc à Suetonio in Cæſare, & a Plutatcho in vita Pompeij, ab Appiano libro Bellorum ciuilium ſecundo.Cum autem hæc contracta fuiſſet affinitas,Iuliaq; in Pompeiorum familiam pertranſiſſet, Cæſaris ambitio radices extendere cœpit,quòd & ſoceri gratia,& generi ſe adiuuari intelligeret,quorum auxilio Galliarum facile fuit Imperator, in aliudq; quinquennium prouinciæ cõfirmatæ,quæ materia triumphorum extitit, & vt ad tantam molem poſtmodum aſpiraret.Verum fortuna, quæ res in eodem ſtatu nunquã eſſe perpetitur,tantam Romanæ Reipublicæ potentiam,quæ per quadringentos ac ſexaginta ferè annos viguerat, vt aſſerit Euſebius in Chronicis, in repentinam propè ſeruitutem commutauit. Cum Iulia eſſet grauida, accidit vt in diebus comitialibus nõnullis cœſis,vulnerati quidam Pompeio adhęſerint, eiusq; veſtem ſangnine conſperſerint, quare cum popoſciſſet ſeruos Pompeius vt veſtem mutaret,ſeruiq; ipſam cruentam domum apportaſſent,eam forte vidit Iulia,Pompeiumq; interfectum credidit, quare ſemimortua concidit,ob timorem huiuſmodi eiectus eſt partus,ac ſtatim mortuus,vt tradidit Valerius Maximus libro quarto, quamquam non deſunt,qui eam grauidam denuò puellam peperiſſe dicant , atq; ipſam in partu diem ſuum obiiſſe ob dolorem pariendi. Accidit autem hoc eo tempore, quo Cæſar in Gallia bellum gerebat,neq; multis ſanè diebus interpoſitis,interiit etiam

filia,

filia,cuius cum tumulum Pompeius in Albano eſſet conditurus,a plebe coactus fuit in campo Martio exequias celebrare,ſicuti memoriæ prodiderũt Plut.in Pompeij vita,Appianus libro Bellorum ciuilium ſecundo, Velleius in Poſteriori volumine. Tunc pollicitus eſt Cæſar ſe Populo gladiatorum magnificentiſsimum ſpectaculum editurum, cum ſumptuoſiſsimo epularum apparatu in filiæ memoriam,quod ante eum nemo fecerit,ſicuti ſcribit Suet.in Cæſare,quem etiam teſtatur in vita Auguſti,poſt reditum ipſius Cæſaris Diui filij ex Apollonia ad vrbem, ſtatim eo ingreſſo, Iuliæ monumentum fulmine percuſſum fuiſſe. Aſſerunt ſcriptores non Iuliæ mortem, ſed nuptias potius Reipu.deuaſtationis cauſam extitiſſe,quoniam ſocer,atq; gener de Romanorum Imperio inter ſe dimicarunt, Cæſar vel fortunæ beneficio,vel ex ſua ipſius virtute victoriam obtinuit, ex cuius hæreditate Octauianus conſecutus eſt monarchiam,nonnihil tamen ſuo præſtantiſsimo ingenio adiutus,atq; Romani ſeruire paulatim vni domino aſſueuerunt.

Actia

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E.
ROMA

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

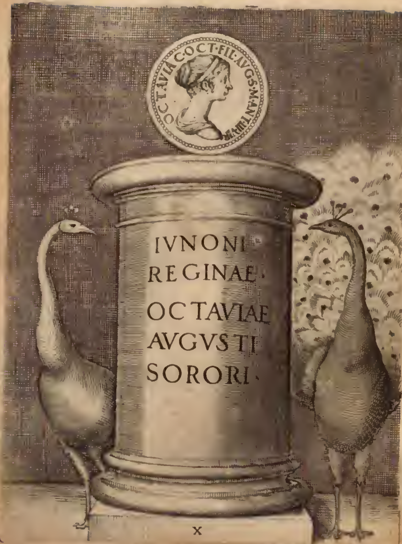
QVOD Marcus Actius Balbus Actiæ pater vir eſſet illu-
ſtris,vel complures eius maiorũ imagines ſunt argumen-
to,quæ paſsim etiam vſq; ad tempora Diui Hadriani con
ſpiciebantur, ſiquidem Senatores permulti fuerunt ex ea
familia,atq, ex matris origine Pompeio erat coniunctus.
Hic oriundus fuit ex Aricia antiquiſsimo Latij opido,vir
prætorius,inter Viginti viros agrũ Campanum Romanorum coloniis Iu-
lia lege diuiſit, quamuis M.Antonius maternam Auguſti originem deſpi-
ciens, dicere cõſueuerat patrem Balbi Afri generis atq; vnguentariũ fuiſſe,
ac Auguſto aliquando obiiciebat, illum Aritiæ exercuiſſe piſtrinum, Caſ-
ſiusq́; Parmenſis in quadam ſuarum epiſtolarum carpit,nec ſolum quia pi-
ſtoris fuerit, verum etiam nummularius, vti atteſtatur Suet. in Auguſto.
Verum Marcum Antoniũ carpit Cicero in Philippica tertia,quoniã Octa-
uiano obiecerit Actiam ex Aritia fuiſſe,cum id municipium, & ob antiqui-
tatem nobiliſsimum ſit,& honorificentiſsimus locus; quin etiam in Balbi,
Actięq; laudem hæc verba ſubiunxit Cicero.Huiuſcę ſanctiſsimę fœminę,
atq; optimæ pater Mar. Actius Balbus in primis honeſtus prætorius fuit.
Iulia vna ex ſororibus C.Iulij Cæſaris fuit Actiæ mater, quæ ex Balbo etiã
filium concepit, vt aſſerit Plinius libro ſeptimo. Nupſit Actia C.Octauio
primum, viro ſanè quam ditiſsimo, quiq; omnes magiſtratus facile obti-
nuit,ex quo duos filios peperit,Auguſtum ſcilicet, & Octauiam minorem.
Verum poſt Balbi mortem Q. Martio Philippo conſulari viro iuncta filiũ
genuit, quem L.Philippum nominarunt, ac poſtea Caligulæ Imperatoris
iuſſu interiit, vt ſcripſit Dion in hiſtoria Auguſta. Narrat Appianus libro
Bellorum ciuilium tertio hanc, eiusq; maritum Marcium Philippum poſt
Cæſaris mortem in Apolloniam ad Octauianum ſcripſiſſe,ne ob hæredita-
tem ſibi a Cæſare relictam extolleretur, ſed potius amplecteretur priuatam
viuendi rationem,tanquam ſecuriorem,minusq́; periculis obnoxiam, Cæ-
ſaris exemplum in memoriam illi reuocantes,qui cum ſuperaſſet inimicos,
ab amicis & familiaribus ſibi cauere non potuit. Verum vbi illius animum
ad maiora extolli omnino intellexerunt, eum admonuerunt ſæpius vt ma-
turè, ac prudenter procederet omniaq; faceret non minime excogitatum;
atque arte potius, ac tolerantia, quàm aperta fiducia, res ſuas ad exitum
perducere niteretur.Narrat Tranquillus in Auguſto, ſe in Aſclepiadis Men
detis libris legiſſe,Actiam priusquam Auguſtum concepiſſet,cum ad Apol-
linis ſolenne ſacrum media nocte acceſsiſſet,in templumq́; lata fuiſſet in le-
ctica, alijs matronis dormientibus obdormiſſe, eoque tempore draconem

ei viſum eſſe repente irrepſiſſe ad eam, quo paulo poſt diſcedente, ſomno ſoluta, quaſi a concubitu mariti purificaſſe ſe, & continuo in eius corpore maculam velut depicti draconis extitiſſe, nec deleri vllo pacto vnquã potuiſſe, adeo vt in poſterum publica etiam balnea deuitauerit. Priuſquam eadem C. Octauium Cæſarem pareret, vidit per ſomnum ſua viſcera ad aſtra vſque efferri, eaq; nunc extendi in vniuerſum terrarum orbem, nunc ruſus contrahi. Obiit enim eo anno, quo primum Octauianus conſulatum obtinuit, vt ſcribit Suet. in Auguſto, qui fuit a condita Vrbe. 710. Olympiade verò 184. vt aſſerit Caſsiodorus, & Cuſpinianus.

Octaui

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

OCTAVIA MAIOR.

ROMA

OCTAVIA MAIOR SOROR AVGVSTI.

OCTAVIORVM familiam Velitris præcipuã olim fuiſſe compluribus argumentis demõſtrauit Suet. in Auguſti vita: qui eos ſcribit Tarquinio Priſco rege primum in Senatum ab eo inter minores allectos, mox a Seruio Tullo in patricios tranſductos, ac procedente tempore ad plebẽ delatos, diui Iuli beneficio in patriciorum numerum reſtitutos fuiſſe, primumq; ex hac familia magiſtratũ populi ſuffragio cepiſſe C. Ruffum, eumq; tũc Quæſtorem duos procreaſſe filios Cneum ſcilicet & Caium. A quibus duplicem Octauiorum familiam defluxiſſe ait cõditione longe diuerſa. Siquidem Cneus & deinceps qui ex illo ſucceſſerunt, omnes ſummis honoribus functi ſunt. At Caius eiusq; poſteri intra Equeſtrẽ ordinem conſtitere vſq; ad Octauiæ patrem. Proauus paternus Octauiæ ſecundo Punico bello, ſtipẽdia in Sicilia Tribunus militum meruit ſub Aemilio Papo Imperatore. Eiuſdem auus municipalibus officiis contentus in opulento abundanteq; patrimonio trãquilliſsime cõſenuit. M. Antonius libertinum Auguſto proauum exprobrat Reſtionem, & pago Thurino auum argentarium, atq; proauum eius maternũ Afri generis fuiſſe, & modo vnguentariam tabernam, modo piſtrinum Ariciæ exercuiſſe obiicit. Eius frater Auguſtus nihilo amplius quàm Equeſtri familia ſe ornatum fuiſſe ſcribit, eaq; vetere quidẽ ac locuplete, & in qua primus Senator C. Octauius pater ſuus extiterit. Hic omnes magiſtratus & adeptus eſt facile, & egregie adminiſtrauit. Diſcedens e Macedonia, cuius fuerat Prætor, præclarã ſuæ iuſtitiæ ac fortitudinis memoriam relinquens mature deceſsit, priuſquam conſulatum petere ſe habilem conſiteri poſſet. Hæc a Suetonio de maioribus Octauiæ. Ex duabus vxoribus quas ipſe C. Octauius habuerat, quarum prima Ancaria, ſecunda Actia dicebatur; ex Ancaria Octauiam maiorem, ex Actia Octauiã minorem appellatam, quod minor eſſet ætate, & Auguſtũ ſuſcepit. Octauia maior C. Marcello deſponſata fuit, eius Marcelli filio, qui cum Annibale pugnauit, cui binos mares, totidemq; fœminas peperit: ex maribus alter Marcus fuit Marcellus, alter C. Marcellus: cum ambæ fœminæ Marcellæ dictæ fuerint. Verum cum hæc poſt Caii Marcelli mortem, in ea pace, quam Octauianus cum Marco Antonio poſt Macedoniæ, Peruſiæq; victorias compoſuit, in matrimonium Marci Antonij conceſsit; ex quo duas concepit fœminas, quæ vno nomine Antoniæ, at ob ætatem altera maior, minor altera vocabantur. Cum verò denuo exoriretur diſſenſio inter Octauianũ & M. Antonium, Octauia inter fratrem, maritumq; intercedente, rurſus amicitiam inierunt. Quamobrem Octauia ditiſsima, ſplendidiſsimaq; munera Octa-

uiano

ROMA VITTORIO EMANUELE

uiano largita eſt:inter quæ decem onerariæ naues fuerunt ex iis,quas & ornatiores, & fortiores haberet Marcus Antonius; tum octoginta triremes, phaſelosq́; totidem. Contrà Octauianus vt ei ſe gratum oſtenderet, mille et fidos & delectos milites, quibus ipſe ſtipendia perſoluebat, illi ad corporis cuſtodiam largitus eſt, quoſcunq; deligere voluiſſet Marcus Antonius; quæ ſub finem quinquennij eorũ Imperii geſta ſunt, vt tradidit Appianus libro Bellorum ciuilium quinto. Poſtea iter in Syriam, Octauia, filiaq́; penes fratrem relictis, Marcus Antonius arripuit. Aſiæ delitiæ interea, Cleopatræ laſciuia, & immenſus M. Antonij amor in Reginam, effecit, vt vxoris obliuiſceretur: quamobrem Aegyptiorum moribus adhæſit ita, vt vel Cleopatrã in vxorem acceperit. Verum quantò magis deſpectui ob huiuſce amorem à marito habebatur Octauia, tanto honorificentius à fratre tractabatur; quandoquidem in illius honorem vel duas & magnificas & pulcherrimas porticus, alteram apud Marcelli, apud Pompeij theatrum alterã eius nomini conſecrauit. Illi præterea templum extruxit, forumq́; Octauiæ dictum, ſicuti teſtatur Plinius libro trigeſimoſexto. Cum tamen illa etiam ſuis ſumptibus, in honorem Marcelli bibliothecam conſpicuam cum ipſius Marcelli nomine cõdidiſſet. Magno in diſcrimine hæc eo tempore verſata eſt, quo eius frater cum exercitu Romæ appropinquabat, vt per vim armorum crearetur Conſul. Si quidem & ipſa, & Actia eius nouerca in templum Deę Veſtæ ſeſe occultauerunt, quo tempore omni diligentia vſus eſt Senatus, vt ea inueniretur; plebs tumultuabatur illi minans ſupplicium, qui eas occuluiſſet, vel aliquod earum haberet indicium, quod non pateſaceret. Cum autem Romam Octauius aduentaſſet, magna cum lætitia Veſtales virgines in fratris conſpectum eam comitatæ ſunt, vt autor eſt Appianus libro tertio. Illa pręterea, vt nonnulli tradiderunt, Virgilio in filij ſui laudem hæc carmina ſub finem ſexti libri Aeneidos recitanti; tu Marcellus eris, & c. pro ſingulis verſibus dena ſextertia numerãda curauit. quin etiam inter Auguſti familiares peritiſsimum illum Architectum Vitruuium collocauit, qui prius fuerat in Caſtris Cæſaris, quod ex commendatitiis eius literis effectum eſt; quarũ etiam gratia ille omnibus machinis, belliciiſq́; inſtrumentis fuit præfectus, vnde maxima commoda reportauit, velut idem memoriæ prodidit in ſuo ad Auguſtum proemio. Narrat Suet. in Auguſto, Octauiam mortuam eſſe, cum Auguſtus primo eſſet conſul; atq; Dion libro quinquageſimo quinto quòd Cæſar funebrem orationem pro ea habuit in Diui Iulij templo, cum aureum tegumentum ſuper cadauere poſuiſſet, aliam habuit Druſus, Senatoresq́; veſtem mutarunt, quoniam illius mors publicus fuit meror, cuius

corpus

corpus à generis ad ſepulchrum fuit deportatum. Neq; Cæſar ſanè omnia ea complecti uoluit, quæ in eius honorem à Senatu decreta fuerũt. Horum ſentẽtia multum diuerſa eſt ab iis, quæ ſupra commemorauimus, videlicet. Octauiam maiorem appellatam, quæ Caio ac ſubinde M. Antonio poſt Peruſinum bellum nupta fuerat, diem ſuum obiiſſe in primo illius fratris conſulatu; quæ res mihi ſanè maximam admirationem affert, cum Dion ſcribat corpus ſuum à generis ſuis ſepulchro deportatum fuiſſe, quibus verbis coniectari licet, nec fuiſſe Octauiam minorem, nam illam generos habuiſſe nõ reperio, ni forte hanc de qua agimus, cenſeremus potius minorem appellandam. Sed te quæſo ſtudioſe lector, vt aliquid tui laboris operi noſtro adhibeas, quò magis poſteri perfruantur antiquorum exemplis. Harum rerum quæ ſuperius diximus, mentionem fecit Plinius libro decimo nono, Suet. in Auguſto, Velleius poſteriori volumine, ac Plut. Neq; illud profectò prætermittendum exiſtimaui, quod à Suetonio dicitur in vita C. Cæſaris, quia hæc Pompeio in matrimonium a C. Cæſare fuit oblata ſub hac tamen conditione, vt is illi ſuam filiam collocaret; quod efficiebatur vt affinitas & amicitia quaſi ſanctiore quodam vinculo firmaretur.

Seruilia

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

EX Publio Seruilio cognomento Iſaurico,qui bis conſulatum geſſerat, Seruilia oritur. Habuit eius pater hoc cognomentum ex Iſauria, ciuitate quadam Pamphiliæ,quã ille ſubegit poſt eam victoriam, quã de Piratis obtinuit. Sub hoc magiſtro,eo tempore,quo mortuus eſt Sylla,Iulius Cæſar militiam breue tempus exercuit:atq; adeò pauperem hunc fuiſſe aſſerunt, vt ex publico exequias illi fieri opportuerit. Nupſit Seruilia Octauiano adoleſcenti; verum poſtquam reconciliatus eſt M.Antonio Octauianus poſt primò natam inter eos ſimultatem, militibus vtriuſq; expoſtulantibus neceſsitudine aliqua amicitiam ſtabilire, corroborareq;, repudiata fuit, vt aſſerit Suet.in Auguſto

CLAVDIA AVGVSTI VXOR II.

CLAVDIA AVGVSTI VXOR II.

PVBLIVS Clodius Tribunus plebis ordinis Equeſtris, à quo genita eſt Claudia, fuit iuuenis formoſus, opulentus, & eloquens; veruntamen vitijs deditus, ſuperbus, & quouis alio inſolétior: omnibus quidem notus ob adulteria, verũ ob ipſa præcipuè Pompeiæ Cæſaris vxoris, triumq́; ſororum ſuarum ſtupra, Clodiæ.ſ. Luculli vxoris, Terentiæ Martij Regis, & Quadrantis, quæ Metello Celeri nupſerat; de quibus mentio facta eſt à Leonardo Aretino apud Plutarchum in vita Luculli, non vt interprete, ſed vt conditore. Occiſus fuit à Tito Annio Milone apud locum quendam Bouillæ nuncupatum, cum ex Aritia reuerteretur, quod Ciceronis eius inimici hortatu factum fuiſſe creditur. Huius cadauer cum in Curia combureretur, arſit & ipſa Curia: de quo in Epitomis mentionem fecit Florus, Plut in Luculli vita, Marciq́; Antonij & Ciceronis, Appianus libro Bellorum ciuilium ſecundo, Suet. in Auguſto, Plinius libro trigeſimo ſexto, & Aſconius pluribus verbis in Orationem Ciceronis pro Milone. Neq; ipſo mater ſanè minus fuit obſcœna, quandoquidem omni luxuriæ, libidinisq́; genere ſuum corpus contaminauerat; fuitq́; ſuperbiæ fons, & ambitionis, animoq́; ferino, & immani. Hæc Fuluia Clodio primum nupſit, deinde Curioni, ac nouiſsimè M. Antonio; L. Antonium, Antonij mariti ſui fratrem ad Peruſinum bellum inflammauit; Marcumq́; Antonium rurſus in Octauianum ad capeſſenda arma incitauit, quòd ea ratione factum iri ſperabat, vt Antonius à Cleopatra diſtraheretur, ſi quis rerũ motus eſſet in Italia. Hæc Catilinæ coniurationem in Ciceronem detexit; hæc cum illius poſtea caput ſibi oblatum fuiſſet, id ſumpſit in manus, cõſectata cõuiciis ſpuit in faciem, ſupra genua collocauit, ex eoq́; ore aperto linguam extraxit, quã acu è ſuis comis erepta magna cum voluptate pupugit. Quin etiam thoraca induebat Fuluia in bellis, gladium accingebat, ſigna diſtribuebat inter milites, atq; ſæpius concionabatur; ita vt nihil prorſus in ea fœmineum præter corporis formam reperiretur. Verum illa poſteaquam nullo pacto fieri poſſe intellexit, vt bellis Italicis M. Antonius ex Aſia extraheretur, cum iter arripuiſſet vt ad eum in Aſiã nauigaret, mortua eſt Sicyone ex mœrore ob reprehenſiones illius percepto, tribus filijs maribus relictis, Attilio ſcilicet, Iulio, & Antonio. Hæc igitur ex eo patre cuiuſmodi fuit Clodius, & matre, qualis Fuluia, nata eſt Claudia, quæ nupſit Octauiano, cũ nondum eſſet nubilis, cum primum reconciliatus eſt M. Antonio Octauianus: quæ ob quandam diſſenſionem inter Fuluiam, & generum coortam, cũ virgo eſſet adhuc, fuit repudiata. Quodq́; cauſa ſimultatis verè extiterit, Cæſar in epigrãmate

quodam ſuo edito in balneis pateſecit, quod inter Martialis carmina libri xi. legitur:ſed cum id paulo ſit obſcœnius, à nobis eſt prætermiſſum. Mentionem fecerũt eorum, quæ dicta ſunt, Appianus in principio libri ſecundi Bellorum ciuilium, Velleius poſteriore volumine, Cicero in ſecunda Antoniana, Suet. in Auguſto & Claudio, Floruſq́;, & Plut. in vita Antonij.

Scribonia

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

LIBONES, cognométo Scribonij præclara fuit apud Romanos familia; quãdoquidem patricij fuerunt,& L.Libo Scribonius Scriboniæ frater vir fuit Conſularis, affinitateq; coniunctus Sexto Pompeio, & Octauiano Cæſari; quoniam Pompeio filiam nupſit,Cęſariq; ſororem ſuam Scriboniã in matrimoniũ dedit, ſicut memoriæ prodidit libro Bellorum ciuilium quinto Appianus,Tacitus libro ſecundo, Dion in Tiberio,& Suet.in vita Auguſti.Reperiuntur argentea quædam numiſmata penes multos hoc Conſule conflata, in quorum altera parte Boni Euentus effigies conſpicitur,in altera verò prætoria ſedes,quæ Puteal nuncupatur,& erat in regione VIII.Vrbis inter arcum Fabianum,& celebris mercatorum locus,vti apud P.Victorem, de qua in Horatij ſermonibus ita legitur.

———Forum Putealq; Libonis
Mandabo ſicis.

Ita verò de Puteali à nonnullis ſcribitur;Et Puteal, quæ erat ſedes prætoris,dictum eſt Libonis,à Libone Scribonio, qui propè arcum Fabianum tribunal & ſubſellia collocauit.Hoc in altera parte habet inſcriptum; LIBO; in altera verò; PVTEAL SCRIBON. cuius hoc exemplar eſt.

Statim verò atque Claudiam repudiauit, Scriboniam Octauianus Cæſar vxorem duxit,quamuis nupta ante duobus Conſularibus viris ex altero peperiſſet filium. Verum poſteaquàm Iuliam peperit, repudiata fuit ob morũ peruerſitatem plane intolerabilem.autor eſt Tranquillus in libro de Grammaticis, quod cum eſſet ſeruus Scribonius grammaticus per eam libertate donatus eſt. quanquam non eſt exploratum, ea ne id fecerit, an eius mater. Habuit & fratrem pariter Libonem Druſum nominatum, qui ſibi ipſi manum intulit.Cuius meminit Tacitus libro ſecundo.

Iulia

IVLIA AVGVSTI EX SCRIB. F. M. AGRIP.
IVLIAE
AVGVSTI
FILIAE
TI IMP
VXORI
IMPVDICISS.
XIIII

IVLIA AVGVSTI FILIA.

IVLIA Auguſti, Scriboniæq; filia,ita à patre educata eſt, vt nullo modo credi poſſet,quin præſtantiſsima, maximaq; virtute prædita eſſet futura:quandoquidem vel & lanam deducere in prima eius ętate edocta eſt,ac omnes eas artes, quæ ad inſtituendam domeſticã adminiſtrationem pertinent, percepit: omniq; morũ probitate fuit ornata. Verum cum adoleuiſſet, laſciuumq; eius animũ animaduertiſſet Auguſtus, illius inſtituta obſeruare cœpit.Quamobrem nihil ei cum aliquo vel agere, vel dicere permittebatur,niſi propalam, & vt in diurnos commentarios referretur,iuſsit,quicquid ea vel feciſſet,vel dixiſſet.Præter omnia verò extraneorum cætus illi prohibuit, ita vt cum Tucinius quidam nomine clarus, decorusq́, iuuenis ad eam viſendam aduentaſſet,eum perperam egiſſe ſcripſerit Auguſtus, quòd Baias ſalutatum ueniſſet eius filiam. Hæc cum primũ nupſiſſet(nupſit enim ter)maritum habuit Marcellum, Octauiæ ſororis Auguſti filium, tantumq; pueritiam egreſſum.Poſtea quàm autem is ex humanis deceſsit,ſtatim nupſit Marco Agrippæ, qui habuit vxorem Marcellam Octauiæ ſuperioris filiam;atq; mortuo etiam Agrippa cum multorum conditionem,ingeniumq; diutius perpendiſſet Auguſtus, & vel ad Equeſtrem ordinem deſcendiſſet,Tiberio,eius priuigno eam in matrimonium collocauit,quem ad repudiandam compulerat Agrippinam Agrippę ſuperius commemorati filiam,primam ipſius vxorem prægnãtem,quæq; ex eo Druſum conceperat.Illud ſane prætermittendum duxi, quod ſcripſit Marcus Antonius,eam Antonio eius filio primum nupſiſſe,poſtea Cotiſoni Getarũ regi, tanquam minus à ſcriptoribus confirmatum,cum dicant complures Antonium adulterum,non autem maritum illius extitiſſe. Tres filios ſuſcepit ex M.Agrippa,Caium, Lucium, & Agrippam, duasq́; filias, Iuliam ſcilicet, & Agrippinam.

CAIVS ET LVCIVS CAESARES.

Caius, & Lucius ab Auguſto ex antiquorum inſtituto adoleſcentes per aſſem & libram empti adoptati fuerunt,qui ab eo à teneris vſque ad Reipublicæ adminiſtrationem admoti ſunt,deſignatiq; Conſules, & Cæſares nuncupati,ac circũ prouincias exercitusq́; dimiſsi, & literas edocti, vt eius chirographum imitarentur,natareq́;, & res agere his perſimiles, edocuit. Hos cum vnà cũ illo comederent menſæ aſsiſtere;atq; cũ iter faceret,ante ipſum, vel circa vehiculum adequitare,voluit. Verũ cum præter cæteros homines Auguſtus filiorũ probitate cõtentus eſſet, & optima quæq; de ijs ſibi poſſe polliceri videretur, effectum eſt per Liuiæ ſcelus poſt adoptionem vt intra

decem & ocᵭo menſium ſpatium ambo mortui ſint. Caius in Lycia, Lucius Maſsiliæ,ſicut hiſtorici teſtantur.

Ad noſtra vſq; tempora duo monetarum genera apud multos extant,qui harum ſunt ſtudioſi:quarum aliæ ſunt argenteæ in Caij honorem impreſſæ cum eius imagine ſuper equo cóſidente eo tépore, quo miſſus eſt in Orientis regiones ad Armeniæ,Parthorumq́; res componendas : quæ imago cum ſignis eſt militaribus , habetq́; hanc ſuperius inſcriptioné ; C. Caes. atq; ſub pedibus Equi; Avgvts. f. id eſt Caius Cæſar Auguſti filius. Aliæ ita aureæ vt argenteæ impreſſæ ſunt in vtriuſq; honorem,in quibus duæ viſuntur ſtatuæ,altera Caij,Lucij altera cum ſcutis, haſtisq́; inauratis, quæ ab Equeſtri ordine illis ineunte eorum adoleſcétia,cum Cæſaris nomen aſſum pſerunt,elargitæ ſunt,quibus defunctis in Curia(hic erat locus vbi habebatur Senatus)poſitę fuerũt,vti atteſtatur Dion libro quinquageſimo quinto. Inter vtranq; haſtam auguralia ſunt inſignia,acerra ſcilicet,ac lituus,quæ in Lucium referũtur.quoniam is fuit Augur, ſicuti aperte inſcriptio peruetus in Monteſia Hiſpaniæ ciuitate reperta, pateſecit : ita ſe habens ; Mvnicipivm albense varcaonense dd. l. caesari avgvri cos. designato c. dedicavit. ac ſub dictis ſtatuis hæc eſt inſcriptio; c. l. caesares. tum circum ; avgvsti f. cos. desig. princ. ivvent. quæ ita legitur; Caius,Lucius Cæſares,Auguſti filij Conſules deſignati Principes Iuuentutis. Sed de hoc alijsq́; compluribus numiſmatibus copioſiorem mentionem, explicationemq́ue fecimus in iis libris, in quibus egimus de Numiſmatibus antiquorum.

POSTHVMVS AGRIPPA CAESAR.

Poſt Caij Lucijq́; obitũ Agrippa Poſthumus(ſic enim dicebatur eo quod poſt mortem parentis natus fuerat)eorum frater vnà cum Tiberio ab Auguſto adoptatus fuit per legem Curiatam, Verum breui ob ſordidum eius ingenium fuit exhæredatus , abdicatusq́; Iulia familia , & ei Surrenti confinia conſtituta. Vbi cum per quoddam tempus fuiſſet, peiorq́; in dies euaderet,

ex

ex Surrento in Planaſiam inſulam relegatus eſt, vbi magna militũ cuſtodia includitur,atque cuſtoditur.Mox inualuit opinio,quòd cum eo reconciliatus Auguſtus fuiſſet, niſi mors ipſum Auguſtum de medio prius ſuſtuliſſet ob Liuiæ eius vxoris ſcelus:quæ ne eũ reuocaret, denuoq; adoptaret verebatur;quare effectum eſſet,vt Tiberius de omni prorſus ſpe in Imperium ſuccedendi deiiceretur.Statim autem atq; deceſsit Auguſtus,Agrippam à Centurione à quo cuſtodiebatur,ipſa Liuia ita imperãte,vt ſama eſt, fuiſſe occiſum.Iulia cum libidini eſſet dedita,& adulteriis,ſemper iuuentutis & luxurioſo quidem grege circunſidebatur, vt ſcripſit Macrobius libro Saturnaliorum ſecundo,illis ſui corporis copiam faciens,atque non domi ſolum ſe iis cõcedebat,verum etiam per noctem in viis,in plateis,ſuper tabernis, omnibusque in publicis ciuitatis locis,ita vt paſsim lupanaria faceret, reiq; venereæ diuerticula. Cognitum fuit ex huiuſmodi flagitiis multo plus naturam quàm paternam inſtitutionem potuiſſe; atque literis mandauit Plinius libro vigeſimo primo eam omnis licentiæ habendi floream coronam circa caput Marſiæ conſecratam exemplum fuiſſe. Hiſce rebus compulſus eſt infelix Auguſtus vt legem de adulteriis ferret, atque turpem viuendi rationem filiæ ſuæ in Senatu cũ magno ſuo dedecore abſens libello per Quæſtorem recitato patefaceret, abſtinuitque congreſſu hominum diu præ pudore,deque ea necanda deliberauerat,mox relegatæ vſum vini, omnemque delicatiorem cultum ademit, ac Tiberij nomine repudiauit, qui Rhodum per id tempus ſe ſe contulerat, quòd ab ea contemneretur,vtpote inferioris fortunæ homo, minimeq; dignus illius matrimonio. Hic tamen ad Auguſtum ſcripſerat,cumq; obſecrauerat, vt omnia filiæ ſuæ concederet,quæ largitus fuerat,tanquam honeſtæ optimæque fœminæ: Quanquam nullum is intelligere poterat vel hoc ſuauiorem vel optatiorem nuntium.Iuſsit præterea vt poſt ſuum ipſius obitum ſi qua dictarum Iuliarum moreretur,ne vlla in eius deponeretur ſepulchrum.Hanc verò in Pandateriam inſulam relegatam vnà Scribonia eius mater comitatur volũtarium cum illa exilium perpeſſa.Vetuit præterea Auguſtus,ne quis aut liber, aut ſeruus eam adiret niſi ſe conſulto,quod perpaucis tamen concedebatur; atque id ita vt certior fieret qua is ætate,qua ſtatura, quo colore eſſet, quibus etiam corporis notis, vel cicatricibus. Verum cum accidit vt ſerua quædam Fæda nomine, quæ huic erat fida, adulteriorumq; conſcia ſuſpendio vitam finierit, quod eam puderet, pigeretq;, ita obſcœnæ dominæ inſeruire,ſe maluiſſe,ait,Fædæ patrem fuiſſe,quàm Iuliæ. Poſt quinquennium illam ex inſula in cõtinentem denique lenioribus paulo conditionibus tranſtulit;conceſsitque vt Rhegi-

norum incoleret opidum, quod è regione Siciliæ oppoſitum eſt. neque tamen precibus, vt eam omnino reuocaret exorari vllo modo potuit, ac deprecanti ſæpè Populo Ro. & pertinacius inſtanti tales filias, talesq́ue coniuges pro cōcione imprecatus eſt; edixit etiam ex Senatus cōſulto vt eodem loco in perpetuum contineretur, ad omnemq́ue Agrippæ & Iuliarum mentionē ingemiſcens proclamare ſolebat.

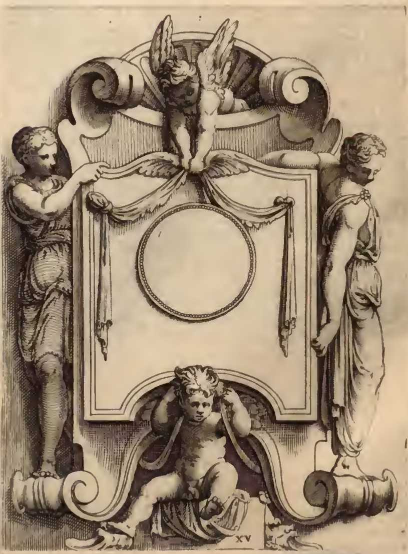
Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τε μένειν, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι, hoc eſt.

Viuere debueram natorum & coniugis expers.

neque aliter eas appellare conſueuerat quàm tres vomicas, triaq́ue ſua carcinomata. Cum rurſus rogatus fuiſſet aliquando Auguſtus à Populo vt eam reuocaret, facilius eſſe dixit aquam cum igne commiſceri. Cucurrit igitur multitudo ignemq́ue proiecit in Tiberim, neque tamen eam redire illa paſſus eſt. Cum eſſet ei, vt aſſerit Macrobius libro Saturnal. ſecundo, ab amico quodam graui ſuaſum, quòd melius eſſet factura ſi ſe compoſuiſſet ad exempla paternæ frugalitatis, ille obliuiſcitur, inquit, ſe eſſe Cæſarē, ego memini me Cæſaris filiam. Cum Iulia igitur hanc viuendi rationem ſeruaſſet, & cum Tiberio mutuo amore vixiſſet primum, & coniunctè; poſt filij mortem, quem Aquileiæ ex eo pepererat, exorta eſt inter eos ſimultas; neq; minus corporibus, quam animis ſunt diuiſi, quippe cum nunquam ſimul concûberent. Verum per id tempus, quo Germanici exercitus ſeditio à Germanico Cęſare ſedata eſt, cum Tiberius Imperium eſſet adeptus, interfecto Poſthumo Agrippa eius fratre, in quo omnem ſuam ſpem collocauerat, famoſa, inops, & exul diem ſuum obiit, cum exilium quatuordecim annis toleraſſet.

IVLIA IVLIAE MARCIQVE AGRIPPAE FIL.

IVLIA IVLIAE MARCIQVE AGRIPPAE FIL.

IVLIA huiuſce, Marciq́ue Agrippæ. III. Coſ. filia ſub eadem cuſtodia, vitæq́; ſeueritate, qua & eius mater ab Auguſto habita fuit, & lanã deducere docta, aliaq́; omnia, de quibus dictũ eſt ſuperius. Nupſit Lucio Paulo Pauli Aemilij Cenſoris filio, ex quo peperit Aemiliã Lepidam poſtea nuptam Claudio, neque ſanè à maternis moribus fuit aliena, quamobrem eandem paſſa eſt fortunam, ibique per viginti annos fuit Liuiæ Auguſtæ facultatibus adiuta, ac in eo loco Iulio Syllano & Nerua Silio Coſſ. interijt. cum filium peperiſſet, minime ab Auguſto legitimũ iudicatum, editum infantem agnoſci, aliq; vetuit Auguſtus. Quinetiam cum ruri magnis ſumptibus ac magnificentia palatium ornatiſsimum extruxiſſet, id Auguſto ita imperante funditus ſolo æquatur. Plin. libro ſeptimo eã inter ſuas delitias Conopem quendam nomine habuiſſe aſſerit duorum pedum longitudine, inſtar eorum, quos Latini pumilos vel pumiliones, Greci verò quod & Itali retinuerunt, νάνους appellare conſueuerunt. Huiuſmodi hominis imaginem æream perexiguam habet honeſtiſsimus Ioannes Grimanus non ob ſingulares ſolum, atque infinitas prope ſuas virtutes, verum etiam ob ſummam probitatem, & regiam prope magnificentiam, digniſsimus Aquileiæ Patriarcha, qui vel ſublimiori fortunæ eminentiæ maximè eſſet idoneus, ſummusq́ue antiquarum rerum & admirator, & inueſtigator. Ita verò ſingulari artificio, tantoq́ue ingenio pumilij membra, omnesq́ue corporis partes & omnes muſculi exprimũtur, vt non arte facta videantur, ſed ipſa natura & formam, & reſpirandi vim contuliſſe appareat: ita ad verũ proximè accedit ars in exigua hac materia. Illud ſanè facile contingere poſſet, vt ad imitationem huiuſce Conopis, ac ſimilitudinem facta fuerit, vel ſuperius dictæ Iuliæ pumipili. Iuliarum adulteros quicunque volumen poſterius Paterculi legerit, notatos inueniet, quoniam ſingulos recenſere moleſtum eſſet. Reliqua verò, quæ de Iuliis ſcribuntur, habentur ex pluribus Suetonij locis ex Auguſti, Tiberijq́ue vita, ex libro Senecæ de Beneficiis ſexto, ex Dione, & Tacito ex Auguſta hiſtoria.

LIVIA AVGVSTA VXOR IIII. ET VLTIMA AVGVSTI.

LIVIA AVGVSTA VLTIMA AVGVSTI VXOR.

LIVIA Druſilla, fœmina omnium illius tempeſtatis, præſtantiſsima, nobiliſsimaq́; tum ob ſuam ipſius virtutem, tum etiam ob duarum illuſtrium familiarum, Liuiæ ſcilicet, & Iuliæ, adoptionem, ſuit Liuij Druſi Calidiani filia; qui poſt C. Iulij Cæſaris interitum, cum interſectorum partes ſequeretur, poſt victos à Cæſare Diui filio Brutũ, & Caſsium ſeipſum interfecit ne in hoſtium manus deueniret, vt autor eſt Velleius. Cum ea Tiberio Claudio Neroni ob bellum Peruſinum exulanti nupſiſſet, poſt eius belli exitum ſoli ſugientes, nec ab vllo ſeruo comitati cũ Tiberio nuper nato idq́; clam, ne in Cæſarianorum militum manus incideret, ad litus profecti, in Siciliam ad Pompeium traiecerunt. Poſtea pace inter Pompeium, ac Triumuiros compoſita Romam ſuo cum Nerone reuerſa ita Octauiano Cæſari placuit ob pulchritudinem morumq́; præſtantiam, vt cum nullam rationem is haberet, quòd ea & iam ſextum menſem ferret in vtero, & iam mater eſſet, à Nerone poſtulauerit vt eam in vxorẽ ſibi concederet, cum illis diebus Scriboniam repudiaſſet. Quamobrem cũ de Iulio Cæſare mentionem feciſſet Franciſcus Petrarcha in triumphis, his carminibus poſtea elegantiſsime dixit de Auguſto.

L'altro'e'l ſuo figlio: e pur amò coſtui
Piu giuſtamente, egli è Ceſare Auguſto
Che Liuia ſua pregnando tolſe altrui.

Hæc enim dictio, pregnando, pro eo pregnans exiſtẽs, capitur; cum apud nullos antiquos ſcriptores iuueniatur ille precibus Liuiam à marito accepiſſe, ſed potius, vt Suetonius ſcribit, abduxiſſe matrimonio Tiberij Neronis, cum inquiat: ſtatim Liuiam Druſillam matrimonio Tiberij Neronis & quidem prægnantem abduxit, dilexitq́ue, & c. Accidit iis ipſis diebus, vt cũ inſans puer quidam Liuiam vidiſſet cum Auguſto iocantem, ac Neronem eius maritum ſcorſum ſedentem, ad Liuiam conuerſus dixerit; quid hic moraris? an non tuum maritum vides ſolum ſedentem? quin eò te confers? Apparuit iis ipſis temporibus præterea, vt affirmat Plin. libro decimo quinto, & Suet. in Galba memoria dignum augurium, aquila enim cum gallinam quandam albã corripuiſſet, quæ roſtro lauri ramũ baccis onuſtum tenebat, ita vt rapuerat, eã demiſit illæſam in Liuiæ gremiũ, à qua & ipſa gallina, & ex pulli ea nati educati fuerũt, ramũ in villa Cęſaris iuxta Tiberim plãtauit qui locus eſt ad nonũ lapidem in via Flaminia, Gallinæq́; à nobis hodie etiã vocatur, atq; optimè fuit cuſtoditus. Ex ea laurũ poſtea coronari conſueuerunt Imperatores in triũphis, atq; inde vulgatũ illud natũ eſt prouerbium.

Quia tu Gallinæ filius albæ.

Cum ita ex Claudia familia in Iuliorũ adoptata fuiſſet Liuia, intra trium menſium ſpatium Tiberium peperit, quamobrem dictum eſt ab iis qui Auguſtum carperent, quòd fortunatioribus ac potentioribus hominibus filij intra trium menſium ſpatium naſcerentur: atque hoc quia hic cęteris hominibus fortunatior fuit iudicatus. Cum eſſet in Auguſta domo ita Cæſaris voluntatem ſequi, ita illi obtemperare cognouit, vt facilè, quæcunque optaret, conſequeretur. Interrogantibus igitur matronis quibuſdam Romanis qua arte ita ſibi beneuolum Auguſtum reddidiſſet, modeſtia reſpondit; cum omnia ex eius voluntate efficiam. Quin etiam cum nihil de eo perquireret, ſe neſcire res eius ſimulabat, aliarumúe mulierum amores, ſicuti Terentiæ Mœcenatis vnius maximè familiarium amicorum atq; conſiliariorum, vxoris, quæ ipſum amabat, & pulchritudine tamen contendebat, ſicuti ſcriptum reliquit Dion. Quamcunque præterea ſiue in Orientis, ſiue Occidentis regionem accederet eum ſequebatur, vt aiunt. His igitur de cauſis ita beneuolentia polluit Liuia autoritateque apud Auguſtum, vt non ſolum Tiberium in illius tunc ira commoti quia præter eius voluntatem Roma ſeceſſerat, Rhodumque ſe contulerat gratiam reuocauerit, verũetiam ſuis perſuaſionibus, ac blanditijs, quarum erat peritiſsima induxerit (in id enim animum intenderat vt Tiberius poſt Auguſti obitum, mortuo iam Caio & Liuio Cæſs. quamuis ſuperſtes eſſet Agrippa eorum frater, rerum potiretur) vt illi hæreditatem relinqueret imperij, quem etiam in filium adoptauit. Ita verò magni faciebat huiuſce iudicium, ac prudentiam Auguſtus, vt libentiſsimè ferret ſe admoneri, conſiliumq; eius vel de rebus maximis amplecteretur. Effectum eſt etiam ſæpius ea ita perſuadente, vt vel à ſupplicijs ob iniurias in ſe ciuium, abſtinuerit, multiſque pepercerit. Cum hic porticum ornatiſsimũ magnis ſumptibus extruxiſſet, eam Liuiæ nomine nuncupauit, vti ſcribit Dion libro quinquageſimo quarto, & quinquageſimo quinto, Suetoniuſq; in vita Auguſti. Cum nuntium eius victoriæ aduentaſſet, quam Tiberius de Dalmatis, ac Pannoniis conſecutus fuerat; atque idcirco ea tum in Capitolio, tum in aliis locis conuiuia mulieribus exhiberet; acceſsit vt nuntius, qui Claudij Druſi ſecundi eius filij qui victor, ac triumphans Romam erat reuerſurus mortem ſignificauit, quamobrem Senatus P. Q. R. vt eã ſolaretur multas ſtatuas illi dicarunt; atque inter mulieres quæ treis filios peperiſſent aſcripta fuit, quamuis duos tantum Tiberium, & Claudium Druſum peperiſſet, atq; immaturum partum, quẽ Latini abortiuum dicunt. Conceſſerũt illi præterea vt quoties ingrederetur theatrum, eius ſedes collocaretur inter

Virgines Veſtales,vt ſcripſit libro quarto Tacitus. Magnum profectò amoris indicium illi Auguſtus ſub vitæ ſuæ finem declarauit;nam cum eſſet iam iam moriturus eam deoſculatus eſt hæc inquiens: Liuia noſtri coniugij memor viue,ac vale;cum tamen eam prius ex triente hæredem vnà cum Tiberio per teſtamentum reliquiſſet, iuſsiſſetq́; vt Iuliorum familiæ diceretur, Auguſtæq́; nomen aſſumeret.Effectum eſt hinc vt pro Liuia Iulia ſit appellata,atque idcirco accidit,vt Hiſtorici modo eam Liuiam ex ſua Liuiorum familia,modò Iuliam ex Iuliorum,vocauerint;atque hanc nominum varietatem ego diligenter obſeruaui,in quorum fidem, ſi quid hic præter breuitatem requireretur,multorum ſententias poſſem adducere. Et quoniam iis temporibus,ob hominum iniquitatem vrbs maximè incendiis erat obnoxia;illa,vt teſtatur Dion libro quinquageſimo ſexto,incēſis domibus opem ferre conſueuerat.Quamobrem Romani non parum eam tanquam matrem piam dilexerunt;quam,cum ex palatio exiret magna & grauium, & doctorum virorum multitudo comitabantur,vt afferit Macrobius libro ſecundo Saturnaliorum. Scripſit Dion libro quinquageſimo ſeptimo inter reliqua humanitatis argumenta digna memoria hoc etiam apophthegma: quòd cũ nudis quibuſdam hominibus fuiſſet obuia, atq; idcirco illi eſſent necandi, ab ea ſeruati fuerunt,cum diceret,hos apud honeſtas & continentes mulieres ſtatuis minime differre. Atque quamuis inſignes hæ virtutes in ea eluceſcerent,quòd Marcello mortis cauſa extitiſſet male audiebat,vt ait Dion libro quinquageſimo tertio.Fama eſt præterea quòd Germanico eius nepoti venenum dandum curauerit,quam prouinciam Cn.Piſoni Syriæ Præfecto demandauit, Plancinæq́; eius vxori, vt ſignificare videtur Piſo in epiſtola quadam ad Tiberium.Quod etiam cōiectare licet ex ea gratia, qua plurimũ Plancina apud ipſam polluit,cum condemnatus fuiſſet Piſo; quoniam abſoluta fuit ſceleris pœna cum ſumma optimorum virorũ admiratione,vt pluribus verbis teſtatur Corn. Tacitus libro tertio. Quin & fama erat quòd Caium,Luciumq́; Cæſ. veneno necaſſet, atque credita eſt Auguſto etiam mortis cauſa extitiſſe. Fertur enim Auguſtus clam in Planaſiam inſulam nauigaſſe,vbi condemnatus erat Poſthumus Agrippa ,cum eſſet rumor quòd in Auguſti amicitiam rediiſſet, ſpemq́; ex eo fore vt iuuenis penatibus aui redderetur,quoniam complures effuſæ lachrymæ inter viſendum charitatiſque ſigna apparuerunt. Hoc autem deprenſum fuit, quoniam Maximus, qui Auguſtum comitatus fuerat Martiæ ſuæ vxori detexit, eaq́; Liuiæ,quæ cum vereretur ne Agrippam reduceret,eiq́; relinqueret Imperium, tempus opportunum præripuit,atque ficus vel in ipſa arbore,vnde Auguſtus mane

aliquando decerpere comedereq́; ſolebat, veneno infecit. Acceſsit & ea tunc, minimeq́; infectas vnà comedit, venenatasq́; porrexit Cæſari. Hac ipſa de cauſa defuncto Auguſto, Agrippā creditur curaſſe necandum à Centurione quodam, ne is aliquem tumultum, dum nouus crearetur Imperator, excitaret, vti ſcripſit Dion quinquageſimo ſexto libro, ac in primo Tacitus. Cum deceſsiſſet Auguſtus eumq́; inter Deos retuliſſet, Romæ Heroicum illi templum erexit cum ſtatuis ſedentibus, tenentibusq́; dextera frondes querneas tanquā humani generis foret ſeruator: Quæ in monetis ex ære Corinthiaco miſto impreſſæ fuerunt, atq; nunc etiam viſuntur. In huius honorem ceremonias præterea, pompas, ſolemniaque ſpectacula conſtituit, vt Equorū curſum, ludosq́; Auguſtales, deditque ducenta ac quinquaginta dragmarū millia Humerio Senatori Athenienſi, qui ſe Auguſti animam in cœlum volantem conſpexiſſe iurauit: vti ſcribitur à Dione libro ſuperius citato. Hoc templum illi in Palatio erectum fuiſſe tradit Plin. libro duodecimo. Neq; in deos ipſos quidem vulgaris fuit illius pietas, quandoquidem in Capitolio Iouis Opt. Max. templo ea pulcherrimum cryſtalli montanæ fruſtum depoſuit, magnitudinis nunquam antea conſpectæ; nam ad centum & quinquaginta librarum pondus accedebat. In æde etiam concordiæ aureum cornu conſecrauit. Plinius libro trigeſimo ſeptimo, & libro vltimo. Cum adeptus fuiſſet Imperium Tiberius incœpit ea vnà magna cum arrogantia res adminiſtrare: eratq́; ita & faſtu plena, & ſuperbia vt illi vel id obiicere non dubitauerit, ſe illum feciſſe Imperatorē dum viueret adhuc Auguſtus. Accipiebat in domum Senatum, admittebatq́; populares qui eam ſalutatum veniebant: eodemq́; modo ſalutabatur, quo Imperatores conſueuerunt: atq; in literis, quæ ſcriberentur per quoddam tempus eius nomen cum nomine Tiberij continebatur. Scripſit Tacitus libro tertio eam vſqueadeo arrogantem contumacemq́; fuiſſe, vt cum apud theatrum Marcelli effigiem Diuo Auguſto dicaret poſt ſuum ipſius nomen Tiberij nomen aſcripſerit: quare efficiebatur vt ſuperiorem Tiberio Imperatore demoſtrare voluerit: neque tamen auſa eſt in Senatum etiam accedere. Adulabantur itaque tum Romani, tum externæ etiam nationes tanquam Auguſtę Imperatrici: atque alij parentem, alij matrem patriæ appellandam cenſebant, vt aſſerit Tacitus libro primo. Cum Aſiæ ciuitates Senatus nomini templū erexiſſent ac Tiberij, vt ipſius etiam nomen aſcriberetur aſſenſa eſt. Hoc templum in quodam Tiberij numiſmate ſculptum eſt, ſuper quo duæ ſunt victoriæ, verū Senatus, Liuiæue nomen minime legitur: cū ipſum Romæ ac Tiberij ita conſpiciatur; ROM. ET. AVG. in ea verò parte, in qua effigies eſt Tiberij, huiuſmodi eſt inſcriptio;

ptio; CAESAR PONT. MAX. Aſſentitur huic numiſmati & aliud vnciale ex ære pariter Corinthiaco miſto, quod habet Tiberij imaginem Heroica forma lauro coronatam cum patera in dextra, læua verò habet haſtam, atq; circum inſcriptionē huiuſmodi; CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. quæ ſtatua ab Aſiaticis in eo templo fuit erecta. Explicabitur autem à nobis copioſius peropportuno loco in declarationibus numiſmatū in primo de Cæſaribus libro, quæ cauſa huius honoris extiterit, quæúe fuerint hæ ciuitates, aut in qua earum templum id fuerit, quoúe anno hæc geſta ſint. Quin & ipſa Hiſpania vlterior Auguſtæ Iuliæ adulata: quippe quæ per legationes Romā miſſas impetrauerit vt ſibi extruere templum liceret Tiberii, Liuięq; ipſius nomini, vt ſcripſit Tacitus libro quarto. Duæ præterea Iudææ ciuitates Antocratis, & Bethſaida, hæc à Philippo, illa ab Herode, Iuliæ vocatæ fuerunt, in honorem Liuię: Sicuti teſtatur Ioſephus libro XVIII. Antiquitatū.

SALVS AVGVSTA.

Similiter Romani inter multa ſimulachra quæ in Dearum formas illi ſtatuerunt, vnum in ſalutis Deæ ſilum erexerunt; cuius facies ex ipſius Liuiæ facie erat deprompta. Huiuſce dicationis ea cauſa fuit, vt inquit Dion; quòd vbi coniuratio quædam multorum Romanorū ciuium in Auguſtum detecta fuiſſet, cuius princeps Cn. Cornelius Pompeij Magni nepos ex filia, ipſa Liuia ſuadente, atque adhortante omnibus Auguſtus pepercit: atque Cornelius ipſe pro ſupplicio, & animaduerſione Conſulatus dignitatem a Cæſare obtinuit, cum diceret Liuia Principes ſubditorum ſalutis gratia non aūt ſuæ tantum inſtitutos fuiſſe. Atque quicunque alia opinione aut animo rebus publicis præſit, hunc vel cæde dignum eſſe, vel tanquam Tirannum è regno eſſe deiiciendum. Ita enim pollicitationes iusq́ue iurandum ſeruare debet Princeps quæ populo receperit, vt ipſe populus principis ſalutem debet defendere. Sic ſanè fert lex honeſti, ac æqui, vt ita ſeſe gerant in graues principes ſubditi, ſicuti periuros ſubditos a Principe tractari par eſt. Hæc ipſa imago ad minorum memoriam impreſſa fuit in æreo Corinthiaco miſto numiſmate vnciali, quod in parte poſteriore hanc habet inſcriptionem; TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. ex qua patet id numiſma anno vigeſimo quarto factum fuiſſe ex quo Tiberius Tribunitiam dignitatē adeptus eſt. Et ſi hoc numiſma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatiſsimo Reuerendiſsimi Patriarchæ Grimani exemplar decerpſi, ad cuius imitationem inter reliqua multa numiſmata cum hac imagine quas habet, duo ſunt & elegantiſsima, & antiquiſsima.

Liuia

I.
LIVIAE
II.
AVGVSTAE
III.
IVSTITIA
S·P·Q·R·
IVLIAE
AVGVST·
CONSECRATIO
S C
IIII
V
VI
DIVA AVGVSTA
S C
S C
TR·POT·XVII·PONTIF·MAXIM·TRIBVN·POTEST·XVII
VII
VIII
IX
AETERNITATIS AVGVST
CN·POM·FLAC·II·VIR·
SAL·
AVG
EX·S·C·
X
XI
XII
AVGVSTVS
AVGVSTA
XVII

LIVIA AVGVSTA

IVSTITIAE IMAGO PRIMVM NVMIſMA.

IMPRESSAE etiã fuerunt aliæ monetæ vnciales cũ Iuſtitię Deæ imagine, eo modo quo antiqui pingere ſolebãt. ſ. forma ac filo virginali, cũ ea æquè omnibus patuiſſe foret declarandum iis adiuuandis, qui eius indigerent auxilio: quippe quæ multorum filios educauerit, multasq́; virgines dederit in matrimonium. Vocata fuit idcirco etiã mater patriæ, atque ex Senatus conſulto triumphalis arcus illi decretus, qui honor nulli antea mulieri fuerat conceſſus: quanquam cum eius gloriæ inuideret Tiberius, vt autor eſt Dion, impedimento fuit ne ædificaretur, cum diceret ſe ſuis ſumptibus eum eſſe extructurum: atq; cum apertè rem nollet oppugnare quominus perficeretur, hoc reperit procraſtinationis genus cum neque ipſe concederet, neque alios eum ſineret extruere.

CARPENTVM II. NVMISMA.

Ex Senatus conſulto præterea, Populiq́ue Ro. decreto conceſſum fuit eidem Liuiæ vt dignitatis ergò vteretur Carpento, quod vehiculi genus erat ita Romæ nuncupatum. Cum de hac pertractaturus ſim in hoc loco, mihi primum explicandum videtur, quo pacto Liuia Iuliæ nomen accepit, quia per Auguſti teſtamentum ſcilicet in Iuliorum familiam pertranſiſſet, cum hac ipſa de cauſa Auguſtæ etiam accepiſſet cognomentũ, vti meminit Suet.
" in Auguſto, ſic ſcribens, Tiberium ex parte dimidia & ſextante, & Liuiam
" ex parte tertia, quos & ferre nomen ſuum iuſsit. Et Tacitus libro hiſtoriæ
" Auguſtæ primo planius explicat; Auguſti teſtamẽtum illatum per Virgines
" Veſtæ Tiberium, & Liuiam hæredes habuit: Liuia in familiam Iuliam, no-
" menq́ue Auguſtæ adſumebatur. Scribit tamen idem Suet. in Claudio, eam
" id nomen recuſaſſe, cũ ita inquiat: Et cognomen Auguſtæ ab auia recuſatũ.
Poteſt illud quidem contingere, quod ſcribítur à Suet. quòd ea ſcilicet Auguſtæ nomen recuſauerit, ſed viuo adhuc Auguſto: nam hoc nomine appellata eſt, ſicuti teſtantur hiſtoriæ, numiſmata, aliaq́ue antiqua monumenta. Poſt mortem igitur Auguſti Iulia Auguſta nominata fuit, cui, vti dictũ eſt, Senatus Populiq́; Ro. decreto, vt hoc vehiculi genere vteretur, conceſſum eſt: qua dignitate ſuas mulieres Romani decorare cõſueuerunt. Hoc primũ Carpentum vocatum fuit ex Carmenta Euandri matre, vti libro primo Faſtorum ait Ouidius,

Nam prius Auſonias matres Carpenta vehebant,
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Liuius Carpentum Romanis mulieribus tum primum conceſſum fuiſſe
tradit,cùm auro,quod Apollini mitteretur ad perſoluendum Camilli vo-
tum, deficiente, omnes ſua monilia in publicum contulerunt. Poſtea verò
cùm eo à Senatu vti prohiberentur,vt in Problematibus ſcribit Plut. conſti
tuerunt omnes fœtus in virorum perniciem ad maturitatem minime perdu
cere: atque in ea ſententia perſtiterunt donec eis rurſus ex Senatuſconſulto
eo vehiculo vti permittitur. Cum denuo Carpento poſtea fuiſſent priuatæ
nulli amplius, niſi maximi honoris gratia,ſupremæque dignitatis mulieri-
bus conceſſum eſt eodem pacto, quo & Pilenta niſi caſtis matronis per-
mittebantur. Hoc igitur vehiculi honore Liuia decoratur, vt Dion teſtatur
» libro quinquageſimo octauo, cum ita ſcribat; Eandemque dignitatẽ Meſ-
» ſalinæ conceſſerunt, quam obtinuerat Liuia, vt uteretur ſcilicet Carpento.
Pingebantur autem Carpenta colore ceruleo,ſicuti veneto & poſtea roſato
Pilenta. Carpenta enim à duobus mulis trahebantur, ſicuti ex hoc numiſ-
mate intueri licet, ex Agrippinæ,Domitillę Veſpaſiani filię,Iulię filię Titi,
Fauſtinæ Marci Aurelij vxoris, atque ex alijs compluribus. Dictum eſt
Carpentum, quaſi carrum Pompaticũ, nam in Pompis ea utebãtur, vt pla-
cet Iſidoro. Pauſanias tamen ab equis Carpentum trahi conſueuiſſe,vt illud
vehiculi genus, quod rheda nominabatur,à mulis, tradidit Eliacorum li-
bro primo: quamobrem conſentaneum rationi videretur,vt hæc numiſma
tum vehicula dicerentur rhedæ, non autem Carpenta. Ita verò ſe habent e-
» ius verba: Ad Carpentum iungebantur equæ doſſuariæ, è quibus extremo
» curriculo deſilientes ſeſſores prehenſis manu frenis ad metam curſitabant.
» qui mos ætate mea ſeruatur ab ijs,qui Anabatæ appellantur. Inter rhedarũ
» & Carpentorum aurigas tantum intereſt, quòd his alia ſunt inſignia,& ma
» ſculos equos agitabant. Rhedam trahebant muli iugales bini, inuento ne-
» que priſco,neque eleganti. Non reperitur tamen hoc currus genus nuncu-
» patum Rheda honoris gratia ulli fœminæ conceſſum, neque ego ſanè cur-
rum ita comparatum vnquam uidere potui, qui à binis equis traheretur:
ſed qui à mulis,complures, ſicuti in ſuperius commemoratis numiſmati-
bus. Verum cum perſimiles eſſent propè Carpentum,ac rheda, idcirco ac-
cidiſſe crediderim vt illud vehiculum,cui muli adiungerẽtur diceretur Car
pentum: quandoquidem priſcam conſuetudinem intelligit Pauſanias, ſi-
cuti ipſe paulò ſuperius enucleauit, his verbis; Cumque in curriculum re-
cepiſſet Olympiade ſeptuageſima rhedam, Carpentum verò ea,quæ conſe-
cuta

cuta eſt quarta,et octuageſima:utrunque uehiculum in poſterum omne tẽpus excluſum eſt. Videntur enim potius ætate poſtera muli carpentis, at rhedis equi additi fuiſſe,quando apud Suet. Cæſar reperitur hoc vehiculorum genere centum millia paſſuum,cum iter haberet, ſingulis diebus confeciſſe,quod ſpatium à mulis,meo quidem iudicio,confici minimè poterat: cum non ita aptum curſibus hoc animal, ſicuti equus,eſſe videatur. Ita verò ſe habent Suetonij verba; Longisſimas vias incredibili celeritate confecit,expeditus meritoria rheda centena paſſuum millia in ſingulos dies. Atque quoniam rationi conuenit, ut cum Cæſar ita breui tantum itineris ſpatium abſoluiſſet, equis,qui rhedam traherent, vteretur, non autem mulis, hoc vehiculum his rationibus commoti carpentum appellare poſſumus. qua in re tamen cuius uis doctioris ſequar iudicium. Pars poſterior huius numiſmatis, quod unciale eſt, habet in ſpatio; S. C. atque hanc circum inſcriptionem. TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. POT. XXIIII. Idque mihi ab illuſtriſsimo, eccellentiſsimoque Franciſco Medices Florentinæ iuuentutis Principe conceſſum eſt, quanquam honeſtiſsimus Patriarcha Grimanus duo habet pulcherrima præter alia.

Cum ægrotaret Liuia vota fecit Equeſter ordo pro eius ſalute: atque cũ Senatus conueniſſet vt quo in templo donum deponeretur, decernerent; & quanquam complura erant huiuſce Deæ in vrbe templa, nullum tamen fuit huic nomini conſecratum. Cum verò in Antij ciuitate huiuſce nominis repertum fuiſſet, ibi donarium depoſuerunt, uti ſcripſit Tacitus libro tertio. Enimuerò cum ad octogeſimum & ſecundum ætatis ſuæ annũ perueniſſet vini Pucini beneficio, vt ait Plinius libro decimoquarto, Rubellio Gemino, Fuſioque Gemino conſulibus, vti Tacitus teſtatur in principio libri quinti, mortua eſt: cum neque ad videndam quidem eam iuiſſet Tiberius dum ægrotaret, neque pòſt mortuæ ſanè illius affuiſſet exequijs, neque pati voluiſſet ut publicè immortalitati donaretur, ſicut ſcripſit Diõ & Suet. neque quicquam denique in illius honorem fieri paſſus eſt minus vſitatum. Sed tantum publicas exequias, & ſtatuas illi conceſsit, resque alias nullius propè ponderis exiſtimatas; in quibus e xequijs, pro Roſtris ex Romana conſuetudine à Caio Caligula fuit laudata. Senatus tamen præter id, quod edixit ut per annum matronæ funeſtas ueſtes geſtarent, decreuit etiam vt ſequentes ſtatuas, atque numiſmata cum Dearum effigijs in illius honorem conficerentur. Depoſita fuit in Diui Augusti Mauſoleo cum Tiberium, Caium, & Ser. Galbam ſuos hæredes inſtituiſſet.

LIVIA AVGVSTA.

PAVO NVMISMA. III.

Pavcis hinc interpoſitis diebus incidi in quoddam numiſma cum Liuię nomine, in quo illius erat imago, quæ ſtolam geſtabat; quod ſignum erat inter deas relatarum (vt dudum in pluribus numiſmatibus obſeruauimus) cum his literis. DIVA LIVIA AVGVST. In parte aduerſa Pauonis forma circulum extendentis conſpiciebatur, cum his literis circum: CONSECRATIO. huius numiſmatis pars anterior III. eſt imago in tabula imaginum ipſius Liuiæ, ac III. exemplar poſteriorum partium tabulæ. Hoc eſt æreum vnciale, atque, quod ad ſculpturam ſpectat, formamque, & metalli colorem, id minime priſcis illis temporibus impreſſum fuiſſe exiſtimandum eſt, ſed ab aliquo nouisſimo Imperatore, circiter Seueri, Alexandri, Gordianique, vel Philippi ſæculo: Hoc mihi conceſsit Georgius Canler vir antiquitatum ſtudioſisſimus, qui Rector fuerat ſtudentis iuuentutis in Patauij. Cum mulieris alicuius Auguſtæ conſecrationē, relationémue inter Deas declaraturi eſſent antiqui, Pauonē inſculpebant, quoniam hæc auis Iunoni eſt ſacra, quam Iouis uxorem fuiſſe affirmant: atque cum ipſi Ioui, qui rex eſt cæli Aquila inſigne data fuiſſet, Iunoni Pauonem ut omnium auium pulcherrimam, atque poſt Aquilam nobiliſsimam conſecrarunt. Ad eorum igitur Deorum ſimilitudinem Imperatores tanquam terræ domini, ac Monarchæ Iouis inſigne ſumpſerunt (quanquam vel antea Romanorum Aquila fuit ſignum) ſuisque coniugibus Iunonis inſigne conceſſerunt, cum his rebus uellent oſtentare, quòd Ioui pares eſſent Imperio, ac Iunoni. Effectum eſt, vt cùm Imperatorem cum Ioue vellet conferre poeta, ita de Auguſto cecinerit;

Nocte pluit tota, redeunt ſpectacula mane.
Diuiſum Imperium cum Ioue Cæſar habet.

Atque in alijs numiſmatibus compluribus Pauo idem ſignificare conſpicitur. Conſecratio uerò à Senatu Populoque Romano fieri conſueuerat, & à ſacerdotibus multis cum ceremonijs ac pompa poſt Imperatoris mortem ſiue Auguſtæ mulieris, vt tradit Dion, & Herodianus, minime antequam obiret, ſicuti aperte declarauit Tacitus ſub finem libri decimi quinti, ita inquiens. „ Nam Deûm honor principi non ante habetur, quàm agere inter ho„ mines deſierit. Quamobrem ego nonnullorum imperitiā valde miror, qui fœminas intelligant eas, quas ſua virtute diuinitatem uel merentur, atque Diuos vocant Imperatores etiam dum ſunt in uita.

Cereris

LIVIA AVGVSTA.

CERERIS SIMVLACHRVM NVMISMA. IIII.

QVAMVIS Tiberius, ſicuti dictum eſt, propterea quòd matris honori, gloriæque inuideret, prohibuiſſet, ne publicè ea immortalitati conſecraretur: tamen cum relicta fuiſſet in Deorum numero, complures ſtatuæ illi dicatæ fuerunt: atque inter reliquas vna Cereris Deæ nomine, quæ dextera duas frumenti ſpicas tenebat, plantamque papaueris. Spicæ Cereri attribuebantur, quoniam eam tritici inuentricem fuiſſe affirmant, papauer autem fertilitatē, ſeminumq; copiam ſignificare manifeſtum eſt. nam quia cæteris omnibus plātis hæc copioſiorē granorū numerū continet, maximum prouentum frugum ex terra ſignificat; ſi quidem volebant antiqui ut Ceres terra myſticè intelligeretur, cui facem etiam tribuebant, de quibus omnibus ſuo loco poſtea à nobis explicabitur. Fuit hæc ſtatua inter reliquas ſuperius dictas Liuiæ conceſſas in numinis ſpeciem, Tiberio eius filio imperante, ſiue ea, quam Claudius Imperator in Diui Auguſti templo depoſuit: de qua mentionem fecit Dion libro quinquageſimo octauo, atque in ſemunciali numiſmate æris Corinthiaci miſti ſculpta eſt, cum ipſius Auguſti effigie in altera parte, cumque inſcriptione huiuſmodi; DIVVS AVGVSTVS. cui diuinos honores inſtituerunt; ait enim. Et Diui Auguſti imaginem auream in templo Martis in lectica depoſuerunt, omneſque illas ceremonias, quæ poſtea in eius ſtatuæ honorem fieri debebant. Hoc numiſma penes multos inuenitur.

STATVA NVMISMA. V.

ATQVE hæc vna eſt ex ſuperius nominatis ſtatuis in Diuæ Liuiæ honorem ſtatutis, quæ dextera habet pateram, læua autem haſtam. Hoc numiſma habet ex altera parte Diui Auguſti caput, cum literis circum; DIVVS AVGVSTVS PATER. eſtque æreum exiguæ formæ, ideſt ſemuncialis.

STATVAE NVMISMA. VI.

AEREA hæc moneta, ſemuncialis, quæ nihil aliud, quàm unam dictarum Liuiæ ſtatuarum ſignificat, ab ipſius filio impreſſa fuit: quandoq uidem

dem in altera parte Tiberij ſculpta effigies conſpicitur cum huiuſmodi ſcripto; TI. CAESAR DIVI F. AVGVST. IMP. anno decimo ſeptimo poſt adeptam Tribunitiam dignitatem ſtata, ſicuti literæ circùm teſtantur, PONTIF. MAXIM. TRIBVN. POTEST. XVII.

TEMPLVM NVMISMA VII.

CONSVEVERVNT Romani pluribus in locis in Auguſtorum Auguſtarumq; mulierum honorem templa Cæſarum temporibus extruere. Quòd autem hoc vnũ ex iis ſit, quæ Liuiæ ſunt erecta, vel à Liuia Auguſto fuerunt ædificata, vel ex inſcriptione ipſum ſe patefecit; AETERNITATIS AVGVSTAE. quod etiam ex iis, quæ à Tacito ſcribuntur, poteſt comprehendi;
„ Cum ſe templis, & effigie numinũ coli vellet. Erat ſicilicum hoc numiſma
„ hoc eſt perexiguum, quod ex altera parte Auguſti vultum habebat impreſſum, cum literis huiuſmodi; DIVVS AVGVSTVS.

SALVTIS DEAE IMAGO NVMISMA VIII.

C. Cæſar Caligula Imperator, vt maiori haberetur reuerentiæ, æream monetam vncialem in Liuiæ eius proauiæ memoriam faciẽdam curauit ad illius imaginis, quæ ſupra conſpicitur, Deæ Salutis exemplum, cũ præſenti Liuiæ pro Dea Salute effigie, atq; eius exemplari ex altera parte; ſiue quia ipſam ſtatuam reſtaurauerit, ſiue quòd aliquã illi ſimilem denuò fecerit, ſiue aliqua alia de cauſa nobis obſcura.

CVRRVS ELEPHANTORVM NVMISMA IX.

CONTINVO autem atq; Claudius ſortitus eſt Imperium, res illi digna ſanè viſa eſt, vt Liuiam auiam ſuam publicè immortalitate donaret, honoraretq; eam Equeſtribus certaminibus, eiuſq; ſtatuam in D. Auguſti templo erigeret. Quin etiã Veſtalibus Virginibus iuſsit, vt ei ſacrificarẽt, iurarentq; per illius nomen, vt aſſerit Dion libro quinquageſimo octauo; ſimulq; inſtituit, vt eiuſdem Liuiæ ſtatua ſuper curru à quatuor elephantis tracto in Ludorum Circenſium pompa duceretur; qui quotannis in Circo Maximo in Deæ Cereris, Matris Deũm, ac Neptuni honorem celebrabantur, qui ludi, Circenſes à loco dicebantur, vbi fiebant: ſiue, vt Iſidoro placuit, ab enſibus, circa quos currebant equi, quaſi circum enſes. Ita ſcripſit Suet. in Claudio;

Auiæ

» Auiæ Liuiæ diuinos honores, & Circenſi pompa currum elephantorum
» decernendum curauit. Appoſui hoc loco vehiculum, non idcirco quidem quòd hoc numiſma, quod argenteum eſt, Liuiæ gratia fuerit conflatum, verum vt modum, formamq; patefacerem; cùm hæc moneta in Agrippinæ honorem à Claudio eius marito fuerit impreſſa.

BINAE STATVAE, ALTERA D. AVGVSTI, altera Diuæ Liuiæ, numiſma X.

Placvit item Neroni Iuliorum familiæ vltimo, Auguſtum, Liuiamq; auiam ſuam honoribus proſequi, cum illis tanquam Deis ſtatuas erexerit, earumq; exempla in hoc argenteo numiſmate impreſſerit cũ pateris in manibus, quæ numinis ſunt argumentum, quoniam ex his libabatur, antiquorumq; Dei ſæpius his ſignificabantur. De ſtatua Auguſti hoc ſciendum eſt, quòd quicunq; ſerui ad eam confugiſſent, à dominorum ſæuitia tuti erant tanquam ad Aſylum confugiſſent, locumúe aliquem tutiſsimum: ſicuti de Agrippina Germanici coniuge, quam Tiberius inſectabatur, legitur. Hæc enim vt Populum ad ſui miſericordiam incitaret, ſe ad eam confugere velle dicebat, vt ſcripſit Suetonius. Aſſerit etiam Dion eam à Claudio Imperatore obtectam fuiſſe, ne tot cædes, quæ fierent in eo loco, cõſpiceret. De ſtatuę
» Auguſti dignitate ita ſcripſit Suet. in Tiberio; Paulatim genus calumniæ eò
» proceſsit, vt hæc quoq; capitalia eſſent, Circa Auguſti ſimulachrum ſeruum
» cecidiſſe, veſtem mutaſſe, nummo, vel anulo effigiem impreſſam latrinæ, aut lupanari intuliſſe, dictum vllum, factumúe eius exiſtimatione aliqua læſiſſe.

AGRIPPINA TIBERII CONIVX PRIMA.

AGRIPPINA TIBERII CONIVX PRIMA.

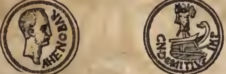
AGrippina Marci Agrippæ,qui ter fuerat Conſul, filia, Pomponijq́; Attici Romani equitis neptes, ad quem ſcribuntur Ciceronis epiſtolæ; Nupſit Tiberio primum, Liuiæ Druſillæ Auguſtæ filio, cũ ciuis adhuc eſſet priuatus: cui cum Druſum peperiſſet,is ab Auguſto compulſus illã vel ſibi gratiſsimam repudiauit,cum denuò eſſet grauida; non ſine magna animi perturbatione,tum quia cum Agrippina viuere conſueuerat,eamq́; amabat,erat enim eius iucundior conſuetudo, vitaq́; honeſtior;tum etiam quòd Iuliæ mores ille improbaret, vt pote quã ſenſiſſet ſui ſub priore quoque marito appetẽtem,quòd ſanè vulgo etiã exiſtimabatur. Sed Agrippinam & abegiſſe poſt diuortium doluit, & ſemel omnino ex occurſu viſam adeò contentis,& tumentibus oculis proſecutus eſt,vt cuſtoditum ſit,ne vnquam in conſpectum eius poſthac veniret, vt in vita Tiberij teſtatur Suetonius. Accepit igitur maritum Agrippina Aſinium Gallum, Aſinij Pollionis filium,qui hac ipſa de cauſa poſtea Tiberij Principis iuſſu cæſus eſt,cum nonnullam concitaſſet opinionem, quòd hac ratione principatum ambiret: qua de re ſcripſit Dion libro quinquageſimo ſeptimo.

ANTONIA MAIOR NERONIS IMPERATORIS AVIA.

ANTONIA NERONIS IMPER. AVIA.

NATA eſt Antonia, cognomento maior, quoniam primogenita eſſet, ex Marco Antonio III. viro R. P. C. atq; ex Octauia prima Auguſti ſorore. Lucio nupſit Domitio Aeneobarbo, cui duas filias peperit, Lepidam ſcilicet, & Domitiam, Cneumq; Domitium Neronis Imperatoris patré, cuius effigies à filio poſtea Imperatore Auguſto creditur in moneta excuſa fuiſſe, ſicuti conſpicitur apud Stephanum Magnum patritium Venetum in quadam argentea, ac penes etiam alios.

Lepidæ Ser. Galba fuit maritus, qui principatum deinde obtinuit. Domitia Paſieno Criſpo, qui bis Conſulatum geſſerat, in matrimonium conceſſa, Neronis iuſſu hauſto poculo, interiit; de qua Tacitus ſcripſit libro duodecimo, & tertio decimo, Plutarchus in vita Antonij, Appianus libro quinto Bellorū ciuilium, Plinius libro decimo ſexto, Dionq;, ac Suetonius.

Superius poſui numiſma pro Neronis patris imagine, dixiq;, eam ab eodem Nerone Imp. excuſam fuiſſe; attamen cognito errore meo, iterum ſub prælum mandare papirum volui. ſuit hic igitur Domitius Neronis proauus, quem poſt Cæſarianam necem lege Pedia damnatum, ut eiuſdem conſcius (quanquam inſontem) ad Caſſium Brutumq; propinqua cognatione coniunctos ſe contuliſſe aiunt: poſt quorum interitum claſſem olim ſibi cōmiſſam retinuit: auxit etiā, ut Tranquilli uerbis utar, nec niſi partibus ubiq; profligatis M. Antonio ſponte & ingentis meriti loco tradidit, monetamq; argenteam tunc ipſe cudere fecit, cùm hoc nauali trophæo. Solus omnium ex his, qui pari lege damnati fuerant, reſtitutus in patriam, ampliſſimos honores percucurrit: ac ſubinde redintegrata diſſenſione ciuili eidem Antonio legatus delatam ſibi ſummam Imperij ab his, quos Cleopatræ pudebat, neque ſuſcipere, neque recuſare fidenter, propter ſubitā ualetudinem, auſus, tranſiit ad Auguſtum: & diebus paucis obijt. uide in Neronis uita, atq; Plutarchum in Antonio, & App. Bellorum ciuil. lib. v.

H Antonia

S·P·Q·R·
ANTONIAE
AVGVSTAE
TI·CLAVD·IMP·
MATRI
F·
ANTONIA AVGVSTA
XX

ANTONIA CLAVDII IMPERATORIS MATER AVGVSTA.

ILLVSTRES ſuerunt Antonij apud Romanos ob nobilita
tem antiquitatemq́; ſuam, quippe qui ab Herculis filio
Antonæ originem traxerint; ex cuius nomine ita eorum
familia nűcupabatur, vti literarű monumẽtis tradidit Ap
pianus libro Bellorum ciuilium tertio, & Alex. ab Alex.
libro primo Genialium dierű. Marcus Antonius Trium-
uir Reip. conſtituendæ dux inſignis, facundusq́; orator, quiq́; domi, & foris
honores, magiſtratusq́; obtinuerat ob Cæſaris amicitiam, ex multis vxori-
bus, quas habuit, duas filias tantű ſuſcepit ex Octauia ſorore Auguſti, quæ
ambæ Antoniæ nominatæ ſunt, hæc Maior ob ętatem, illa Minor. Maior Lu
cio Domitio Aeneobarbo nupſit, minor Neroni Claudio Druſo, cognomi
ne Germanico, Liuiæ Druſillæ Auguſtæ filio; cui peperit duos mares, vnăq́;
fœminam, Germanicum ſcilicet Cæſarem, ac Tiberium Claudium, qui po-
ſtea occiſo Caligula principatum ſortitus eſt, tum Liuiam Druſillam, quæ
Liuilla dicitur. Maritus dum inſignis victoriæ Vrbi opima Germanorum
ſpolia referre cupiebat, in itinere priuſquam Romam rediret latere concuſ
ſo, cum Equus ſupra eum cecidiſſet, vt ait Liuius, extinctus eſt, quăuis mor
bo concidiſſe aſſerit Suet. at nonnulli veneno arbitrantur. Senatuſconſulto
Arcus triumphalis marmoreus cum trophæis in via Appia ei extructus eſt,
ſicuti teſtatur Suet. in Claudio, in cuius memoriam etiam conflatæ fuerunt
quædam vncialia numiſmata ex ære Corinthiaco miſto, quorum notæ in al
tera parte erat effigies Claudij Imperatoris, in altera verò arcus cum ſtatua
Equeſtri, & trophæis, à Druſo adquiſitis, taliq́; inſcriptione: NERO CLAV
DIVS DRVSVS GERMAN. IMP. cuius hoc exemplum eſt.

Alia etiam ærea eadem ſpecie vncialia conflata ſunt,in quorum poſteriore parte conſpicitur ſtatua triumphalis ſuper ſpoliis Germanorum inſidens, laurumq; dextra tenens, cum nomine Tiberij Claudij Imperatoris eius filij inſcripto (nam ipſe, vt conflarentur numiſmata,edixerat) in hoc titulo TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. id eſt; Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Pontifex maximus Tribunitia poteſtate Imperator pater patriæ. Ex altera parte Druſi imago cernitur cũ hac inſcriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. huic notæ ſunt videlicet perſimiles.

Nvmmi quoq; argentei eandem ſignificantes victoriam inſculpti fuerunt; alter cum trophæis in aduerſa parte,alter cum captiuis & Equeſtri ſtatua ſuper arcu,taliq; ſcripto: DE GERMANI. ſiue: DE GERM. in anteriore Druſi imaginem habebant cum inſcriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. nobis placuit horum etiam exempla delineare,vt huius rei ſtudioſi certiores fiant.

Tantam verò formidinem Septentrionalibus nationibus Druſus reliquit,vt his etiam temporibus illius nomen horrendum videatur;nam cùm & noſtra ætate inter Germanos & Belgicos aliquis grauiſsimum quidpiam

piam imprecatur, tanquam eius ſpiritus horribilis ſit quiſpiam, ac malus dæmon, illorum idiomate hunc ſenſum exprimunt: In te Druſus incidat. Sunt enim earum calamitatum memores, quas ab eo pertulerunt, atq; ob hanc cauſam in ciuitate Maguntia in altera portarum, quæ flumen Rhenū ſpectat, exigua quædam illius cuprea imago adhuc conſpicitur cubiti longitudine.

GERMANICI EFFIGIES

PARS ADVERSA

GERMANICVS Cæſar eius filius cùm maximam Romani exercitus ſeditioné in Germania ſedaſſet, qui & in inferioris Germaniæ præſidiis erat collocatus feliciſsimeque pugnaret, Imperante Tiberio, meritò triumphauit, ſicuti hoc numiſma ſemunciale ex ære Corinthiaco miſto in illius gloriam à Tiberio Cæſare Auguſto formatum declarat, in altera parte habens currum triumphalem, ſuper quo Germanicus triumphauerat, cum tali ſuperſcriptione: GERMANICVS CAESAR: In altera verò ſtatuam eiuſdem loricatam cum paludamento, quæ ſiniſtra Scipionem geſtabat, in cuius ſuperiori parte inſidet Aquila; virga enim eſt & magiſtratuum inſigne, cum ſimili ſcripto: SIGNIS RECEP. DEVICTIS GERM.

Proditum

ANTONIA AVGVSTA

Proditvm eſt qua fortuna Quintilius Varus Legatus Germaniæ pugnauerit contra Germanos,cum ſub Auguſti Imperio legiones omnes ſignaq́; amiſerit,ac ſimul ipſe ſit interfectus Germanicus Cæſar,cum mitteretur cum nouo exercitu in Germanos,ſæpe cum iis pugnãs,& victor exiſtẽs, ſigna,quæ Varus amiſerat legionis vndeuiceſimæ aquilam (alterã apud Bructeros fuſos,alteram apud Marſos) vti in primo ac ſecundo Tacitus hiſtoriæ Auguſtæ libro teſtatur.cuius triumphi ob inuidiam, Liuia eius auia ita procurante, in Syria Cnei Piſonis opera eius prouinciæ pręfecti obiit cum non mediocri omnium dolore & cum magno Populi Romani luctu. Claudius,alter ex duobus filijs Imperiũ ſortitus eſt,cuius vita à Tranquillo pręcipuè ſcribitur,ab Eutropio,Oroſio,Tacito,Dione: partim à Liuio,Floro, & Ioſepho. Verùm hæc ea ſunt, quæ ad Antoniæ originem, coniunctionẽ, genusq́; ſpectant. Quod verò attinet ad mores, non minus ea laudis, & gloriæ meruit apud poſteros in iis omnibus,quæ mulierum ſunt officia,quàm vel Marcus Antonius,vel Druſus,vel Germanicus. Siquidem ob temperantiam caſtitatem,fidem,amoremq́; ſingularem in virũ ſuum, ob charitatẽ in nepotes,ob humanitatẽ in amicos,dignior erat quę Maioris,quàm Minoris cognomine diceretur:cũ oẽs ſuæ familiæ inſignes virtute lõgè ſuperauerit. Ita verò fuit continens,vt inter cætera huiuſce virtutis argumenta, fama ſit eam abſtemiam fuiſſe. Illud ſanè perrarum eſt naturæ munus, quod de ea ſcripſit Plinius libro ſeptimo, quòd nunquam per totum vitæ ſuæ curriculum ſpuit;quam rem teſtatur Solinus etiam. Mortuo marito, ea fuit in ma fide ac reuerentia,vt quamuis & optima eſſet ætate, & maximè vigeret tum iuuentute,tum etiam forma,nulli amplius nupſerit, vel Auguſto nubere iubente. Verùm pro nuptiali ſocietate cum ſua ſocru Liuia dormire conſueuit,eodemq́; lecto fruens vidua conſenuit, ſuper quo Druſus iuuenis interierat,ſicuti teſtatur Valerius Maximus libro quarto. de qua etiam meminit Ioſephus libro decimo octauo. Neq; parum ſanè Tiberio Imperatori hæc profuit, quoniam huius prudentia ſalutis cauſa illi extitit. nam cum Seiani prætorianorum cohortium præfecti conſpirationem, quæ in Tiberium parabatur,intellexiſſet,eum per literas de re fecit certiorem,quas Pallanti liberto Capream dederat. Inde effectum eſt,vt ſummæ reuerentiæ ſemper fuerit apud Cæſarem,iſq́; illi libẽtiſsimè in omnibus obtemperauerit, cùm ea ita volente vel Liuillæ filiæ ſuæ pepercerit,per quam id ſcelus perficiebatur;quamuis hac ipſa cauſa adductus eam inedia poſtea abſumpſerit, vti ſcripſit libro quinquageſimo ſeptimo,& octauo Dion. Cùm gratia plurimum poſſet apud Tiberium Herodes Agrippa, carusq́; eſſet Antoniæ ob amicitię

amicitię memoriam,quæ inter eam,matremq́; eius Beronicem interceſſerat;accuſatus fuit à quodam ſuo liberto, atq; cum innocentiam ſuam cognoſci maxime cuperet,non prius habita eſt quæſtio de liberto,aut res tranſacta,vel multis ob id Tiberio inſtantibus,quàm Antonia id poſtulauerit; vt ſcripſit Ioſephus libro Antiquitatum decimo octauo. Poſt mortuos Germanicum eius filium nurumq́; Agrippinam, & Liuiam Auguſtam, multa cum humanitate apud ſe nepotem,neptesq́; educauit,Caium Caligulam ſcilicet,Druſillam,Agrippinam,& Liuillam,cũ reliqui dudum eſſent mortui. Præter cætera verò illius prudentiæ argumenta extat hoc etiam,quòd eodẽ die,quo rerum potitus eſt Caius,cum Agrippam eſſet ex carcere abſoluturus,in quem à Tiberio coniectus fuerat, quòd ſe optare dixerat vt citò moreretur Tiberius,Caiusq́; principatum obtineret, ei obſtitit Antonia; neq; ob id ſanè, quòd Agrippam odio proſequeretur, ſed honoris cauſa ipſius Caij,ne crederetur vulgò ita iucundam ipſi Tiberii mortẽ accidiſſe,vt continuò eum ex carcere præ lætitia emiſiſſet,ſicuti narrat Ioſephus.Quod verò ad illius humanitatem ſpectat,præter id quod vel ipſa natura ad beneficia conferenda in omnes maximè erat procliuis, cùm multum æs alienum Agrippa aliquando contraxiſſet,atq; idcirco eius honor,fortunæq́; magno in diſcrimine verſarentur, hæc illi conceſsit, vt idem teſtatur libro decimo octauo,trecenta nummorum millia, quæ ſi ad noſtram pecuniam referantur,triginta erũt millia coronatorum. Quamobrem cauſa illa extitit, quòd vel eò perueheretur, vt Rex etiam fuerit creatus. Per eas ceremonias, quæ Germanici filij mortui cauſa fiebant,incertum eſt,an quia non ſatis valeret, domi ſe continuerit,an quia à Tiberio, Liuiaq́; eius ſocru fuerit retenta,ne maiorẽ dolorẽ ex Germanici obitu ipſa percipere videretur: neq; vlla præterea dignitas conſolationis gratia illi, ſicuti cæteris affinibus, cõceſſa fuit, cuius rei mentionem fecit Tacitus. Magno in honore etiam habita fuit à Caio eius nepote in principio illius Imperij, cũ ei ex Senatus conſulto omnes ei honores,ac tituli conceſsi fuiſſent, qui variis temporibus Liuiæ Auguſtæ,vt in ipſo Caio teſtatur Suet. Verùm hic ita inhumanus poſtea in illã apparuit,vt vel ad mortẽ compulerit,quia neſcio cuius ſceleris eum reprehendiſſet,vt aſſerit Dion libro quinquageſimo octauo. Memoriæ prodidit Suet.in Caij vita illum huius mortis cauſam extitiſſe, quia cùm ea ſecretò eſſet cum Aufidio Lingone collocutura,qui vir Romæ magiſtratus obtinuerat,ille prohibuit,niſi audiente Macrone Prætorianorum cohortium præfecto colloqueretur;quam rem mox ægrè tulit, quòd malè tractari ſe ab eo arbitraretur.Nec defuerunt tamen, qui eam veneno ab eodem Caio ſublatã

fuiſſe

fuiſſe autument. Hæc mortua nullum honorem eſt ab eodem cóſecuta: atq; proſpexit è triclinio ardentem rogum. Plinius libri noni literarum cap. 55. Antoniam Druſi, murenæ, quá diligebat, inaures addidiſſe tradidit, cuius propter formam nonnulli Baulos videre concupiuiſſe. Narrat Tranquillus in Claudio, quòd cum aliquando de Claudio loqueretur, eum portentum hominis dictitabat, nec abſolutum à Natura, ſed tantum inchoatum. quæ etiam ſi quem ſocordiæ argueret, ſtultiorem aiebat filio ſuo Claudio. Verũ eo Principe iis reiectis, quæ à Caio eius nepote perperam acta fuerant, Auguſtæ cognomen illi tradidit, ſtatuitq; vt publicè eius exequiæ peragerẽtur atq; carpentum in eius honoré circenſibus traheretur. Hoc ſcripſit Suet. in Claudio, Dionq; libro quinquageſimo octauo, itaq; erectum illi templum, vti teſtatur Plinius libro trigeſimo quinto.

EFFIGIES ANTONIAE
ad ſormam Cereris.

PRAETER ea verò, quæ dicta ſunt, Antoniæ Auguſtæ imago iuxta conſuetudinem, vt de Liuia Auguſta ſuperius dictum eſt, expreſſa fuit in Deæ Cereris ſimulachrum, quod ſpicis coronabatur, quæ corona proprium fuit ipſius Deæ ornamentum, vti habemus apud Ouidium libro quarto Faſtorum.

Impoſuitq; ſuæ ſpicea ſerta comæ.

Atq; diebus Cereri conſecratis in ludis Agonalibus, qui in ipſius Deæ honorem celebrabantur, hanc fuiſſe conſuetudinem teſtantur antiqui ſcriptores, vt victores ludorum corona ſpicis hordeoq; compoſita decorarentur. Hæc imago, Claudio Imperatore ita iubente, in monetá etiam relata fuit, ſicuti aureum quoddam numiſma teſtatur Achillis Maffæi Romani ciuis.

ANTONIA AVGVSTA

ANTONIAE CLAVDIIQVE IMAGO, PRIMVM NVMISMA.

PERVENERVNT ad manus meas Venetiis duæ æreæ ſemunciales monetæ, altera cum Græcis literis, altera cum Latina inſcriptione, quæ Claudij habebant imaginem, Antoniæq; illius matris: ex altera parte Claudij ipſius caput cõſpicitur. Antoniæ effigies ad Romanarum matronarum habitum eſt induta, ſtolam enim habet, diademaq; in ceruice. Ita vero de ſtola inquit Diuus Iſidorus libro Etymologiarũ vigeſimo:
„ Stola matronale operimentum, quo cooperto capite & ſcapula à dextro la-
„ tere in læuum humerum mittitur. Stola autem Græcè vocatur, quod ſuper-
„ mittatur. Eadem & Ricinium latino ſermone appellatum, eo quòd dimidia
„ eius pars retro eiicitur, quod vulgò Mauortam dicunt: Vocatam autem di-
„ cunt Mauortam quaſi Martẽ. Signum enim maritalis dignitatis, & poteſta-
„ tis in eo eſt. Capùt enim mulieris vir eſt, inde & ſuper capite mulieris eſt.
„ Vocatur autem ſtola quia ſuperius ponitur. Hanc ſolis pudicis mulieribus
geſtare concedebatur, vti Martialis teſtatur libro primo:

Quis Floralia veſtit
Et ſtolatum permittit meretricibus pudorem?

„ Et Valerius Max. ita ſcripſit libro ſecundo; Sed quo matronale decus ve-
„ recundiæ munimento tutius eſſet in ius vocati matronam corpus eius attin-
„ gere non permiſerunt, vt inuiolata manus alienæ tactu ſtola relinqueretur.
Hæc ipſa à capite ad pedes demittebatur, vti narrat Tibullus:

Impediat crines nec ſtola longa pedes.

„ De Diademate autem ſcripſit Iſidorus libro vigeſimo; Diadema, inquit,
„ eſt ornamentum capitis matronarum ex auro, & gemmis contextum, quod
„ in ſe circumactis extremitatibus retro aſtringitur, & exinde dictum Græcè
„ quod præligetur.

CONSTANTIAE SIMVLACRVM, NVMISMA. II.

MAXIMA ſanè fuit Antoniæ Fortitudo, atq; Conſtantia imperante Tiberio leuiro in morte filij præſertim; verùm multo fuit maior Caio eius nepote Principe, qui ſicuti ſuperius enucleauimus, eam vel ad interitũ vſq; inhumanè inſectatus eſt. Hac igitur ratione ex Senatus conſulto, Claudiiq; Principis mandato nobiliſsimæ huiuſce virtutis formã ſculptam fuiſſe credimus (nam hæc ſola contra proteruam fortunam armata eſt) in poſteriore

moneta parte, quæ eſt aurea, Antoniæ in Cereris formam habet imaginem impreſſam.

CERERIS SIMVLACRVM NVMISMA. III.

VERVM multiplicibus rationibus Ceres à maioribus exprimebatur. Aliquando caput erat ſpicea corona, papauereq; coronatum, frumentumq; geſtabat in manibus: aliquando rurſus vt mœſta matrona facem geſtans effingebatur, quę ſtolam, diademaq; haberet in ceruice. Cereri fax idcirco fuit attributa, vt filiam Proſerpinam amiſſam ſignificarent, cùm rapta fuit à Plutone: quandoquidē Ceres mœſta eo tempore ac ſollicita duobus tædæ truncis direptis, ſiue arboris laricis, quibus altera ex parte accēſis, ſuum currum à ſerpentibus tractum conſcendit, eamq; cum illis facibus in obſcurioribus locis inquirebat: ob tædas huiuſmodi Tędifera poſtea à Poetis fuit nuncupata: Faces ex picea confectæ poſtea fuerunt, ex tæda, & larice, pinoq; arboribus; vel etiam ex ſicca arūdine oleo peruncta, vel cera. Dicitur idcirco Ceres Auguſta, quoniam omnia honorifica, religioſa, maximeq; obſeruationis, quæq; tanquam diuina reuerentiam conſequebantur, Auguſta nominata ſunt, vt templa, ſimulacraq; Auguſta dicebantur, ac formę etiam dicuntur Auguſtæ. Hoc numiſma æreum ſemunciale, ſed quod maximo tamen ſtudio ab ampliſsimo Patriarcha Aquileiæ cuſtodiatur, habet in priore latere Claudij Imperatoris effigiem cum inſcriptione huiuſmodi: TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Hoc eſt Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Pontifex Maximus Tribunicia poteſtate Imperator Pater Patriæ.

LIVILLA CAII, AC POSTEA DRVSI, CAESARVM.

LIVILLA CAII, AC POSTEA DRVSI, CAESS.

C ONIVNCTI fuerunt Liuiæ affinitatis arctiſsimo vinculo viri quattuor maxime inſignes: quæ Liuia blanditiarum gratia Liuilla dicebatur, ſiue Iulia, nõ Bulia vt ait Dion libro quinquageſimo ſeptimo, quanquam ego pro Bulia Iuliam legendum putauerim, cum nata ſit hæc lectio ex ſcriptorum, ſeu impreſſorum errore. Marcus Antonius Triũuir Dux celeberrimus, qui ab Octauiano Cęſare ſuperatus fuit, huius fuit auus ex matris affinitate, Auguſtuſq; eius auunculus ob Octauiã illius ſororem, ipſiuſq; Marci Antonij coniugem, ex qua nata eſt eius mater Antonia, minor nuncupata. Eius pater fuit Nero Claudius Druſus cognomento Germanicus, Imperator exercitui, dux indomitę Germanorũ nationi horrendus ac tremẽdus, cuius nomen, vt antea diximus, nunc etiam illis timori eſſe conſueuit. Germanicus Cæſar non minus apud eandem nationem ob rei militaris peritiam, quàm etiam ob eius probitatẽ, ac virtutem apud Pop. Romanum, aliasque omnes nationes amatus, huius frater extitit. Silentio Tiberium Imperatorem Auguſtum prætermitto, eius patruum, Claudiumque Principem fratrem; Neronem rerum domitorem conſobrinum ex materno genere: ex quibus omnibus facilè generis ipſius ſplendor agnoſcitur. Verum inter alia cõplura, hoc erit exemplum, quòd huiuſmodi nobilitas ſæpius ferè cum maioribus, magiſq; nefariis vitiis coniuncta eſſe dignoſcitur. Hæc, vti ſcriptum reliquit Tacitus libro quinto, principio ætatis ſuæ nõ fuit admodum formoſa, at quę tamen cũ adoleuiſſet, pulcherrima euaſerit. Nupſit primum Caio Cæſari Marci Agrippæ filio, Auguſtiq; adoptiuo; poſt cuius mortem, Druſo Cæſari Tiberij Imperatoris filio data eſt in matrimonium, quamuis hic eſſet ipſius conſobrinus, ex quo duos mares eodem partu peperit, ac poſtea filiam ex eodem concepit.

Effigies Druſi atq; numiſmata, quæ eius pater Tiberius Imperator excudere fecerat, inferius poſuimus.

In

LIVILLA DRVSI CAES.

In duobus ex ære numiſmatibus, quæ ſemuncialia ſunt, imagines Neronis & Druſi Cęſarum Germanici, Tiberiiq; filiorum, cóſpiciuntur, cum inſcriptione diuerſa, vti ſupra delineauimus.

Aliud numiſma aureum extat Romæ apud Achillem Maffeum cũ Druſi effigie, in cuius latere aduerſo ſculpta Tiberij Principis imago cernitur, cũ hac inſcriptione: TI. CAESAR AVG. P. M. TR. P. XXXV.

Eivsdem effigies in numiſmate æreo ſemunciali penes multos huic perſimili conſpicitur, cuius partes ſunt iſtis perſimiles.

Eodem temporis ſpatio, videlicet anno Druſi Cæſaris Tribunitiæ poteſtatis ſecũdo, ex pulcherrimo ære Corinthiaco miſto numiſma ſemunciale quoq; flatum eſt in Druſi honorem cum Pietatis Deæ imagine, cuius pars altera & hic ſequitur.

Sed

Sed tanta affectus eſt lætitia Imperator ex marium ortu, vt ſe continere non potuerit quin dixerit in Senatu, nemini vnquam Romano eiuſdem ſublimitatis accidiſſe, vt duos mares ex eodem partu ſuſceperit, vti ſcripſit Tacitus libro ſecundo: quam ob cauſam ipſe tam elatus eſt, vt monetas etiam pulcherrimo ære Corinthiaco miſto vnciales cudere fecerit; in quibus adhuc viſuntur ex altera parte eorũ in tenera ætate imagines, duobus Cornu copiis impoſitæ, cum caduceo interſecante; quo ipſe videtur ſuam voluiſſe felicitatem ſignificare. In altera vero parte Druſi Cæſaris nomen, Pontificiaq; dignitas, ac Tribunitia poteſtas inſcripta legitur. cuius exemplum hoc eſt delineatum ab vna, quæ à me dono data eſt Illuſtriſsimo Franciſco Medices Florentinæ Iuuentutis Principi.

Ex maribus filiis alter Tiberius vocatus fuit, Princepsq; deſignatus cũ Caio Caligula, à quo poſtea fuit interfectus; alter extinctus eſt Caio Aſinio, & Caio Antiſtio Conſulibus. Interea cùm Liuilla fieri poſſe intelligeret vt Claudius aliquando ſuccederet in Imperium, conuitiis palàm iniquam Populi Romani fortunam inſectata eſt, vti ſcripſit Suet. in Claudio. Neq; minus ſanè infeſta fuit ſuo marito, quippe cũ nimis benignus ac ſublimis fortunæ gradus humanis iudiciis nebulas offundere plerunq; cõſueuerit. Nam cum innata illi ineſſet Claudiæ familiæ ſuperbia, regnandiq; cupido, impatiens ſenioris Tiberij mortem expectandi, ſeſe fraudibus commiſit Seiani Prætorianorum cohortium Præfecti. Hic cum ſe illius amore captum eſſe ſimulaſſet, effecit, vt ſecum adulterium committeret, cum ſe eam vxorem ducturum polliceretur, ſi venenum marito dediſſet. Illi enim perſuadebat facile futurum, vt ſenem Imperatorem de medio tollerent, ac ipſi Romani Imperij Principes efficerentur, ſicuti ſcripſit Tacitus libro quarto, & vigeſimo primo cum poſtea honeſtatem vitiaſſet, familiamq; deturpaſſet, ac Auguſtæ familiæ notam inuſiſſet, omnia Cæſaris arcana Seiano aperiens, Eudemo

demo Medico,ſuoq; adultero ſuadente venenũ ad tempus parauerunt, idq; incauto marito per Lidum Spadonem præbuerunt: qui intra octo annorũ ſpatium paulatim morbo conſumptus, occubuit. Fuit præterea cauſa ſuis adulteriis vt ciues complures punirentur, quorum nomina recenſentur à Dione libro quinquageſimo octauo. Plinius libro vigeſimo nono cap. 1. vbi de Medicorum ſceleribus percurrit, itaetiam literarum monumentis
„ tradidit. Iam verò & adulteria etiam in principum domibus, vt Eudemi
„ in Liuia Druſi Cæſaris: item Valentis, in qua dictum eſt regina.

Retexit facinus id Seiani vxor per libellum quendam, quem ea miſit Tiberio, in quo res tota erat deſcripta. Hoc cum is cognouiſſet, ſtudioſeq; res inquiſiuiſſet, quæ ibi perſcribebantur, Liuillam cum omnibus Druſi interfectoribus occidendam curauit. Non deſunt tamen qui dicant, quòd illi in Antoniæ eius matris gratiã pepercit, at quòd Antonia tamẽ poſtea curauit, vt ea inedia moreretur; de qua ſcripſit Dion libro quinquageſimo octauo. In Vrbis mœnibus, quæ ſunt inter viam Appiam, & Latinam epithaphium quoddam peruetus reperitur, in quo de hac ita fit mentio: OLYMPVS LIVIAE DRVSI CAESARIS LECTICARIVS.

Iulia

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

IVLIA DRVSI CAES. FILIA.

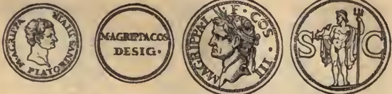
IVLIA DRVSI CAES. FILIA.

IVLIA Druſi filia, ac Liuillæ, Neroni Cæſari nupſit Germanici Cæſaris filio, ipſiusq́; Liuillæ nepoti: poſt cuius obitum Rubellio Blando nupſit, cuius auus eques fuerat Romanus, ſicut teſtatur Tacitus libro quarto, ac tertio decimo. Occiſa fuit à Claudio, Meſſalinæ opera ob zelotypiam quam de ea conceperat, vt aſſerit Dion libro quinquageſimo octauo, & Tacitus in loco nuper à me ſuperius citato. Narrat Suet. in Claudio, (vbi pro Iulia Liuia dicitur) quòd ipſius Claudij opera interiit, nulla cauſa cognita: qui neque etiam illius defenſioni locum vllum reliquit.

AGRIPPINA·M·F·MAT·C·CAESARIS·AVGVSTI
AGRIPPINAE M·F·AVGVSTAE DIVI
AVG·NEPTIS, VXORIS GERMANICI
ÇAESARIS, MATRIS C·CAESARIS
AVG·GERMANICI PRINCIPIS.
MEMORIAE·
XXIIII

AGRIPPINA C. CAESARIS IMP. MATER AVGVSTA.

PATER Agrippinæ, Marcus cognomento Agrippa, quòd præcedentibus pedibus ſit ortus, ex loco humili ſanè natus eſt, qui profectò ob virtutem ſuam nobiliſsimus fuit. Meruit primùm vt Auguſti eſſet affinis, cum vxorem duxerit Octauiam illius ſororem minorem cognomento, deinde vt eiuſdem eſſet gener, vt crearetur Aedilis, vt obtineret ter Conſularem dignitatem, eumq́; triumphum conſequeretur, quẽ ipſe ducere noluit. Meruit & ſtatuas cupreas in templo Iouis Vltoris, vtq; primum eius effigies in moneta exprimeretur, poſtea cum Roſtrata corona, & literis circum: M. AGRIPPA L. F. COS. III. in cuius altera parte Neptuni ſimulachrum etiam hodie conſpicitur, quod delphinum tenet dextra, læuaq́; tridentem, ſicuti patefacit hoc exemplum ab ærea ſemunciali Alexandri Contareni Patricij Veneti extractum.

QVONIAM cum terreſtrium exercituum Cæſaris extitiſſet Legatus, Pręfectus fuit claſsis eiuſdem Octauiani Cæſaris, atq; inter alias partas victorias, treis nobiliſsimas illi exibuit. Primã in Aquitanos Galliæ populos, aliã maritima in Siciliam contra Sex. Pompeium Cnei Magni filium, tertiã ad Actium promontoriũ: quæ profectò ſumma exiſtimatio, amplitudoq́; Cæſaris extiterunt, quamobrẽ ſemper eum poſtea Auguſtus plurimi fecit, magnoq́; honore proſecutus eſt: quandoquidem in rebus magni pōderis eum conſulere ſolebat, atq; illi non modo prouinciarum adminiſtrationem exercitumq́; relinquebat, verum etiam Vrbis, totiusq́, Romani Imperij, cùm & ſigillo vteretur Auguſti, & ipſius etiam nomen in epiſtolis aſcriberet, ac dehinc exortum ænigma afferre Sphingem. Ob Aquitanicam victoriam, muralem coronam adeptus eſt, ſicuti ex quodam argenteo numiſmate, huic ſimili, facile coniectari licet, in cuius aduerſo, imago Diui filij inſculpta eſt.

Ob

Ob Siculam, vexillum cæruleum, ac naualem coronam meruit, quæ aurea erat Roſtrata,& quæ in poſteriore parte ærei numiſmatis ſemuncialis cuiuſdam Cæſaris conſpicitur, quia eandem & ipſe Cæſar acceperat, vti ſubſequens numiſma eodem pondere materiaq; declarat, quæ Diui filij,ac M.Agrippæ in amplexu capita velata huiuſce coronæ inſculpta habet,à tergo vero,Crocodillum palmamq; arborem,ſignū Coloniæ Nemanſienſis.

Vrbs præterea ab eo ornata,rectéq; diſpoſita fuit:ſiquidem magnificentiſsimum illud Iouis templū erexit, vt aſſerit Plinius libro trigeſimo ſecundo, vocatū Pantheon, quod omniū Deorum; idq; nunc etiam CHRISTI, ac Virginis cui conſecratum eſt beneficio conſpicitur integrum.Eo præterea anno,quo Aedilis,aquarumq; præfectus fuerat,aquam Virginem in Vrbem deduxit,Iuliam,Martiam, Appiam, Anienemq; cęterorū Aedilium incuria penè deuaſtatas refecit,atq; reſarciuit.Fecit & ſeptingentos lacus,centum fontes,centum & quinq; ſcaturigines,centum & triginta aquarum caſtella: quibus in operibus tercentas partim marmoreas, partim cupreas ſtatuas collocauit,cum quadringentis marmoreis columnis, vt aſſerit Plinius libro trigeſimo quinto. Data fuit idcirco eius familiæ aquarum cura,tanquam perpetuis earum curatoribus,vt inquit idem Plin.ac Frontinus libro

libro primo,& ſecūdo de Aquæductibus.Ex tribus,quas certò habuit vxoribus,filia Titi Pomponij Attici ſcilicet,Marcella Octauiæ maioris filia, & Iulia filia Auguſti,duæ tantū filios illi pepererūt.Ex Pomponij filia Agrippinam ſuſcepit,quæ nupſit Tiberio adhuc priuato;Ex Iulia tres habuit mares,duasq́; fœminas;Caium,Lucium,& Agrippam, Iuliam de qua ſuperius, & Agrippinā.Scripſit Dion,quòd Octauiam etiam minorem ſororem Auguſti vxorē duxit.Deceſsit anno ætatis ſuæ quinquageſimo primo, ob adulteriorum Iuliæ ſuæ coniugis mœrorem,cum diutius ex pedibus laboraſſet, infeliciterq́; ageret,quòd vltimam filiam genuiſſet,& neptis Agrippinę cauſa:quæ humano generi duo monſtra maxime pernitioſa protulerūt,Caium Caligulam,Domitiumq́; Neronem Imperatores,vti affiirmat Plinius libro ſeptimo.Cum Germanico Cæſari nupſiſſet Agrippina , nouem filios peperit,quorum duo infantes adhuc extincti,alius,cui nomen Caio Cæſari, iam puераſcens inſigni feſtiuitate mortuus eſt,cum aliquātulum adoleuiſſet:qui perhumanus,& iucundus eſſe videbatur ; cuius effigies in Cupidinis habitu in Veneris Capitolinæ templo depoſita fuit,atq; cum aliam in cubiculo haberet Auguſtus,quotieſcunq; thalamū introiret eam exorculabatur.Ex cæteris filiis tres erant fœminæ,Agrippina,Druſilla,Liuilla , quæ tribus annis natæ fuerunt inuicem ſuccedentes. Fuerunt & totidem mares, Nero, Druſus,& Caius Cæſar Caligula.Fœminæ, & Caius, ſuperſtites matri fuerunt; at Nero , & Druſus à Tiberio interfecti ſunt,ab eo primum accuſati in ſenatu,hoſtesq́; Populi Ro.iudicati.Peperit primum Caium Cæſarem Tyburi, atq; alium eiuſdem nominis , Caligulam poſtea cognomento. Peperit Antium poſt annum Germanico,Caioq́; Fonteio Conſulibus, atq; Neronem deinde,& Druſum.

Nata eſt Agrippina,ex Druſilla in Treuiris dum maritus cū Germanicis pugnaret , & vbi aram fuiſſe ſcribit Pli. in qua ſcriptum erat; OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. Peperit Iuliā in Lesbo inſula cùm vna cum Germanico in Orientē proficiſceretur,vti ſcripſit Suet.in vita Caligulæ,& Tacitus libro ſecundo. Cùm ea eſſet in caſtris , dum pugnaret Germanicus in Germanos,magno in diſcrimine vitæ verſata eſt,quoniam cum Germaniæ inferioris exercitus commotus eſſet, cogitur paucis comitantibus mulieribus ac grauida cum Caio in vlnis per Treuirorum fines effugere , à quibus ob admirabilem facundiam,honeſtiſsimam famam,iucundam patris Agrippæ memoriam,auiq́; ipſius Auguſti, perhumanè excipitur. quinetiam cum ibidem hyemaſſet,vnam ex ſuperius dictis fœminis peperit; quanquam cū puderet milites eius moræ,multis precibus Agrippinā rogarunt vt in caſtra

rediret

rediret,vt habemus,apud Tacitum libro primo. Exiguo tempore interpoſito poſt Germanici victoriam cum in Cheruſcorum regione vellent ſeditíoſi quidam milites pontem extruere ſupra Rhenum in Galliamq; penetrare, Agrippina vtpote ſtrenua mulier ducis armis induta eorũ impetum coercuit,cum & veſtes,& annonam militibus diſtribuiſſet. Plinius, vt aſſerit Tacitus,narrat etiã in his libris,quos de bello Germanico ſcripſit, quòd ea armata ſuper ponte conſtitit gratias agens redeuntibus legionibus easq; laudabat. Dicunt præterea hoc Agrippinæ facinus valde iniucundum Tiberio accidiſſe,neq; ſine magna prorſus moleſtia.non enim res parui ponderis eſſe videbatur,quòd mulier maioris autoritatis in exercitu fuiſſet, maiorisq; virtutis,quàm vel Legati,vel militum præfecti ſimul,cum tantam ſeditionem placaſſet,quantam vel Principis ipſius autoritas placare nõ potuit. Videbatur enim illi hæc mulier,cum res ageret cũ militibus,ac munera concederet,ſeq; armaret,id conari velle, vt Caius Cæſar appellaretur, vti teſtatur idem Tacitus libro primo. Cum in orientem mitteretur poſt res huiuſmodi Germanicus,peperit ea in itinere in Lesbo Inſula Iuliam, ſiue Liuillam,qui nouiſsimus ſuit eius partus, hinc peruenit in Syriã, vnde ob Gnei Piſonis,Plancinæq; illius coniugis inſidias mortuo Germanico ægra cum mariti cineribus, filiisq; in gremio Romam adnauigauit. Cum verò obuia fuiſſet in itinere Domitio Celeri cũ triremibus in Syriam à Piſone miſsis, parum abſuit quin in certamen deſcenderet. Tum in Corcyræ inſula per aliquot dies commorata Brunduſium traiecit, cui obuiam iuit magna populi multitudo,quæ vndiq; ad eam viſendam confluebat. Hoc ſcripſit Tacitus libro ſecundo & tertio. Hæc Plancinæ Agrippinæq; inimicitia ab Auguſta Liuia excitata fuit,quoniam cum bifariam diuiſi eſſent aulicorũ animi,partimq; in Germanicum, partim in Druſum Tiberij filium eſſent propenſi, cumq; viſum eſſet quòd exercitus Tiberium Imperatorem in Germania recuſaſſet,Germanicumq; expetiuiſſet, cum videret Agrippinam pluris fieri, quoniam eſſet fœcundior,quòd res nouas etiam timeret,Plancinam Piſonis coniugem certiorem fecit,qui tunc Syriæ erat Præfectus,vt quo quo modo poſſet ea cum Agrippina contenderet. Acceſſerunt huic inimicitiæ aureæ coronæ,quæ à Syriis Agrippinæ Germanicoq; donatæ fuerunt, quæ non mediocrem concitarunt inuidiam,cum multò eſſent maiores iis,quæ Plancinæ,ac Piſoni datæ fuerunt, ſicuti teſtatur idem Tacitus libro ſecundo & tertio. His igitur de cauſis & ſenioris Liuiæ ambitione, & Seiani inſidiis, multiplicibus modis aſsiduè infeſtabatur Agrippina; quippe quæ grata eſſet populo,plurimumq; apud eum poſſet gratia,tum ob Auguſti memoriã,

tum

tum etiã ob ſummam Romanorũ in Germanicum beneuolentiam: per quã verebatur Liuia, ne principatum obtineret. Verũ fortuna optimis inceptis grauis ſemper aduerſaria, illi ruinæ futuræ primordia ſubtexuit, quòd cum Claudia Pulchra eius conſobrina adulterij accuſaretur, ac veneficij in Principem, ea acceſsit ad Tiberium, qui tũc fortè Diuo Auguſto ſacrificabat. Cũ autem verbis aliquantulo ſeuerioribus conſobrinæ affectione vſa fuiſſet, non modo nõ impetrauit vt abſolueretur Claudia, verum etiam non nihil odij inde reportauit, vti aſſerit Tacitus libro quarto. Cum paulo liberius aliquando de mariti morte conqueſta eſſet, Tiberius eam manu apprehendens, Græco verſu pronuntiauit, Si nõ dominaris filiola, iniuriã te accipere exiſtimas? cũ ea aliquãdo vt in matrimoniũ cõiungeretur expoſceret, quòd ſe iuuenem adhuc eſſe diceret, quodq; nihil matrimonio iucũdius haberẽt boni in ciuitate; intelligens Tiberius quanti eſſet ponderis hoc Reipu. nullum dedit reſponſum. Quædam vero inter cœnam porrecta à ſe poma guſtare non auſam, etiam vocare deſiit, neq; mox vllo ſermone dignatus eſt. Dicebat enim ſe arbitrari, eam id feciſſe, vt crederetur vulgo venenum ad eam porrectum fuiſſe, quoniam Seianus, vt eius perniciem excitaret, nõ nullos clam miſerat, qui amicitiæ ſimulatione, beneuolentiæq; dicerent, eamq; admonerent ne cum ſocero comederet, quoniam is venenum illi parauiſſet. Sed ita ſe res profectò habet, quòd is ipſa poma præbuit, vt intelligeret an ei illa confideret, cui poſtea credenti venenum erat daturus; verum ea ab iis abſtinuit, quippe quæ firmè crederet eſſe venenata. Nouiſsime calumniatus modò ad ſtatuam D. Auguſti, modò ad exercitus cõfugere velle, ſicuti ſerui conſueuerunt, vt populum ad miſericordiam concitaret, eumq; in ipſum inflammaret; nunc verò minantẽ ſe eſſe ad exercitus Germaniæ adituram vbi aliquam commiſerationem repertura eſſet ob gratam mariti eius memoriã, quæ adhuc recens erat, eam in Pandatariã inſulam relegauit. Cum verò hæc eum carpere non deſiſteret, atq; conuiciaretur, conuicianti oculũ per Centurionem verberibus excuſsit. Rurſus mori inedia deſtinanti per vim ore diducto infulciri cibum iuſsit, cuius tandem ex inedia mortuæ oſſa in Cæſarũ ſepulchro deponi vetuit, mandauitq; vt in occulto loco quopiam abſconderentur, vbi nũquam reperirẽtur poſtea. Quinetiam quo quo modo potuit, illius famam deturpare conatus eſt, ſuaſitq; illius quoq; natalem diem inter infaſtos eſſe referendum, quibus nihil agere conuenit: ac die quo mortua fuerat, ſolemnem, & feliciſsimum eſſe habendum S. C. decreuit, quo Capitolino Ioui donũ ex auro ſacrare par eſſet. Videbatur enim ſibi nimis fuiſſe placidus quòd eam laqueo minimè ſtrangulatã in Gemonias abiecerit, quo

ſceleſti homines proiici à Romanis conſueuerunt, quamobrem interponi decretum paſſus eſt, quo ſibi, vt pote clementi perhumanoq; Principi gratię agerentur. Scribũtur hæc à Tacito libro quarto, & quinto, & à Dione libro quinquageſimo ſeptimo, Suetonioq; in vita Tiberii. Ob hãc enim clementiam videtur Tiberius, ſcutum aureum in Capitolio poſuiſſe, ac poſtea in ſemunciali æreo numiſmate edicto ſuo inſculptũ fuiſſe, cũ his literis: CLEMENTIAE, in cuius vmbilico extat Tiberij, ſiue Clementiæ Deæ effigies.

SVNT, qui dicant eam conſulto mortuam eſſe, quod etiam rationi magis conuenit, cùm cibo abſtineret, quodq; victus illi poſtea non daretur, ac inde fama exierit, quod ea veſci noluiſſet. Memorię prodidit Tacitus lib. quinto Tiberium illi imputaſſe, quòd cum Aſinio Gallo alterius Agrippinæ eius ſororis adulterium commiſiſſet, quodq; ob illius obitum ea ſibi mortẽ conſciuiſſet: quod abhorrere à veritate ab omnibus iudicatum eſt ob honeſtiſſimam vitam anteactam. Fama eſt, nonnullos fuiſſe, qui eam in ſpem veniſſe arbitrati ſint poſt Seiani mortem alicuius miſericordię apud Tiberium inueniendæ: verum poſteaquam miſerrimum Druſi filij obitum cognouit, vitæ ſuæ omnẽ prorſus ſpem abieciſſe. Defuncta eſt anno ferè decimo quinto poſt Germanici mariti mortem, ſeptimoq; poſt Neronem filium, ac quinto poſt Liuiam eius auiam, anno ſecundo poſt occiſum Seianum, eodemq; die, quo ille fuit cæſus. Tantus fuit eius viuæ terror Tiberio, tantaq; ſuſpicio, vt nurum nunquam aliter poſt damnationem, quàm cathenatam, obſutamque lecticæ, loco mouerit, prohibitis per militem viatoribus, ac reſpicere vſquã, vel conſiſtere, vti ſcripſit Suet. in vita Tiberij. Hæc animo fuit caſto, magnoq; in maritũ amore, filiis non æqua, quoniam Neronem, magis quã Druſum amauit, magnanima, audax, virilis animi, virilibusq; cogitationibus plena, fœmineis vitiis ſpoliata, dominandi tamen cupida, fortunæq; ſuæ impatiens, vt aſſerit Tacitus libro primo, & quinto. Magnopere amata fuit ab Auguſto

guſto,quod literæ quædam ab eo ſcriptæ teſtantur, in quibus apud Suet. in vita Ti.hæc inſunt; VALEBIS mea Agrippina,& dabis operā vt valens peruenias ad Germanicū tuum . Cum Caius Principatum adeptus eſſet, vt ait Dion libro quinquageſimo octauo,edixit ſtatim vt Auguſta vocaretur,quāuis iam mortuā;atque ipſe(autore Suetonio in vita Caij)in inſulam Pandatariam adnauigauit,& in Pontias ad transferendas matris, fratrisq; cineres feſtinauit tempeſtate turbida,vbi ipſe etiam ſuis manibus magna cū reuerentia eos collegit,in vrnisq; accommodauit: cumq; iiſdem ceremoniis vexillo in puppe phaſeli cuiuſdam collocato Hoſtiam adnauigauit,atque per Tiberim poſtea Romam eſt ingreſſus. Curauit interim,vt biremes cōtra aquarū defluxum à primatibus Equeſtris ordinis traherentur, atque per meridiem vniuerſo populo inſpectante depoſuerat eos cineres in duobus ferculis, id eſt arculis,quas in Cæſaris Mauſoleo collocauit, inferiasque his annua religione publicè inſtituit,atque nunc etiam ipſius Mauſolei marmor quoddā reliquū eſt in calce Capitolij, in quo hæ inciſæ ſunt literæ; OSSA AGRIPPINAE DIVI AVG. NEPTIS VXORIS GERMANICI PRINCIPIS. Atq; à tergo ſaxi aliud eſt ſimile, vnà cū huiuſmodi epitaphio; OSSA NERONIS CAESARIS GERMANICI CAESARIS F. DIVI AVG. PRON. FLAMIN. AVGVSTALIS QVAESTORIS. Quod eſt ſepulchri Neronis Agrippinæ filij,Caiiq; Principis fratris indicium.

AGRIPPINA AVGVSTA

AGRIPPINA AVGVSTA

DVAE IMAGINES NVMISMA PRIMVM.

VEHICVLVM ELEPHANTORVM
NVMISMA II.

DE HOC vno numiſmate in declarationibus poſteriorum partium ſequentis Agrippinæ huius filiæ, Neronis Imperatoris matris explicabitur.

CARPENTVM, NVMISMA III.

INSTITVIT præterea idem Caius vt ludi Circẽſes in matris honorem celebrarentur, in qua pompa voluit vt maioris honoris cauſa adeſſet etiam
„ Carpentum, vt ait Suet. in loco ſuperius citato, cum inquit. Ex eo am-
„ plius inſtituit matri Circenſes Carpentumq́;, quo in pompa traduceretur.
De hoc vehiculo inter Liuiæ Auguſtæ monetas copioſius à nobis eſt perſcriptum; ſed quoniam res, quæ longum ſanè tempus poſtularet, fore videretur, ſi eos omnes recenſere velimus, apud quos numiſmata huiuſmodi vncialia reperiuntur, perpulchriq́ue æris Corinthiaci miſti, hoc vnum dicam, quòd vel nullũ lararium, in quod res antiquæ ab aliquo congeſtæ fuerint, reperitur, vel nullum muſeum, aut certè perpauca, vbi nullum prorſus numiſma huiuſmodi inueniatur.

EFFIGIES CAII NVMISMA IIII.

QVIN etiam vt magis pietas in matrem emineret, Caius edixit, vt ex altera argentearum monetarum parte Agrippinæ imago imprimeretur, ex altera ſua ipſius effigies: omnibusq́ue Tiberij Imperatoris in eam decretis abrogatis, de iis omnibus pœnas ſumpſit, qui illi inſidias tetenderant. Curauit etiã vt ij omnes in patriam reuocarẽtur, qui illius cauſa in exilium miſſi fuerant, ſicuti ſcripſit Dion libro quinquageſimo octauo. Et quanquam primum omnes accuſationes, omnes actus, omniaq́ue inueſtigationum ſcripta comburere ſimulaſſet, quæ in eius matrẽ, ac fratres factæ fuerant, tamen id fecit deſcriptis exemplis quibuſdam, ſeruatisq́; prioribus ſcriptis, vt omnes ij qui in eo negotio fuiſſent occupati, vel vt accuſatores, vel vt teſtes, uel ut iudices, nihil deinde timerent. Vera tamen ſcripta is nihilominus oſtendit,

dit, eosq́; acerbè puniuit, ut tradit Suet.in uità Caij, ac Dion etiam in libro à me nuper citato.

NVMISMA V.

CVM ſucceſsiſſet in Imperium Claudius ducta uxore Iulia Agrippina huiuſce filia,ut honoraret,ſtabiliretq́ue ſocrus & gloris ſuæ memoriam, ex Senatus cóſulto curauit ut eius effigies in moneta unciali pulcherrimi æris Corinthiaci miſti imprimeretur, in cuius aduerſo latere legebãtur hæ literę; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. et S. C.

NVMISMA VI.

PRAETER ipſum numiſma ſigillum hoc concauum cum literis huiuſmodi additum fuit: N. C. A. P. R. Quarũ interpretatio minimè à me conſcribetur,cum nullius firmam habeam authoritatem,cui fidere poſsim: atque coniectura aberrare ſæpius ſoleat.Sunt qui ita interpretẽtur; NOBIS CONCESSA A POPVLO ROMANO. Verum lectio huiuſmodi mihi non planè ſatisſacit,quoniam duæ notæ; S. C. eundem ferè ſenſum ipſæ retinent.Præterea cur iterum ſignatæ fuerunt? aut cur non in literis, quæ elatæ uideantur, ac non una ærarij impreſsione? Alij contra intelligunt; NON CONCESSA ſcilicet; quaſi hoc ſigillo ſignificare uelint eam monetam ab aliquo Principe,qui ſucceſſerit,uetitam fuiſſe, ut à Nerone in matris contemptum: ſed neque huiuſmodi expoſitio mihi omnino arridet, cum talis opinio nulla hiſtoriæ authoritate fulciatur. quiuis idcirco uti magis placuerit,interpretetur.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

AGRIPPINAE AVGVSTAE
PINAE AVGVSTAE
GERMANICI CAESARIS
C·CAESARIS AVG·SORO
RI MATRI NERONIS PRIN
CIPIS TI·CLAVDIVS CAE
ET CONIVGI CA
RISSIMAE F.
AGRIPPINAE AVGVSTAE
XXVI
P F
C F

IVLIA AGRIPPINA GERM. CAES. FIL. VLTIMAQVE CLAVDII IMPERATORIS CONIVX AVGVSTA, NERONIS PRINCIPIS MATER.

GERMANICVS Cæſar pater Agrippinæ fuit, cuius ſi præſtantiam mihi deſcribẽdam prçponerem, nullæ eſſent vnquam laudes, quæ vel minimam eius meritorum partem adæquare poſſent: ſiquidem ab iis, qui hiſtoriam conſcripſerunt, unicum omnium virtutũ tam animi quàm corporis vas atq; exemplar iudicatus fuit, cuius vita illuſtris ita ornatè, ac breuiter in initio vitæ Caij à Suet. deſcripta eſt, ita illius laudes à Quintiliano prædicantur, ac ab Ouidio, cui opus Faſtorum dedicatur, vt quiuis eius virtutes resq; bene geſtas ibi iucundius legere poſsit, quàm ab aliquo eas expectare ampliores; eius tamen effigiem hoc loco non omittendam putaui, quæ in antiquis numiſmatibus argẽteis, æreisq; ſemuncialibus reperitur, cuius partẽ aduerſam hic quoq; decernẽdam curauimus, cũ in poſteriori parte argentei Caij Cæſaris Caligulæ eius filij imago conſpiciatur.

AGRIPPINAE mater fuit Agrippina Marci Agrippæ filia Auguſta, quæ honeſtiſsima fuit mulier, animoq; & paternis virtutibus, Auguſtiq; aui omnino ſimilis. Nata eſſe creditur ex Vbiorum oppido, eo ſcilicet tẽpore quo Germanicus eius pater cum Germanis pugnabat, atq; idcirco cum Claudij Imperatoris vxor fuiſſet, Coloniam ibi deduxit, qui locus poſtea ab eius nomine Agrippina vocatus eſt: atq; nunc etiam cum frequẽtiſsima ſit Vrbs ac opulẽtiſsima, Colonia nuncupatur. Scripſit Tacitus libro duodecimo eam ibi natam eſſe, quodq; Agrippa eius auus eiuſce gentis habuit adminiſtrationem. Narrat tamen Suet. quod nata eſt in Germania, vbi Druſillam etiã natam eſſe aſſerit, non tamen quo in loco præcipuè dixit, præter id quod Pli-

 nium

nium accuſat, qui in Treui rorum regione aram fuiſſe narrat, in qua erat inſcriptum: OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. cum affirmet Caium illius fratrem in primo Germanici Conſulatu natum fuiſſe. Huic opinioni aſſentitur Tacitus libro primo, vbi inquit quòd ob Romani exercitus ſeditionem oportuit matrem Agrippinam grauidam cum Caio tunc paruo aufugere in Treuirorum regionem, vbi ſequenti hyeme peperit. Conſentaneum eſt rationi vt is partus fœmina fuerit, cum tribus annis tres filias pepererit, vt autor eſt Suet. aliam poſt aliam: quamobrem accidit vt ſub finem Conſulatus Sexti Pompeij, Sextiq; Apuleij nata ſit Decẽbri menſe, vel in principio Conſulatus Druſi Cæſaris, & Caij Norbani menſe Ianuarij, vel Februarij. Ita verò nos computamus iis freti, quæ ſcripſit Suet. Natus eſt Caius Cæſar mẽſe Auguſto, & Romæ, eo tempore quo pater primò fuit Conſul: Germanicus igitur niſi peracto menſe ſe in Germaniam non contulit. Hoc idcirco dico, quia cum is in Germaniam acceſsit, vxor etiam vnà iter arripuit, ac paulo poſt ſeditio nata eſt in exercitu. Mortuus eſt Auguſtus Auguſto mẽſe Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio Conſulibus. Inter Germanici & Pompeij, Apuleiq; Conſulatum, alius Cõſulatus interceſsit, qui fuit Lucij Planci, & Caij Silij. Inter eum igitur Auguſtum menſem, quo natus eſt Caius, & quo mortuus eſt Auguſtus, duo anni interceſſerunt; ſub quorum finem cum Germaniæ exercitus deſciuiſſet, Agrippinaq; eſſet grauida, ſequentiq; hyeme peperiſſet, vti dictum eſt in Treuiris, cõcepit vel ſub finem Conſulatus Pompeij vel in principio Druſi. Quòd eſſet Agrippinæ partꝰ hoc nos, vt arbitremur, adducere poteſt, quòd vbi de matris Agrippinæ fuga ſcripſit Tacitus, eam Caium paruulum ſecum abſtuliſſe ſcribit, neque alium nominat infantem: cui rei vel id argumento eſſe poſſet, quæ poſt mares natæ ſunt, quorum vltimus fuit Caius. Ex his colligi poſſet filiam Agrippinã ætate maiore in Treuiris natam fuiſſe, atq; aræ inſcriptionem, cuius mentionem fecit Plin. magis illi, quàm Druſillæ, conuenire. Verùm res huiuſmodi ita tenebris inuolutæ ob temporis diſtantiam, vt verum perquirere res maximi, & infiniti propè ſit laboris: atq; hæc pauca ego percurere volui, vt obſcuritatem viri ſtudioſi magis intelligerent.

Quod attinet ad illius nomen, eam variis nominibus appellatã fuiſſe ſentio, quandoquidem Tacitus in vno tantum loco Iuliam Agrippinam nominat, idq; in principio libri duodecimi: & Dion libro quinquageſimo ſeptimo, ſemel, ac nuſquam amplius Aegyptiam vocauit. reliqui verò ſcriptores oẽs eam Agrippinã vocãt ſimpliciter ſine alio prænomine, vel cognomine.

Primum illius matrimonium fuit cum Paſieno Criſpo qui bis conſulatum

tum geſſerat,fueratq́; orator;de quo mentionē fecit Plinius libro Naturalis hiſtoriæ decimo ſexto,& Suetonius in Nerone.poſtea à Tiberio ſuo auunculo Cneo Domitio Aeneobarbo in matrimonium data eſt,qui antiquiſsimæ nobilitatis erat & affinis Imperatorum ob cōſanguinitatem: quoniam Octauia illius fuit auia, per quam Auguſtus eius erat auunculus, vti narrat Tacitus ſub finem libri quarti,nosq́; demonſtrauimus in lineamentis in noſtra Genealogiarum Cæſarum, ſucceſsionumq́; Romanarū ſamiliarum tabula;cum quo vnum tantum filium genuit Domitium Neronem nominatum. Verum poſt Tiberij mortem cum is ex Vrbe exiuiſſet vt tumultus eos deuitaret,Pyrgis in Thuſciæ oppido cōmoratur, deceſsitq́; ibi morbo aquæ intercutis,vti Suetonius tradit in Nerone. Ser. Galbæ matrimoniū tentauit,qui Lepida erat orbatus iuxta Suetonij ſententiam in ipſius Galbæ vita, quo tempore cum Caius eius frater ad ſummam rerum euaſiſſet, cum eo concubuit per aliquod tempus, à quo ſuis catamitis poſtea conceditur, qui ea potirentur.Præterea cum illius imago in aduerſa parte numiſmatum Caij impreſſa fuiſſet in Deæ Conſtantiæ formā, vnà cum Druſillæ, Liuiæq́; imagine, omnesq́; eos honores obtinuiſſet quos viuæ ſorores aliæ ſunt conſecutæ,illi tandem moleſta viſa eſt ac odio digna, vtpote adultera,& Aemilij Lepidi coniurationis conſcia:quæ etiam condemnata,fuit in Pontias Inſulas relegata,eius bonis in publicū redactis,cū prius illi imperaſſet Caius, vt in vrna plena aquæ incluſa Lepidi oſſa Romā in gremio aſportaret:quod à Dione ſcribitur libro quinquageſimo octauo.

Verum paulò poſt defuncto Caio,à Tiberio Claudio eius patruo Imperatore in patriam reuocatur,omniaq́ue bona recipit. Ac ſubinde Meſſalina vxore à Claudio interfecta,libertis Claudij ſtudentibus vt nouam illi ſponſam inuenirent, illecebris illius, ac per ius oſculi vtpote neptis pellecto in amorem Principe patris ſui Germanici fratre eum ſubornauit,Pallantisq́ue liberti interceſsione adiuncta, Paulinæ Lolliæ, Eliæq́; Petiniæ ſtudio, contentioneq́; ſuperior, quæ & antea eius fuerat vxor, vt inter patruum, ac neptem nuptiæ celebrarentur obtinuit,cum primum tamē rogata lex eſſet in Senatu,ut matrimonia huiuſmodi patruorum, ac neptium legitima iudicarentur,quæ ad id tempus inceſta habebantur:neque tamen præter libertinū quendam,& alterum primipilarem eius facinoris imitatores inuenerunt, quorum officium nuptiarum,& ipſa cum Claudio celebrauit.

Cum ad Imperatoriam dignitatem hæc aſcendiſſet,eas uias paulatim aggreditur, quibus etiam filius perduceretur: atq́; Octauiæ Claudij filiæ per falſas calumnias nuptiis cū Lucio Sillano ſolutis, eam Neroni filio in uxo-

rem dedit. Neq: multum ſanè temporis ſpatium intercesſit cum Pallante intercedente Nero per adoptionem in Claudiorũ familiam accipitur, illiq́; Auguſtæ nomen inditur, ut ait Tacitus libro duodecimo. tum multifariam illius imago in argenteis numiſmatibus inſculpitur, & in Deæ Cereris formam, cum huiuſmodi inſcriptione; AGRIPPINAE AVGVSTAE.

IVLIA AGRIPPINA AVG.

EFFIGIES CLAVDII
NVMISMA PRIMVM.

VERVM in parte aduerſa ipſorum numiſmatum Claudij ipſius impreſſa eſt imago cum his literis circum: TI. CLAVD. CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. P. P.

SIMVLACRVM VENERIS
NVMISMA II.

HIC idem Claudius Octauiæ filiæ beneuolentia permotus, atque Agrippinæ facinore, quod ei præclarum videbatur, quòd ei idoneum maritum coniugaſſet, quòd hoc maximum amoris argumentum exiſtimabat, quodque ea pro ſuis viribus vt Princeps Reipublicæ procrearetur procuraſſet, in alijs argenteis numiſmatibus eam imprimendam curauit: quorum in aduerſa parte Deæ Cereris ſimulacrum dextra haſtam læuaque pomum oſtentans conſpicitur, quandoquidem id ſignum eſt eius, quo à Paride Phrygio donata eſt, cum eam reliquas Deas forma antecellere pronuntiauit in iudicio; quin etiam ipſum eſt Veneris ſydus, quod maritorum coniugumq; animos mutuo amore coniungere conſueuit, cum his circum literis; VENVS CAELESTIS.

SIMVLACRVM CONCORDIAE
NVMISMA III.

ET quoniam ea ſemper ferè eſt conſuetudo, vt inter nouas nuptias primis temporibus concordia reperiatur, cum horum animi etiam forent coniuncti, conflatur hoc argenteum numiſma cum huiuſce Deæ imagine, quæ dextera tenet pateram, læuaque cornucopiæ, vt illud interim ſignificaretur,
„ quod literis mandauit Saluſtius; Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia
„ maximę dilabuntur. quamobrem cum de hac loqueretur libro primo Carminum Horatius ita inquit:

Fœlices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

Diuulſus

Diuulſus querimonijs
Suprema citius ſoluet amor die.

Hæc verò ſedens effingitur, vt declaretur eam ad extremum vſque diem firmam eſſe oportere. Huc accedit quòd illi Carpentum per ſolemnia feſta vti, ex Senatus conſulto conceſſum eſt; ut ſub finem libri quinquageſimi octaui tradit Dion.

His dictis honoribus functa, vt ſibi tanquam viro ſeruiretur inſtituit, ſeueritateque publice vtebatur, aureum paludamentum geſtabat, quo ſacerdotes antiquitus vti conſueuerunt; quo induta & Capitolium aſcendit, & ad ſpectacula accedere ſolebat. Affirmat Plinius præterea libro trigeſimo tertio, ſe in procinctu naualis prælij eam apud Claudium ſedentem, veſteq; auro abſque alia materia intertexta indutam vidiſſe. Memoriæ prodidit Tacitus, quòd cum Britannorũ Rex Carattaccus prælio victus, ad Imperatoris præſentiam vinctus deductus eſſet, Agrippina paulum ſeorſum à marito in ſede ſublimi conſidebat, cumq́ue omnium admiratione Romanis cohortibus era præfecta: atque ipſa dicere conſueuerat, quòd à ſuis maioribus ſocia facta fuiſſet Imperii. Præfectos Prætorianorum cohortim ex officio depoſuĩt, aliosq́; ſuffecit prout ſibi videbatur, at eadem ratione res etiã publicas adminiſtrabat, ita vt iis darentur magiſtratus atq; officia, quibus ea uoluiſſet, quæ & autor extitit, vt Annius Seneca ab exilio reuocaretur, Præturamq́; adeptus fuerit. Scripſit tamẽ Plinius libro trigeſimoquinto, Senatum ſuo edicto Prætoria ornamenta Claudii libertis conceſsiſſe. Verũ quod maxima eſt admiratione dignum, ea ſua aſtutia omnem prorſus amorem, beneuolentiam, ſtudium, & gratiam Imperatoris filio ademit, ſuoq́; Neroni potentiam, ac autoritatem addidit, cum diceret contemni adoptionem ab amicis, & ab iis qui Britannici partibus ſtudebant. quamobrem cum curauiſſet vt in Britannici educatores animaduerteretur, id obtinuit, vt pro ſuo arbitrio cuſtodias illi ſtatueret, atque illud accidit, quòd per prouerbium efferi ſolet, feli lardum credere; quandoquidem ita negletus fuit adoleſcens, vt uel à ſuis ipſius ſeruis paruifieret. Pro ſuis his uiribus odia etiam immanitatemq́ue in omnes exercuit; nam cum prius Sillani Octauiæ mariti cædis cauſa extitiſſet, effeciſſetque vt Claudii liberti, qui in obtinendis Imperatoriis nuptiis repugnarant, de medio tollerentur, curauit etiam vt Lollia Paulina hac ipſa de cauſa exiliũ pateretur, & occideretur deniq;: cuius caput cũ ad ſe allatum eſſet neq; cognitum, os ſuis manibus aperuit, ut dentes inſpiceret. Curauit necandas etiam alias matronas, inter quas Calpurniam nobilisſimam: neque alia ſanè de cauſa, quàm quòd eam Claudius aliquando

vt formoſam mulierem laudaſſet. Quin etiam leuiſsimis de cauſis Domi-
tiam Lepidam conſobrinam ſuam, Neroniſq; amitam occidi iuſsit, cum
eã tanquã Magicæ artis ſtudioſam accuſaſſet. Tum Iunio Syllano ſuperio-
ris Syllani fratri Aſiæ Proconſuli uenenum dandum curauit: atque Ioſe-
phus libro Antiquitatum vigeſimo, illius iuſſu Meſſalinam interfectã fuiſſe
memoriæ prodidit, ob Zelotypiam, quam ex ea conceperat.

Cum timeret hæc igitur ne ob crudelia ſua facinora fortuna mutaretur,
idemque ſibi contingeret, quod & cæteris Claudii vxoribus euenerat, Bri-
tãnicúsue hæres Imperii inſtitueretur, hoc etiã ſcelus cæteris addẽdũ cẽſuit,
vt Imperatoris mortẽ acceleraret, idq; tãto maiori ſtudio, quòd eũ ſenſerat
nõ adoptionis ſolũ, ſed matrimonii etiã pœnituiſſe, quod clam eũ iratũ ali
quãdo cõmemorantibus libertis ac laudãtibus cognitionẽ, qua pridie quan
dam adulterii reã condẽnauerat, ſibi quoq; in ſatis eſſe iactare audiuerat, oĩa
impudica, ſed nõ impunita matrimonia. Quodq; is conſtituiſſet ut Britanni
cus togam uirilem ſumeret, cuius rei argumẽtum uidebatur, quia illi factus
obuius, eum arctiſsimè complexus eſt, ac hortatus ut creſceret, rationẽque à
ſe omnium factorum acciperet. Nulla res tamen magis eam ad id efficien-
dum inflammauit, quàm quòd multorum criminum accuſata fuerat, Clau-
diusque teſtamentum condiderat, per quod inſtituerat hæredem Britanni-
cum. Agrippina igitur priuſquam aliquid præterea is moliretur, per peri-
tiſsimam uenenariorum magiſtram Locuſtam nomine egit, perque Alot-
tum Spadonem cubiculariũ, vt daretur ei uenenum in boletis Xenophonte
etiam medico adiuuante. Poſt illius mortem ea Liuiæ Auguſtæ æmula eſſe
voluit eos illi omnes honores concedendo, quos illa tribuerat Auguſto, cũ
in Deorum numerum eum retulerit. Inde duo nata ſunt dicteria, quòd bo-
leti Deorum eſſent cibi, (cum Claudius per boletos fungos extinctus, dein
relatus ſit innumerum deorum) & quòd in cœlũ pater unco ſit correptus.

Imperio ita ad Neronem translato, hæc minus quàm antea tolerabilis
eſſe cœpit, neque ſe ab omnibus timeri ſolum voluit, uerum etiam filium
minis territabat, omniaque tanquã Imperator adminiſtrabat, ita ut OPTI-
MAE MATRIS teſſerę darentur Tribunis. Auſa eſt præterea legationibus
ex Armenia ad Neronem rogandum quadam de cauſa accedentibus Impera
torium ſubſellium conſcendere, ac ius dicere; idque feciſſet, niſi Nero pie-
tate, reuerentiaq; ſimulata aſſurrexiſſet, illiq; tanquam matri occurriſſet à Se
neca, cæteriſq; amicis admonitus.

NERONIS AGRIPPINAE QVE IMAGO

NV.MISMA IIII.

IMPRESSAE fuerunt complures aureæ monetæ Neronis Agrippinæq; nomine hoc tempore,inter quas vnum conſpicitur genus, cuius in altero latere corona eſt.circa duas imagines huiuſmodi extat inſcriptio; AGRIPPA AVG. DIVI CLAVD. NERON. MATER. qua in re animaduertẽdum eſt quòd Agrippinæ nomen ita etiam ſcribebatur; AGRIPPA, abſq; duabus penultimis literis.Nomen AVG. in Agrippinam, nõ autem in Claudium refertur;ſiquidem vbi periiſſet Imperator,relatusq; fuiſſet in deorum numerum,non amplius Auguſtus,ſed Diuus appellabatur,tantò digniore hoc nomine exiſtente,quantò præſtabilius eſt Deum eſſe,quam hominem. Sic Diuus Iulius,non autem Iulius Cæſar:Diuus Auguſtus,non autem Cæſar Auguſtus:Diuus Veſpaſianus,non autem Veſpaſianus Auguſtus; ita etiam Diuus Claudius,at non amplius Claudius Auguſtus.Atq; obſeruatum eſt reliquos omnes diuos dictos fuiſſe ſolo proprio nomine adiuncto, quamobrẽ legendum eſt AGRIPPA, id eſt Agrippina AVGVSTA DIVI vxor ſcilicet,quòd Diui vxorem aliâs ſignificabat. Hec ita ſcribendi conſuetudo non apud Romanos ſolum,verum etiam penes Græcos extitit. Ita verò Octauianus etiam priuſquã Auguſtus foret nuncupatus, Cæſar Diui filius ſcribere conſueuerat,ſicuti marmoreæ inſcriptiones teſtantur, omniaq; numiſmata ab eo conflata, atq; Iulij Cæſaris filius intelligebatur. Claudij nomen quod in inſcriptione ſubſequens eſt, in Neronem potius, quam in Claudium referri debet;quoniam Nero ipſe in Claudiorum familiam receptus adoptantis patris nomen accepit, Claudiusq; dictus fuit, ſicuti Caius Cæſar infanti Neroni vaticinatus fuerat,cum rogante eum Agrippina,vt nomẽ, quod ſibi videretur,imponeret,ipſe ad Claudium ſuum patruum conuerſus dixit per iocum quod ex ipſo nomen tribueret,vt aſſerit in vita Caij Suet.Adoptatus fuit Caio Antiſtio,Marcoq; Suilio Coſs. qua de re ſcribit Suet. in Claudio.
» E generis Neronem adoptauit.& in alio loco.Adſciturus in nomen familiæ
» Neronem , quaſi parum reprehenderetur , quòd adulto iam filio priui-
» gnum adoptaret, identidem diuulgauit, neminem tanquam per adoptio-
» nem familiæ Claudiæ inſertum : & Tacitus libro duodecimo ait ; Cæte-
» rum actæ principi grates exquiſitiore in Domitium adulatione. Rogataq;
» lex,qua in familiam & nomen Neronis tranſiret. Augetur & Agrippina cognomento Auguſtæ. Atq; cum Auguſti nomen ita ſcriptum reperiatur;Cæſar Diui filius, intelligebanturque Cæſar Diui Iuli Cæſaris filius : ita & hic Claudius Diui Claudij filius intelligeretur.quanquam non ita planè ſit explicatum,cum antiqua ita ſcribendi conſuetudo extiterit.

CORONA CIVICA
NVMISMA V.

Corona ex frondibus Quercus compoſita ſuperioris numiſmatis eſt pars aduerſa, quæ corona Senatus cōſulto ex inſtituto illi dicata atq; appenſa fuit primo ſui Imperij anno ſupra Palatij portā, in quo habitabant Imperatores, quæ Palatia idcirco dicebatur. Affigebatur hęc præterea in Capitolio ſupra templi Iouis Opt. Max. portam, quæ quot annis Cal. Ianuarij renouari ſolebat, vt commodius alibi explicabitur in noſtro de aduerſis partibus numiſmatum Cæſarum quodam libello, qui breui à nobis edetur in lucem. Hæc corona Ciuica etiam nuncupatur: quæ minime idcirco Imperatori concedebatur, quod aliquem ciuem Romanum ſeruaſſet in bello, ſicuti ante ſignificabat, verum quia totam ſeruaſſet Rempu. atque hoc quoddam erat adulationis genus, quo demoſtrare volebant, Imperatorem optimum omnibus Romanis ciuibus ſalutē, incolumitatemq; apportare. Fuit Auguſto antea hæc cum inſcriptione dicata, qua declarabatur eum non Rempu. ſolum Romanam, ſed vniuerſum hominum genus ſeruaſſe, ſicuti teſtatur Plinius in eo capite vbi agitur de Coronis; et duo antiqua etiam ex argento Auguſti numiſmata à me conſpecta, declarant. Supradicta igitur de cauſa Ciuica corona in Neronis noui Imperatoris honorem affixa fuit, eademq, in aurea moneta impreſſa, vt literæ ipſę teſtātur; IMP. NERONI CLAVD. DIVI F. Imperatori ſcilicet, Neroni Claudio Diui filio. Reliquæ literæ non ita ſunt impreſſæ, vt legi aut comprehendi poſsint; Hoc numiſma eſt penes Achillem Maffeum.

CVRRVS ELEPHANTORVM,
NVMISMA VI.

Initivm à Diuo Auguſto ea conſuetudo accepit, vt maiorum memoria in ludis, pompiſq; Circenſibus curru Elephātorum decoraretur: ſi quidem à Tiberio, Liuiaq; Auguſti coniuge poſt ipſius mortem primum id extructum fuit, ſuper quo eius ſtatua aurea viſebatur, quæ vnà cum reliquis ſacris per diem feſtum circa Maximum circum ducebatur, quod vehiculum in numiſmate quodam æreo vnciali conſpicitur ad ipſius Diui memoriam conflato. Neque illi ſanè abſimile à Claudio Liuiæ Auguſtæ eius auiæ, ſicut narrat Suetonius in vita ipſius Claudij. Caius Cæſar Caligula horum exemplo aliud in Druſillæ ſororis extinctæ memoriam cum ſtatua, in Hippodromo introducendum curauit: atq; ex hoc numiſmate, quod aureū eſt pariter

cum

cum Claudij effigie in altera parte,facile conieƈtarę licet,Neronem in Diui Claudij patris ſui honorem iuſsiſſe vt aliud conficeretur: quandoquidem Neronis mater æmulatione quadam Liuiam imitari uoluit in defunƈto marito honoribus afficiendo.Niſi tamen nos Neronem Agrippinamq́; credamus ob maiorem faſtum minime curaſſe vt ipſi ferrentur: quod ſanè facile accidiſſe potuit,tanta fuit eorum animorum elatio,quò ipſos ſublimis fortunæ magnificẽtia prouehebat.Hoc ex iis literis facile mihi perſuadeo,quę circa numiſma leguntur; AVG. DIVI CLAVD. NERONIS CAESAR. Auguſti Diui ſcilicet, cum prima hæc pars in Agrippinam referatur, quod vxorẽ ſignificat Diui Claudij, CLAVD. NERONIS CAESAR. hanc aliã partem in Neronem referendam cenſeo,quæ Claudij Neronis Cęſaris ſignificat; ſcriptum fuiſſet in eo numiſmate CAESARIS, verùm non ſatis eſt ſpatij in antiqua moneta, quandoquidem literæ maxime inter ſe ſunt propinquæ,elephantorumq́;capita attingunt: atq; ob loci ipſius anguſtias neceſſe fuit artificij R. cum A. literã coniungere, niſi animalium capita offendere maluiſſet. Verum vtra harum rationum Neronem, Agrippinamq́ue ad imprimendum vehiculum in numiſmate compulerit,nulla certa ſunt argumenta. Sceptrum illud, quod figura dextera ſuſtinet, erat magiſtratuum inſigne, prouinciarumq́; Præfeƈtorum, quod etiam triumphantes Imperatores manu geſtare conſueuerunt, dum ſuper triumphali curru veherentur. Mentionem fecit huiuſce ſceptri Diuus Iſidorus in libro Etymologiarum
„ decimo oƈtauo, his verbis vbi de triumphis loquitur. Scipionem cum ſce-
„ ptro in manu gerebant ad imitationem viƈtoriæ Scipionis, licet & Scipio
„ baculus ſit quo homines innituntur, vnde & ille primus Cornelius Scipio
„ appellatus eſt,quia in foro pater eius cæcus innixus eo ambulabat. Super au
„ tem Aquila ſuperſedebat ob indicium, quod per viƈtoriam quaſi ad ſuper-
„ nam magnitudinem accederet;Inde & colore ruſo perlineabantur,quaſi imi
„ tarentur diuini ignis effigiem.

NERONIS ET AGRIPPINAE IMAGINES
NVMISMA VII.

NVMISMA alterum extat cum duobus capitibus, atq; cũ inſcriptione; CAES. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. P ROG. id eſt, Cæſar Auguſtus Germanicus Imperator Tribunitia poteſtate Conſul (hic tantum corroſi ſpatij relinquitur,quantum duas literas capit) Proconſul. Sumpſit virilem togam Nero anno ſequenti poſt adoptionem,Claudio quintum,Ser-

gioq; Cornelio Orfito Conſulibus: illiq; conceſſum eſt vt vigeſimo ætatis ſuæ anno Conſulatum obtinere poſſet, cum decimum quartum tũc ageret. Verum interim Proconſulare Imperium extra Vrbẽ illi deſignatur vti Cæſares habebant, Iuuentutisq; Princeps eſt appellatus, de quo ita ſcripſit Ta-
„ citus libro duodecimo; Ti. Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito Coſs.
„ virili toga Neroni maturata, quo capeſcendæ Reip. habilis videretur. Et Cæ
„ ſar adulationibus Senatus ceſsit, vt viceſimo ætatis anno Cõſulatum iniret:
„ atque interim deſignatur Proconſulare Imperium extra Vrbem haberet ac
„ Princeps iuuentutis appellaretur. Additum nomine eius donatiuum militi,
„ Congiarium plebi, & ludicro Circenſium, quod acquirendis vulgi ſtudiis
„ edebatur, Britannicus in Prætexta, Nero triumphaliũ veſte tranſuecti ſunt. Sed neque illud ſanè prætermittere volui, quòd duæ imagines quæ ſuperſident vehiculo fortaſſe Neronis triumphantis, & Britannici prętextati, erãt: quod per ipſum ſceptrum demoſtratur, atque tranſuecti in Ludis Circenſi-
„ bus, ſicuti ex ſuperioribus Taciti verbis elici poteſt; Et ludicro Circẽſium,
„ quod acquirẽdis vulgi ſtudijs edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triũ
„ phalium veſte tranſuecti ſunt. Tertio poſt anno defuncto Claudio, Neroneque annum decimum ſeptimum agẽte, niſi fallitur Tacitus libro decimo tertio, hæc ipſa moneta impreſſa fuit; cuius habui exẽplar ex aurea antiqua ab ampliſsimo Franciſco Medices Florẽtinæ Iuuẽtutis Principe: cuius pars auerſa ſequens eſt vehiculum ab Elephantis tractum cum duabus ſtatuis, de quibus ſatis ſuperius.

Exorta eſt interim ſimultas inter matrem, & filium, quia paulò aſperiorẽ ſe præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiurgaret, Senatusq; actibus aduerſaretur. Neceſſe fuit idcirco ſtatuerent patres, qui in Palatiũ ob id vocabãtur, hoc pmittẽte Cæſare, vt aſtaret abditis à tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus nõ adimeret. His rebus ita commoueri ſe ſimulauit Nero, vt quò eam populo inuiſam faceret, dicere ſolitus ſit, ſe eius gratia Imperij adminiſtrationem eſſe depoſiturum, Rhodumque abiturum Enimuerò omnem prorſus autoritatem illi breui ademit, omniq; poteſtate, & honore priuauit, ſemotisq; Germanis cuſtodibus, quos ſalutis ſuæ gratia circũhabebat (vt pote quæ tanquã Imperatoris vxor ſemper ſepta fuerit, ſepireturq; cuſtodiis) eam cõtubernio quoq; ac palatio fugauit, in domumq; Antoniæ ſuæ auiæ dimiſit, omnibus quibus poſſet, ſciretque rationibus illi moleſtias inferens. Cũ interea accuſata fuiſſet Agrippina, quòd contra Neronem moliretur, ita orationis ipſius aſtutia, caliditasq; ualuit, vt ea abſoluta, accuſatoresq; condemnati fuerint. Verum

quoniam

quoniam mulier eſſet natura iracunda, contumax, & ferox, Neroni ſemper minans, blandienſque Britannico, cum diceret ſe ita facturam, vt ad quem iure optimo perueniret, daretur Imperium, eaque de cauſa vndecunque po terat cumulans pecuniam, aurum, & argentum, Tribunos, Centuriones, Ro manoſque patritios demulcens, tantum illi terroris incuſsit, vt quavis ratio ne eam de medio tollere conatus fuerit. Et cũ veneno ter tentaſſet, ſentiretq; antidotis præmunitam, neque ferro viam tutam arbitraretur, lacunaria, quę noctu ſuper dormientem, laxata machina deciderent, parauit. Verum cum hoc conſilium per conſcios parum cælatum eſſet, ſolutilemq; nauem, cuius naufragio, vel tecti cameræ ruina multo plumbo omnes perirent, qui eſſent cum ea, Aniceto eius liberto, Claſsis apud Miſenum Præfecto, & pueritiæ eius educatore conſulente, commentus eſt: atque ita reconciliatione ſimulata, iucundiſsimis literis Baias euocauit ad ſolemnia Quinquatrium ſimul celebranda, vbi eo tempore eſſe illi contigerat: datoque negotio trierarchis, qui liburnicam, qua aduecta erat, uelut fortuito concurſu, confringerent, eam vt expectaret protraxit conuiuium. Repetentique Baulos in locum corrupti nauigij doloſum illud obtulit, hilariter etiã proſecutus in digreſſu papillas exoſculatur. Scribit Tacitus libro decimo quarto quòd cum ea inſi dias cognouiſſet, ab Antio, vbi tũc erat, Baias in lectica iter habuit: Sed quo quo modo res ſe habeat, nauim ornatiſsimam, munitiſsimamque conſcendit, tanquam id quoque honori matris daretur, prorogataque cœna in bonam noctis partem inter ſuauiſsimos ſermones, ægrè diſceſsit ab ea Nero ſimulatis lachrymis, hæc naui vecta eſt. Neque multum ſanè itineris ſpatiũ traiecerat cum dato ſigno loci operimentum ob magnum plumbi pondus corruit, quod cum nulla ex parte eam vitæ periculo offendiſſet, cũ minimè ſuper eam collapſum eſſet, nauis in alterã partem inclinata, & ſubmerſa eſt. Hæc cum eſſet ignota, quanquam vuulnus in humerum ceperat, ita natauit, vt nonnullorum Lucrinorum beneficio ad ſuã villam peruenerit. Cum filij inſidias hic perſenſiſſet, vulnerique medicamenta adhiberet, Neronem per Lucium Agerinum libertum facit certiorem benignitate Deum, & fortuna eius euaſiſſe grauem caſum. Tum pauore exanimatus Nero, & iã iamq; affore obteſtans vindictam, vel futurum enim vt ea ſeruitia armaret, vel accenderet militem, vel facinus ad Senatum deferret, inops conſilii, neque quid ſibi agendum foret animo complectens Agerinum coniecit in vincula, gladiumq; intra pedes eius abiicit, eumq; ab Agrippina miſſum ſimulauit vt Neronem interficeret. Mandauit præterea Aniceto vt mater clam obtruncaretur, rumorq; diſsiparetur, quòd ea deprehẽſi ſceleris pudore ſibi manũ intuliſſet:

intuliſſet:ne de ea re quæſtio fieret. Anicetus Trierarchus igitur villam ſtatione circundat,refractis foribus ad cubiculum penetrat nonnullis ſeruis repulſis,qui reſiſtere conabãtur. Seruabant, cubiculi aditum pauci homines, cum alij forent deterriti militum oſtia frangentium ſtrepitu. cubiculo inerat exiguum lumen,vnaq; ancilla cũ Agrippina cogitabũda,ac mœſta,quoniam nondum reuertiſſet Agerinus, quem ad Neronem miſerat: neq; quiſquam acceſſerat ab eo miſſus. Verum cum ſtrepitum percepiſſet,vitæ ſuæ finem aduentaſſe rata eſt,quæ cum à ſerua etiam deſereretur, & tu me deſeris? ait. Ingreſſus eſt cum militibus interea Anicetus, quibus dixit Agrippina; ſi mei viſendæ gratia huc acceſsiſtis,me valere filio ſignificate: ſin occidendæ; hoc minime ex eius ſententia crediderim. Milites thorum circumſiſtũt,primusque Trierarchus fuſte caput eius percuſsit: tum Centurioni diſtricto enſe eam vulneraturo vterum protendens,eum feriendum eſſe exclamauit, quoniam monſtrum huiuſmodi geſtaſſet: quæ cum lachrimaretur multis vulneribus conficitur. Scribit Suet. poſt eius mortem Neronem ad eam viſendam acceſsiſſe,omniaq; eius membra tractaſſe, quorum formam nonnullorum laudabat,quædam carpebat,ac libidine quaſi commotus,ait; Neſciebam me tam pulchram matrem habere: atque bibit etiam cũ id faceret. Eadem nocte concremata eſt: neque dum rebus potiretur Nero humo clauſa eſt;verum poſt ipſum à ſuis familiaribus lenem tumulum conſequitur propter Miſeni viam, Cæſariſque Dictatoris villam, quæ loca mare finitima pertingit. Accẽſo rogo eius libertus Mneſter nomine,ferro ſibi mortem cõ ſciuit,neque certum eſt dominæ amore,an timore exitij id fecerit. Multis antea annis Agrippinæ conſulenti ſuper Nerone nuntiatũ fuiſſe aiunt à Chaldæis,quòd genus id mortis eſſet perpeſſura, eam verò minime fuiſſe ſollicitam, quæ ſubſanans etiam dicere ſolebat; OCCIDAT, DVM IMPERET. Perſpicuum eſt ſanè eam imperãdi cupidiſsimã fuiſſe, qua etiam ſpe allecta cum adhuc eſſet teneræ ætatis cum Lepido ſtuprum admiſit. Quin etiam (à quo vel feræ naturæ inſtinctu abſtinere ſolent) cõcubuit cum filio, quòd eum ita delinire ſperabat,vt ſibi obtemperaret: Verum Dei Opt. Max. æquitas pro humanis operibus merita præmia deniq: tribuit. Sunt tamẽ qui Neronem id ex matre cooptaſſe inquiant,qui Actis libertæ poſtea aſtutia Seneca propulſante à re deturbatus eſt. Memoriæ prodidit Suet. ab Agrippinæ obtrectatoribus ipſi diſſuaſum fuiſſe, quippe,qui vererẽtur ne nimium hoc genere gratiæ poſſet apud Imperatorem,iſq; illi obſequi cogeretur, quoniã ferocem,ſuperbam,auarã,& intolerabilem,ac prorſus nimium potentẽ fœminam cognoſcerẽt. atque Neronis animus clare ſanè patefactus fuit, poſtquam

quam quandam meretricē, quam fama erat Agrippinæ eſſe ſimillimā,inter concubinas receperat. Olim etiam cum ſimul in lectica veherentur, Neronem ex deſiderio materni concubitus turbatum fuiſſe, ac maculis veſtis proditum,affirmant,atque inter alios Sextus Aurelius aſſerit,Neronem ſtupro matrem contaminaſſe.Poſt cædem, huiuſce malæ ſuæ ac nimiæ imperandi cupidinis à Nerone accuſata fuit in Senatu, cum diceret eam Imperij ſociam eſſe voluiſſe,ac regere, quam regi maluiſſe, eamq; in dedecus Senatus Populique Romani ſperauiſſe vt prætorianæ cohortes in eius verba iurarent,periculaque viris illuſtribus inſtruxiſſe,infenſam militibus patribusq; & plebi fuiſſe,cum diſſuaſiſſet donatiuum & cōgiarium, tum quòd ipſe uix coercere potuiſſet quo minus & nationes externas admitteret, vti volebat, continuò variis criminibus aggrauans matris inuidiā. His rationibus,hisq; calumniis auctore Burro(primis in adulatione Cēturionibus Tribunisq; , quaſi diſcrimen improuiſum & matris facinus Nero euaſiſſet) cōmoti ſunt Senatores,vt natalem eius diem inter neſaſtos referendū cenſuerint, in quibus nihil facere licebat: præterea vt ſupplicationes apud omnia puluinaria decernerentur,vtq; Quinquatria quibus apertæ eſſent inſidiæ in Cæſarem, ludis annuis celebrarentur,vt aureum Mineruæ ſimulacrū in Curia, & iuxta Principis imago ſtatueretur,tum alia etiam complura in eius vituperium decreta fuerunt,ſicut refert Tacitus libro Annalium quartodecimo.

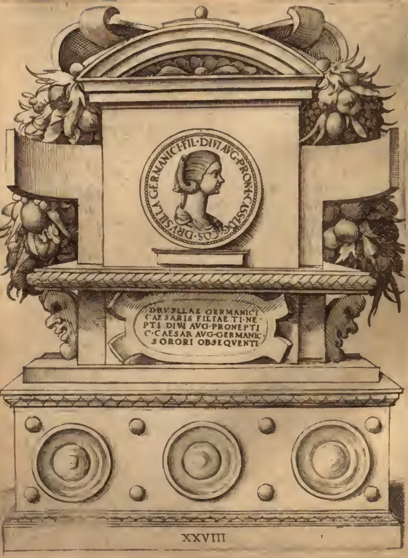
Scelere igitur à Cæſare perfecto,ipſe ſępius in nocte exterrebatur,& tanquam ab armatæ facibus Agrippinæ ſpecie agitabatur:atque reliquo noctis tempore modo per ſilentium defixus,ſæpius pauore exurgens,& mentis inops lucem operiebatur,tanquam exitum allaturā,& in proxima Campaniæ ora creditum eſt,ſonitū tubæ collibus circum editis,planctusq; tumulo matris ipſum audiuiſſe. Prodigia quoq; crebra & irrita mortis ſuæ interceſſere,anguem enixa mulier,& alia in cōcubitu mariti fulmine exanimata eſt: iā ſol repēte obſcuratus,& tactæ de cœlo quatuordecim vrbis regiōes ſunt.

Fuit mulier aſtuta,inuidioſa,crudelis,animo feroci,auara,ſuperba,ac ſupra modum male imperandi cupida,odioſa, iniuriarum vltrix, ac ſcelerum magiſtra. Quod autem de ea dici poteſt honorificum, vrbana eius oratio fuit,eiusq; conſuetudo iucunda,multaque cum diligentia,tum elegantia vitam,fortunamque Agrippinæ matris ſuæ deſcripſit,maximeque ſtuduit, vt quam honorificentiſsima & honeſta eſſet eius familia, optimumque virum filij ſui magiſtrum inſtituit Annium Senecam. Aliena prorſus ab ingenio fuit materno,auitoque,& proaui,atque amitarum ; ſed Iuliæ auiæ maternæ perſimilis,quandoquidem ambæ parum honeſtæ fuerunt, & impudentes.

Scribuntur

Scribũtur hæc à Tacito libro duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo; libro quinquageſimo octauo à Dione, à Plut. in vita Galbæ, & à Suet. in Caio, Clandio, ac Nerone. Vnicum fuit exemplar ad hæc vſque tempora, quæ filia, ſoror, coniux, materq́; Imperatorum fuerit: qua in re amplitudinẽ matris Simandri Aegyptiorum regis ſuperauit, quæ filia, coniux, & mater Regum fuerat, quamobrẽ tribus coronis decorata pingitur ab Aegyptiis.

DIVA DRVSILLA

DIVA DRVSILLA.

ORITVR Druſilla ex Germanico Cæſare & Agrippina Marci filia in Treuirorum regione anno circiter ſecundo poſt natum Caium Caligulam eius fratrē, quare ſcripſit Plinius, atteſtante etiam Suetonio in eiuſdem vita, aram olim fuiſſe in qua ſcriptum erat: OB AGRIPPINAE PVERPERIVM, vbi ſoror altera eiuſdē nominis edita eſt. Hæc ſicuti libro quinto declarauit Tacitus cum adoleuiſſet ad nuptialem ætatem, nupſit à Tiberio auunculo Lucio Caſsio Longino Conſulari, Ser. Galba Lucioq́; Sylla Conſulibus; non tamen nupſit virgo, quoniam cum educaretur vnà cum Caio fratre ſuo in Antoniæ auiæ ſuæ domo, ab ipſo prętextato adhuc ſtupratā fuiſſe aiunt, cum ab Antonia in concubitu eius quondam deprehenſa fuiſſet: à quo etiam mox Principe creato marito fuit abducta, & pro vxore propalam habita. Literarum monumentis tradidit Dion libro quinquageſimo octauo ea Marco Lepido Caij ipſius exoleto, aliarūq́; duarum ſororum amatori nupſiſſe, quarum vnaquæq; cōuiuio pleno infra ſe viciſsim ab illo collocabatur, vxore ſupra cubante. His Caio ita iubente omnia Veſtalium Virginum priuilegia dignitateſq́; Senatus conſulto conceſſa fuere, vnaq́; cum eo profeſtis ſolemnibus in curru à quatuor equis candidiſsimis tracto vehebantur, quod nuſquam antea viſum fuerat.

DIVA DRVSILLA

TRIVM SORORVM CAII SIMVLACRA
NVMISMA PRIMVM.

INTERIM conflata fuerũt numiſmata vncialia ex pulcherrimo ære Corinthiaco miſto, quorum in altera parte Caij Imperatoris caput laurea coronatum viſebatur cũ inſcriptione huiuſmodi; C. CAESAR AVG. PON. MAX. TR. POT. ex altera Druſillæ erat ſtatua, aliarumq́; ſororum in Dearum formam expreſſæ. Agrippina ſcilicet in formam Conſtantiæ; Druſilla Concordiæ; Fortunæ Liuilla, quæ & eadem Iulia. Inualuit tunc conſuetudo quædam, vt omni iuramento quod tunc iurarent Romani diceretur, neque me, neq; filios meos cariores habeo, quàm Cæſaré & tres eius ſorores habeá. Itaq; Conſules cum quid deferrent ad Senatum, in initio orationum ſuarum dicere ſolebant; quod fauſtum, fœlixq́; ſit Caio ſuiſq́; ſororibus. Verum Druſilla præter cæteras ab eo maxime amabatur: ſiquidem vel æger eam bonorũ, atq; Imperij hæredem inſtituit. Eadem defuncta, quod in initio ipſius accidit Imperij, iuſtitium indixit: in quo riſiſſe, lauiſſe, cœnaſſe cum parẽtibus, aut coniuge, liberiſúe capitale fuit, ita vt plebeius quidam obierit nullo alio ſcelere, niſi quòd calidam aquá ea die vendidiſſet. Habita ab eius marito oratione ex vrbis inſtituto ludus qui Troia dicitur, circa illius ſepulchrum celebratur, omnes honores illi conceſſi, qui antea Liuiæ Auguſtæ, in Deorum numerum relata Panthea vocatur, eius imago aurea in Senatu deponitur, & in ſoro in tẽplo Veneris ſtatua pari magnitudine Deæ collocatur, altare illius numini extruitur, vbi huic ſoli ſacrificaretur iis ipſis ceremoniis, quibus & Veneri ſacrificabatur. Edictum eſt præterea vt ciues, omneſq́; Deorum auxilio pro ſalute indigẽtes ad eam verterentur, votiuaſq́; imagines conſecrarent, haud aliter atq; nunc Diuis miracula facientibus vouere cõſueſcimus, quin etiam cum teſtarẽtur fœminæ, per Druſillæ nomen iurarent, atque in omnibus ciuitatibus diuinos honores conſecuta eſt. Neq; puduit ſanè Senatorem quendam Liuium Geminum nomine iuraſſe ſe illius vidiſſe animam in cœlum volantem, ſeq́; inter Deos collocaſſe: ſibi filiiſq́; internecionem imprecatus niſi vera diceret. Ob huiuſmodi periurium prodigus Princeps viginti dragmarũ myriades illi dono dedit, quæ ſi ad noſtram pecuniam referantur, viginti millia erunt coronatorum. Hæc ita inſtituta ſunt à Caio Cæſare. Is vero cum magnum dolorem, quem ex illius morte perceperat, ferre non poſſet, repente ex Vrbe noctu

noctu proficiſcitur,Campaniā́q; penetrans Syracuſas petiit, vbi nihil prorſus commoratus barba,capilliſq; promiſsis Romam reuertit,vt natalem ſororis celebraret,ſecumq́; Druſillæ ſtatuā aſportauit, quæ ſuper plauſtro ab elephantis tracto inuecta fuit in Hippodromum in ludos ac ſpectacula,quæ per biduum Populo edidit; atq; primo eorum dierum præter equorum curſum cæſi ſunt vrſi quingenti;altero totidem feræ ex Africa aduectæ; pluribuſq́;ın locis dimicarunt gladiatores;conuiuia Populo edita, Senatoribus, eorumq́; coniugibus munera,Senatoribus ipſis etiam conuiuia exibētibus: atq; in eius honorem ſeſtum celebratum eſt Deę Cybeles ſimillimum.Neq; vnquam ſanè poſtea vel Populo,vel militibus præſentibus aliqua de re magni ponderis verba fecit,quın per Druſillam deierauerit,cuius memoria vſqueadeo illi grata fuit, vt cùm puella ex Cæſonia ſua vxore naſceretur, eam nuncupauerit Druſillam.Cum poſtea tertio eſſet Cōſul, dieſq́; natalis Druſillæ aduentaſſet,inſtitutum fuit,vt eadem in eius honorem fierēt,quæ Diui Auguſti Cauſa conſueuerant; atq; eius ſtatua tunc in Orcheſtra fuit erecta. Reliquæ due ſorores haud ita à Caio amabantur,quas minoris ſęcit,quippe cum vel exoletis ſuis illas aliquando proſtituerit.Inde verò effectū́ eſt, vt in Aemilii Lepidi accuſatione, qui cōtra ipſum cōiurauerat,eas vt adulterij & inſidiarum aduerſus ſe conſcias condemnauerit. Nec ſolum chirographa, omnium requiſita fraude,ac ſtupro,diuulgauit,ſed & tres gladios, (duos ſcilicet,propter duas ſorores Agrippinā & Liuiam, tertiū verò propter Aemilium Lepidum,)in necem ſuam præparatos,Marti Vltori, addito elogio, cōſecrauit.Scribuntur hæc à Suetonio in vita Caij, & à Dione libro quinquageſimo octauo.

LIVILLAE GERMANICI CAES·
FIL·TI·NEP·DIVI AVG·PRONEP·
C·C AESARIS AVG·SORORI OB
SEQVENTI·
XXX

LIVILLA AGRIPPINAE FILIA.

NASCITVR in Leſbo inſula Liuilla Germanici Cæſaris filia, nouiſsimusque Agrippinæ partus Germanico ad res Orientis componendas proficiſcente. Eius nomina varia extiterunt, ſiquidem Liuia, Liuilla, & Iulia dicebatur; Liuia tamen fuit præcipuum eius nomen; Liuilla blanditiarum gratia; Iulia ex Liuia Auguſta, quæ Iulia atque dicta eſt, & ex Iuliorum familia, vt in eius vita conſcripſimus. Suetonius in Claudio eam Liuiam nuncupauit; at in Caij vita, Liuillam. Dion libro quinquageſimo ſeptimo & octauo ter Iuliam nominat. A Tacito libro ſecundo, & quinto Iulia dicitur, quæ tamen nomina eandem ſignificant. quippe cum & Liuia Auguſta Iulia diceretur; & Iulia Druſi filia à Suet. in eodem loco nuncupetur Liuia. Quibus ex rebus exploratum eſt omnes Liuias Iulias dictas fuiſſe, & omnes Iulias Liuias. Conceſsit itaq; Tiberius Imperator Liuillam poſt ſorores alias Marco Vinitio Quartino in matrimonium, viro Conſulari, quiq; tum ob eius virtutem, tum ob diuitias, plurimum poterat. de quo mentionem fecit Ioſephus libro vigeſimo nono Antiquitatum. Stuprauit eam Caius eius frater cum rerum potitus eſſet, quamobrem ſuo marito illã eripuit, domique concubinam habuit: neque tamen ex animo eam dilexit, quamuis eos illi honores conceſſerit, quos explicauimus in vita Druſillæ, ita vt in aduerſis ærearum argẽtearum aurearumque monetarum partibus eius imaginem cum reliquis ſororibus imprimendam curauerit, & in Deæ Fortunæ formã. Illam enim cinædis prædã reliquit, vt ſicubi libuiſſet, rem haberent cum ea, atque adulterij deniq; condemnauit, & tanquam ab Aemilio Lepido in ſe factæ coniurationis conſciam: ea de cauſa in inſulam relegatur, vnde poſtea à Claudio Imperatore reuocatur, omniaq; bona illi reſtituta, quæ à fratre Caio erepta fuerũt, quanquã non multo tempore interpoſito ob Meſſalinæ odium adulterij accuſata in exiliũ miſſa, & cæſa eſt, quod eam minimè vt Imperatricem coleret, ac adularetur: atque cum eſſet formoſiſsima, zelotypia quadam correpta, quippe cum ſæpius verſaretur cũ Claudio eius patruo, vt aſſerit Dion libro quinquageſimo octauo. Scribit tamen Suet. eam Claudij iuſſu extinctam eſſe nulla cognita cauſa, cui neque defenſionis locum quidem conceſsit, qui lege cæteris dari conſueuit.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES.
VXOR PRIMA.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES. VXOR PRIMA.

IVNIA Claudia, Claudilla à Suetonio nuncupata Marci Syllani viri nobiliſsimi filia, quiq́; plurimum poſſet gratia apud Tiberium, Caio Cæſari nupſit priuſquam in Imperium aſſumptus eſſet, verũtamen breui prægnans naturæ cõceſsit. Compulſus eſt eius pater à Caio Imperatore, vt ſibi ipſi nouacula iugulum abſcinderet, quoniã ſæpiſsimè inaurata pecus nuncupabatur, falſoq́; accuſatus fuerat, quòd ad Imperium aſpiraret, vt autor eſt Dion libro quinquageſimo octauo, Suetoniusq́; in vita eiuſdem Caij.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS VXOR SECVNDA.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS VXOR SECVNDA.

NVPSIT Caio Calpurnio Piſoni primùm Liuia Horeſtilla, quam Dion Corneliam Oreſtinam nominauit. ad cuius officium quum veniſſet Caius Cæſar, ſtatim è conuiuio in Palatium ad ſe deduci imperauit. Proximo die matrimonium ſibi repertum exemplo Romuli, & Auguſti edixiſſe, tradunt. intraq; paucos dies repudiatam, bien nio poſt relegauit, quòd repetiſſe vſum prioris mariti tempore medio vide batur; vt in Caij vita teſtatur Suet. Proditum eſt à Dione libro quinquageſimo octauo ambos in exilium miſſos, cum vereretur Caius ne redirent in amicitiam.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS VXOR TERTIA.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS VXOR TERTIA.

LOLLIA Paulina ex Marco Lollio Conſulari, & Lucij Voluſij ſorore naſcitur,cuius patruus Cotta fuit Meſſala.Cũ Caio Memmio Conſulari exercitus prouinciæ regẽti nupta eſſet,facta mentione auiæ eius, vt quondam pulcherrimæ,ſubito ex prouincia à Caio Cæſare euocatur, ac perductæ à marito ei cõiungitur,vt ait Suet. Euſebius tradit hanc ex matrimonio Memmij perductã fuiſſe à Caio Cęſare cũ Memmius impulſus fuiſſet ſcribere vxorem ſuam non eſſe, ſed ſibi filiam, ne legibus repugnantibus eam videretur accepiſſe,in cuius domum magnas opes contulit.Scribit Plinius libro nono Naturalis hiſtoriæ capite ſe vidiſſe Lolliam Paulinam Caij Principis vxorem in ſponſalium ceremoniarum cœna ſmaragdis margaritiſq; opertam alterno textu fulgẽtibus,toto capite, crinibus, ſpiris,auribus,collo,monilibus, digitiſq;: nec dona prodigi Principis illa fuerãt, ſed auitæ opes,prouinciarum ſcilicet ſpoliis partæ.Verum tamen cũ eius quoque breui pertæſum eſſet,illam repudiauit, cũ ſterilem eſſe diceret, prohibito cuiuſquam in perpetuum coitu. Sed extincto Caio,cũ poſt Meſſalinæ internecionem nouum matrimonium cuperet Claudius Imperator, à Caliſto liberto illi in vxorem proponitur:neque tantũ valuit tamen huius gratia,quo minus Agrippinæ Claudij ipſius neptis æmulatione vinceretur, à qua poſt modũ accuſata fuit,quòd magica arte,diuinationeq; Claudij nuptias expetiſſet, omnia eius bona idcirco in publicum redacta, ea ex Italia expellitur, nihilq; ex ingẽtibus ipſius opibus conceditur pręter quingenta ſextertia,ac breui à Tribuno quodam cæſa eſt,caputq; eius Romam Agrippinæ allatum,quæ vt inſpiceret dentes, os manu aperuit, vti narrauit Tacitus libro duodecimo. Adeptus Imperiũ poſtea Nero eius cineres Romam conferri iuſsit,mandauitq; vt ſepulchrum extrueretur, vt aſſerit idem libro decimo quarto. Hoc ipſum bis intueri licet apud Dionem, & penes Suet. in Claudio.

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII.
ET VLTIMA.

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII. ET VLTIMA.

MILLONIA Cæſonia Pomponio Orfito patre, & Veſtilia matre genita, à Cæſo matris vtero cognomentum conſecuta eſt,ſicuti teſtatur Plinius libro hiſtoriarum ſeptimo. Erat hæc mulier neque forma inſignis, neque ætate integra, luxuriæ perditæ mulier,atq; conceperat ex alio viro tres filios, quam vbi C. Cæſar clam compreſsiſſet,ſtatim atq; puellam concepit,quam Druſillam poſtea nominarunt, grauidam duxit vxorem;vt,ſicuti is dicere conſueuerat,intra triginta dierum ſpatium filium illi pareret:velut ſcriptũ reliquit Dion libro quinquageſimo octauo. ita ab ipſo C.Cæſare hæc amabatur,vt vel eam ſecum duceret ſæpius in caſtra, quæ chlamyde induta, peltataq; more Amazonum, & galeata conſpecta fuerit,iuxta quam ipſe Cæſar equitare conſueuerat, quæ in militum omnium conſpectum procedebat, at Cæſaris ipſius amicis vel nuda nonnunquam fuit oſtenſa:hoc ita literarum monumentis traditum eſt à Suet.Exiſtimabatur hæc poculum amatoriũ Cæſari dediſſe,vt illius animus in ſui amorem facilè conuerteretur,illumq; veneficiis ad ſuum ipſius nutum compuliſſe creditur:quoniã is neque mente,neque corpore ſatis couualebat, quippe qui præter reliqua inſani hominis facinora, vel ſui ipſius numinis hanc vnà cum cæteris ſacerdotẽ elegerit. Statim verò atq; C.Cęſar fuit interemptus, hæc etiam Caſsij Chereæ iuſſu à Lupo centurione, dum iuxta mariti cadauer ſanguine conſperſa illius calamitatem defleret,occiſa fuit,quoniam accuſaretur quòd ipſius impulſu Cæſar tot cædes in ciuitate perpetraſſet: quanquam non deſunt qui hanc illum adhortatam fuiſſe potius dicant, vt ab ea ſæuitia abſtineret, ne ciuium animos ad ſe interficiendum compelleret,ſed potius humanitate,& prudentia res publicas adminiſtraret. Nec defuerunt etiam qui dicant,eam coniurationẽ percepiſſe,illumq; admonuiſſe, non eſſe cunctãdum,quin coniuratos aliquo beneficio ſibi deuinciret,ac reconciliaret, cuius rei teſtis eſt Ioſephus Antiquitatum libro decimo nono.

IVLIA DRVSILLA CAESONIAE FILIA.

IVLIA DRVSILLA CAESONIAE FILIA.

NATA eſt Iulia Druſilla ex C. Cæſare Auguſto, atq; ex Cæſonia vno ferè menſe exacto poſtea quam Imperator Cæſoniam duxit vxorem. Hanc igitur natam Cæſar ad omnium deorum templa circumtulit, atque in Mineruæ gremio impoſuit, eamq; deã precatus eſt, vt apud ipſam educaretur, & inſtrueretur. Neque alio ſanè firmiore argumento hanc ſuam eſſe filiam credidit, quam quòd maximè eſſet ferox, & iracunda: nam ſæpius puerorum ſecum ludentium, & ora, & oculos infeſtis vnguibus petere ſolebat. Cum illiſa fuiſſet parieti, & percuſſa vnà cum matre fuit interfecta, vti teſtatur Suet. in vita Caij Cæſaris.

AEMILIA LEPIDA CLAVDII
VXOR PRIMA.

AEMILIA LEPIDA CLAVDII VXOR PRIMA.

NOBILISSIMA fuit Aemiliorum familia inter Romanos; neque ſolum, quòd ab Aemilio Mamerco cognomẽtum accepit, qui ter fuit Dictator, plurimumq́; ob ſuam ſingularem, & humanitatem & facundiam, non mediocriter populo erat gratus, vt teſtatur Alexander ab Alex. lib. primo; ſed quia complures etiam viri inſignes ex hac familia extiterunt, de quibus ſæpius apud Ciceronẽ, Liuiumq́; fit mentio, & apud Val. Max. libro tertio, atq; apud Plut. etiam in vitis. Ex hac familia fuit Aemilia Lepida, quippe quæ L. Aemilij Pauli Cenſoris fuit filia, atque Iuliæ Augu-ſti neptis genita. Ducta fuit vxor à Tiberio Claudio, qui poſtea fuit Imperator, tunc ſanè admodũ adoleſcenti, quæ tamen virgo ab ipſo repudiata fuit, cum illius pater coniurationem quandam in ipſum Auguſtum conflaſſet, materq́; iuiſſet in exilium, quoniam Cæſarũ familię ſplendorem, domumq́; Auguſtam contaminaſſet, cuius rei teſtis eſt Suet. in Claudio.

Liuia

LIVIA MEDVLLINA CLAVDII VXOR II.

LIVIA MEDVLLINA CLAVDII VXOR II.

LIVIA Medullina Camilla etiam cognomẽto dicta, quòd ex eius Camilli ſanguini, qui Romanos à Gallorum furore liberauit, atq; eo beneficio, vt ſecundus Romulus, patriæq́; conditor diceretur, meruit, qui etiam fuit Dictator, quaterq́; triumphauerat, originem duxit. Succeſsit Aemiliæ in Claudij matrimonium, cum priuatus adhuc is eſſet ciuis, & prætextatus: verum die nuptiis deſtinato valetudine correpta extinta eſt, vti aſſerit Suet. in vita Claudij.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII VXOR III.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII VXOR III.

POST Medullinam, cum in priuata etiam viueret fortuna Claudius, ei nupſit Plautia Herculanilla, cuius pater triũphauerat: verum cum hæc illi Druſum, Claudiamq́ue ſpuriam creditam peperiſſet, is ab ea diuertit, cum & minus honeſta videretur, & ob libidinum probra maxime turpis; quippe quæ etiam ex quodam ſuo liberto Botere nomine in vtero geſtare eſſet deprehenſa, tum etiã quia magna erat ſuſpicione quòd cuiuſdam homicidij fuiſſet conſcia; de qua ſcriptum reliquit Suet. vbi ſuperius diximus.

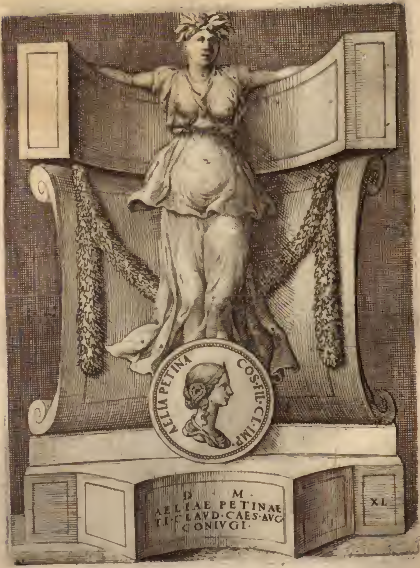
CLAVDIA HERCVLANILLAE FILIA.

CLAVDIA HERCVLANILLAE FILIA.

CLAVDIA Tiberij Claudij, Herculanillæque filia, verum vti fama eſt, Boteris eius liberti; & ſi vel quinque menſes prius orta eſt, quàm mater huius adulterij cauſa repudium paſſa eſt; Claudij iuſſu ad matris ianuam expoſita, & nuda obiecta eſt, vt autor eſt Suetonius in vita ipſius Claudij.

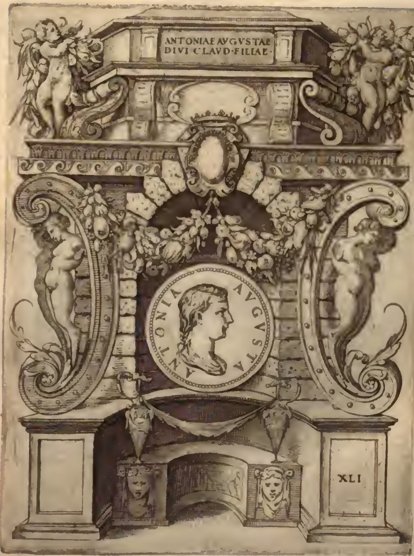
AELIA PETINA CLAVDII VXOR IIII.

AELIA PETINA CLAVDII VXOR IIII.

FVIT Aelia Petina ex Tuberonum familia, vti in principio libri duodecimi ſcripſit Tacitus, nata eſt ex Conſulari patre, nupſitque Claudio nondum Imperatori: quæ cum illi Antoniam peperiſſet vel ob minimas offenſas repudium paſſa eſt, ſicuti teſtatur Tranquillus in Claudij vita. Hæc poſtea occiſa Meſſalina cũ per Narciſum libertum Imperatoris Claudij matrimonium iterum peteret, in ea petitione ab Agrippina Claudij nepte victa, repulſam paſſa eſt. Nominatur hæc Petronia à Ioſepho libro vigeſimo Antiquitatum, qui quidem error eſt non mediocris, niſi corruptus ſit locus.

ANTONIA PETINAE CLAVDIIQVE IMPERATORIS FILIA.

ANTONIA PETINAE CLAVDIIQVE IMPERATORIS FILIA.

EX Claudio nondum Imperatore Aeliaq́; Petina, nata eſt Antonia, deſponſataq́; primū Gn. Pompeio cognomento magno, qui ex magno Pompeio origin ducebat, poſtea Fauſto Syllæ nupſit, vt autor eſt Suetonius; vel vt placuit Tacito, Cornelio Syllæ: quorum vterque fuit nobiliſsimus. Poſt mortem Poppeæ cum Neronis nuptias recuſaſſet, illius mādato fuit occiſa, cum is inſidias ab ea Imperio tendi ſimulaſſet, quā rem ſcriptā reliquit libro duodecimo, decimo tertio, ac decimo quinto Tacitus: ac Suet. etiam in vitā Claudij & Neronis. Claudius eius pater, ſicuti ex illius nummo æreo ſemunciali penes nos intueri licet, Auguſtæ nomen illi indidit; quamuis minimè videatur nonnullis hæc eſſe filiæ imago, ſed matris potius: cū nullæ prorſus ſint literæ, quibus filia ſignificetur. Enimuero imaginis illius Antoniæ differentia adducor, quæ procul dubio Claudij fuit mater; vt ob huius faciem, & illius habitum credam hoc exemplum huius eſſe Antoniæ effigiem: idq́ue tantò magis, quantò vni trium capitū magis eſt ſimilis: quæ ſunt in Cornucopiæ ſequentis numiſmatis ſculpti in hac tabula, quæ eſt à tergo.

ANTONIA PETINA

DVO CORNVA COPIAE, TRIAQVE CAPITA
NVMISMA PRIMVM.

EX quinque filijs, quos habuit Claudius, Druſum ſcilicet, Claudiam, Antoniam, Octauiam, & Britannicum, trium vltimorum imagines ſtatim, cùm Imperium ſortitus eſt, in ære imprimi, formarique iuſsit, qui tunc etiam pubeſcebant: ex alijs duobus, hic Druſus ſcilicet piro quodam necatus eſt, quod cum altè proieciſſet, per iocum ore patenti captare ſtudebat; at Claudiam minime ſuã filiam exiſtimabat, ſed ſpuriam, ex adulterioque natam, quam ſuper matris limine iuſſerat exponi. Hoc numiſma, ſicuti literæ ipſæ patefaciunt, quæ circumſcribuntur, minimè Romæ fuit impreſſum (ſic enim ſe habent literæ, COL. AA. P. quas ita legendas cenſeo; Colonia Auguſta Patrenſis) ſed in publico Patrarũ ærario: ſunt verò Patræ Achaiæ ciuitas, quæ capta fuit à Marco Agrippa per id tempus, quo bellum geſtum eſt apud Actium ab Auguſto in Marcum Antonium, vti teſtatur Paterculus in poſteriore volumine, facta eſt deinde ab eodem Auguſto Colonia, ſicuti tradit Plin. libro Naturalis hiſtoriæ quarto, cap. 4. quod etiam ex nummo quodam æreo ipſius Auguſti intueri licet. Verum hoc planius fit ex antiqua quadam inſcriptione inuenta in Griſalco Firmiano, quæ ita ſe habet; IMP. CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAX. PATRENS COLONIAE DEDIT. Ea eſt Antoniæ imago, quæ in dextera parte ſita eſt, in cornucopiæ verò illa, quæ in ſiniſtra collocatur, octauiæ, at quæ inter has conſpicitur, Britannici: ita vt eorum temporum felicitas hoc pacto ſignificetur, quæ ſic ex Antonij Pij numiſmatibus innoteſcit.

Britãnicus Antoniæ frater patris nomine, natus vigeſimo die poſtea quã Claudius electus fuit Imperator (vt in ipſius Claudij vita aſſerit Suetonius) cum prius Claudius Tiberius Germanicus nominaretur, poſt deuictos Britannos ex patris ipſius cognomento dictus fuit Britannicus, vti memoriæ prodidit Euſebius in Chronicis: quod quarto eius Imperij fuit anno, quemadmodum Oroſius, ac Dion libro quinquageſimo octauo affirmant. Hunc Nero poſtea veneno aggreſſus eſt, vtpote qui timeret ne populi gratia ob patris illius memoriam præualeret, de quo Suet. in Nerone & Tacitus. hoc numiſma ex ære Corinthiaco extat Brixiæ apud Andream Aueroldum, quod quidem ſemunciale eſt, & ex altera parte Claudij oſtendit imaginem.

STATVA CLAVDII
NVMISMA II.

In poſteriore numiſmatis parte vnà cum prædicta Antoniæ imagine, Claudij togata imago impreſſa eſt acerram tenens. quod effectum eſt ob ea fortaſſe ſacrificia, quæ cum ſecundò nupſit, diis immortalibus obtulit; ita verò ſe habet inſcriptio; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. De toga ſic literarum monumentis prodidit Diuus Iſidorus li
» bro decimo nono Etymologiarum. Toga dicta eſt, quòd velaméto ſui cor-
» pus tegat, atque operiat: eſt autem pallium purum, forma rotunda, & ſuſio-
» re, & quaſi inundante ſinu, & ſub dextro veniens ſupra humerum ſiniſtrum
» ponitur, cuius ſimilitudinem in operimentis ſimulacrorum vel picturarum
» aſpicimus, easq́; ſtatuas togatas vocamus. toga autem Romani in pace vte-
» bantur, belli verò tempore paludamentis. menſura togæ iuſtæ ſi ſex vlnas
» habeat &c. De acerra in alio libro ſcribendum erit in Hyppomnematibus numiſmatum Cæſarum loco præſenti opportuniore.

VALERIA MESSALINA CLAVDII IMPERATORIS VXOR V.

VALERIA MESSALINA CLAVDII IMPERATORIS VXOR V.

VALERII, ſicuti in libro de Breuitate vitæ teſtatur Seneca, Meſſani primum cognomento dicebantur, à deuicta Meſſana ciuitate: poſt cum corruptum fuiſſet vocabulum Meſſali dicti ſunt, ex quo nomine ſicuti huiuſce familiæ viri Valerij Meſſali nominati fuerunt, ita mulieres dictæ Meſſalinę. ex hac familia extitit Valeria Meſſalina Barbati Meſſalæ Claudij Imperatoris conſobrini filia. Hæc poſt Aeliam Petinam Claudij fuit vxor, cui duos filios peperit, alterum marem Britannicum, alteram fœminam Octauiam. Hæc cum eſſet Imperatoris vxor, omnium flagitiorum, ac ſcelerum ſingulare exemplum apparuit, quibus tamẽ vitiis nulla prorſus virtus commiſcebatur: verum & libidine, & auaritia omnes mulieres, quæ & ante illam, & poſtea fuerunt, & ad noſtra vſque tempora longe ſuperauit. Quod ad auaritiam pertinet, ita vel ſordidè cumulandæ pecuniæ ſtudio detinebatur, quam in adulteros poſtea profunderet: vt ſi quid eſſet aliquis ab Imperatore impetraturus, velut aliquem conſecuturus magiſtratum, vel legationem, vel alicui præeſſet exercitui, vel ciuis Romanus aſcriberetur, vel capitis damnatus abſolueretur, omnia facilè per pecuniam impetraret. ita verò depreſſo, ſordidoq; fuit animo ob auaritiam, vt & ſe Imperatoris coniugem eſſe obliuiſceretur, & vel viliſsimum quodq; mercaturæ genus exerceret eorum, quæ in vrbe venderẽtur: quod etiam illi incredibile odium comparauit, quoniam omnia maiori precio vendebantur. & profectò quænam eſſet eius dignitatis perſona, quæ eam artem ſe excere non ſordidum arbitraretur; niſi tyrannus ſit, aut ignobilis? Neque ſanè minus conſpicuum fuit ſæuitiæ exemplar, quippe cum illuſtres fœminas, præſtantiſsimosq́ue viros vel leuiſsimis de cauſis interficiendos curauerit. Cauſa mortis fuit & Iuliæ Druſi filiæ ob zelotypiam, quia familiariter verſaretur cum Claudio, vt pote eius neptis: & Iuliæ Germanici filiæ, quæ cum formoſiſsima eſſet, à Marcoq́ue Vinitio Quartino eius viro egregio amaretur, primũ adulterij accuſata in exilium miſſa eſt, poſtea etiam interfecta; ob quam accuſationem exulauit etiam Anneus Seneca, Vinitius honeſtiſs. iuuenis fuit interemptus, tum Syllanus, qui præfuerat Hiſpaniæ, eiusq́ue matris Lepidæ maritus; quia mulieris huius libidini non patuerunt, de medio fuerunt ſublati. Ita verò fuit immodeſta, ac turpis, ut neque illi ſufficeret in Palatio cellam ſibi meretriciam paraſſe, verum etiam aliam uiam excogitare uoluit, ſi qua poſſet ratione aliquando ſuæ libidinis rabiem, ſingularemq́; ingluuiẽ explere; quandoquidem in rebus Venereis regiam quandam palmam, glorioſamq́;

rioſamq; uictoriam ſitam eſſe exiſtimabat. Conduxit igitur ad rei Venereæ experimentum omnium earum quæ in publico lupanari proſtitutæ erant, quandam celeberrimam meretricem: eóque mutatis ueſtibus profecta, cellaque conducta intra unius noctis, dieique ſpatium uigeſies & quinquies plus re abſoluta eam ſuperauit, uti Plinius teſtatur libro decimo cap.63. cuius etiam mentionem fecit libro vigeſimonono cap.primo. Iuuenalis Satyra ſexta ita illius libidinem inſectatur.

Reſpice riuales diuorum: Claudius audi,
Quæ tulerit: dormire uirum cum ſenſerat uxor,
Auſa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos.
Linquebat comite ancilla non amplius una.
Et nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam atque ſuam: tum nuda papillis
Conſtitit auratis titulum mentita Lyciſcæ:
Oſtentatque tuum generoſe Britannice uentrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit.
Mox lenone ſuas iam dimittente puellas,
Triſtis abit, ſed quod potuit, tantum ultima cellam
Clauſit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ;
Et laſſata uiris, nondum ſatiata receſsit.
Obſcuriſque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda lupanaris. tulit ad puluinar odorem
Hippomanes. carmenque loquar, coctumque uenenum,
Priuignoque datum? faciunt grauiora coactæ
Imperio ſexus: minimumque libidine peccant.

Cogebat hæc etiam reliquas illuſtres fœminas eandem ſubire uitæ rationem, cùm earum complùribus uim inſerri intra palatium iuberet, atque in ipſorum maritorum conſpectu, qui ab ea idcirco diuitias, honores, magiſtratusque conſequebantur. ita uerò flagrabat libidine ut quicunque ei placuiſſet, is uel cum ea congredi compelleretur, uel certæ obiiceretur morti. Sabinus præterea qui Celtis præfuerat C. Cæſaris Caligulæ temporibus, quòd congreſſus fuiſſet cũ ea, à Claudio capitis damnatus, & à Senatu, illius opera liberatus fuit. Neq; mihi ſanè ſilẽtio prætereunda uidentur Sexti Aurelij Victoris uerba, quò apertius cuiuſmodi fuerit Meſſalina intelligatur.
„ Ita uerò, is inquit, Claudij uxor Meſſalina primò clam, mox paſſim quaſi iure

» iure adulterij utebatur: ex quo facto plures metu abſtinentes extincti ſunt.
» dehinc atrocius accenſa nobiliores quasque nuptas, & uirgines ſcortorum
» modo ſecum propoſuerat, coactiq; mares ut adeſſent. Quòd ſi quis talia hor
» ruerat, adficto crimine in ipſum, omnemq; familiam ſæuiebat; ut magis ui-
» deretur ſub Imperatore uir, quam ſub Imperatore nupta eſſe. Cum ſæpius Caius Silius formoſiſsimus iuuenis, gladiatorque eius complexum deuitaſſet, ac aufugiſſet, quamuis eum nunc blanditiis, nunc minis, nunc ingẽtibus pollicitationibus ſollicitaret; hæc uel ab ipſo Claudio precibus impetrauit, ut iuberetur iuuenis omnibus in rebus, quæcunque ipſi ab ea iniungerétur, obtemperare. Hic poſtea, tanquam ita iubẽte Imperatore, ſæpius cũ ea concubuit, quam ob rem regium palatium, multasque diuitias, & quæ precioſiora in cella ueſtiaria Claudij reperirentur, ab ea dono accepit: fecit illi conflari præterea multas ſtatuas ex eo metallo, quo Caij Cæſaris imagines ſculptæ erant, tunc perflatæ Claudii iuſſu. curauit etiam ut is deſignaretur Conſul, atque cum multos honores ipſa à Senatu conſecuta eſſet, ut carpento uteretur, ſcilicet in Circẽſibus, & alia huiuſmodi, nupſit ipſi C. Silio, Populoq; uniuerſo inſpectante nuptias ſumptuoſas, magnificentiſsimasque parauit, priuſquàm Claudius quicquam ex his mulieris ſceleribus comperiſſet: ad quam rem non parum momenti, ac facilitatis uiri ipſius Cæſaris ſimplicitas afferebat. Verùm quò res honeſtior haberetur, ita cum conſule pacta eſt, ut is, qui teſtari poſſet, ſecum adduceret, ſe hoc idcirco facere, ut aliquos ſuſciperet filios, cum & ſacrificia, & ſcripta condidiſſet, & omnia ea peregiſſet, quæ in matrimoniis ſeruari conſueuerunt. Cũ igitur per id tempus Hoſtiã Claudius annonæ conuehendæ gratia, uel ſacrificiorum cauſa, ut nonnulli uoluerunt, conceſsiſſet, à Calphurnia meretrice certior fit de hac re per literas, ita Narciſo liberto inſtituente; dum illa fuſis comis, thyrſumq; quatiens domi Vindemiæ ſimulachrum celebrabat, Siliusq, hedera coronatus, & cothurnatus caput in Meſſalinæ gremium deflexerat, chorus mulierum pellibus indutarum ſacrificantium Baccharum inſanarum more circùm tripudiabat. Cognitis his rebus Claudius huic cũ dotẽ præſentibus aruſpicibus aſsignaſſet, curauit ut in hortis Lucullianis interficeretur ab Euodo Tribuno: qua mortua Senatus ita ſtatuit ut omnes imagines, & omnia ſtatuarũ nomina, omnesque eius tituli, ex publicis locis delerentur, ſicut etiam ex priuatis. eius corpus matri conceſſum eſt. Tum ciuium multorum cędes ſecuta eſt, quorum nomina libro undecimo recitantur à Tacito, quæ & libro quinquageſimo octauo teſtatus eſt Dion, ac Suetonius in Claudio.

Octauię

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAVDIIQVE IMPERATORIS PRIMAE VXORIS NERONIS.

XLIIII

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAVDIIQVE IMPERATORIS, PRIMAE VXORIS NERONIS.

FVIT Octauia Claudij, Meſſalinæq; filia, priuſq; nata eſt, quàm eius pater Imperium adipiſceretur, quæ adhuc tenera ætate Lucio Syllano primùm nupſit, qui iuuenis tũ ob multos triumphos tum etiam ob gladiatoria munera erat inſignis, plurimumq́; ob ipſius magnificentiam à populo amabatur. Hæ nuptiæ cùm ita perſuadente Agrippina poſtea ſolutæ eſſent, Neroni nupſit Claudij priuigno, qui tunc ætatis ſuæ annum ſextum decimum agebat. atq; ne frater vxorem ducere ſororem videretur, curauit Claudius, vt Octauia alterius familiâ fieret adoptiua. tum verò ingens Romæ prodigium apparuit, nam cœlum eo die, quo nuptiæ fiebant, totum ardere viſum eſt, ſicuti teſtatus eſt Dion libro quinquageſimo octauo, quod accidit Decio Iunio, & Quinto Anterio cõſulibus. Poſtea interpoſito non multo temporis ſpatio cum illius pertęſum eſſet, eam domo expulit, amiciſq; reprehendentibus dicere conſueuerat, illi ſatis videri debere, quòd eam matrimonij dignitatem, nomenq; obtineret, quodq́; tanquam ipſius vxor induta incederet. cum verò ſæpius fruſtra expertus eſſet vt necaretur, quamuis honeſtè ea viueret, & ob patris nomen, & ob populi gratiã, qua plurimum pollebat, ſummæq; erat auctoritatis, eam tanquam ſterilem amandauit, in Campaniamq́; pulſa eſt, addita militari cuſtodia. Verùm cum facinus huiuſmodi, ac diuortium reprehẽderetur à populo, atq; ab ea malè is interea audiret, eam haud quaquam Nero pœnitentia flagitij reuocauit, quæ res magno cũ populi applauſu, ac lætitia excipitur, omnibuſq́, Poppææ imaginibus proruptis, ac deiectis, Octauiæ ſtatuas paſsim erexerunt, & imagines, quas etiam per ciuitatem cum gaudio, & cantilenis geſtarunt humeris, ſparſeruntque floribus, ac in foro & templis ſtatuerunt. Verumtamen denuo cum blanditijs, figmentiſq; Poppęæ Nero accenſus eſſet, fecit vt ea accuſaretur adulterij; idq; ita falſò atque cum quadam temeritate & audacia effectum eſt, vt teſtibus ab eo in iudicium prolatis affirmantibus ſe nullius fœminæ ſceleris eſſe cõſcios, Anicetum ſuum libertum in medium per fraudẽ proferre non dubitauerit, qui ſe cum ea concubuiſſe teſtatus eſt: atque cum oblitus eſſet Nero ſe eã dimiſiſſe ſterilitatis cauſa, in Senatu accuſauit, quia filios per adulteriũ conceptos abdidiſſet, ne turpes eius congreſſus eſſent manifeſti. Inter eos qui huiuſce accuſationis gratia examinati fuerunt, ita teſtata eſt quædam Octauiæ ancilla; caſtiora eſſe muliebria Octauiæ, quàm os Poppęæ. Sed cum eam deniq; vigeſimum tunc ætatis ſuæ annum agentẽ in Pandatariã inſulã relegaſſet, poſt non multos dies curauit vt interficeretur.

Miſerrimæ Centurio venas abſcidit, quæ, cum ſanguis ob timorē firmatus non poſſet effluere, depoſita fuit in tepidis balneis, atq; ita mortua eſt; cuius amputatum caput Romam ad Poppęam fuit delatum. Idem fuit infeliciſsimæ huic puellæ & nuptialis, & funeſtus dies; ſiquidem nihil præter dolorē, ac mœſtitiam in eius domum illatum eſt: nam cum eius pater hauſto veneno extinctus eſſet, exiguo tempore interpoſito frater etiam veneno periit: quem ipſa præterea è domo Auguſta expulſa, crudeliterq́ue tractata, ita meretrice viro perſuadente, ſubſecuta eſt, vti ſuperius diximus interfecta. quam rem ita eſſe teſtis eſt Tacitus libro decimo quarto, Suetoniusq́ue in vita Neronis & Claudij. eius effigies in quodā æreo ſemunciali numiſmate valdè ex antiquitate corrupto apud ſpectabilem virum Stephanum Magnum Venetiis conſpexi, cuius exemplum hoc eſt.

Imago

I
OCTAVIAE
II
CLAVD·F·
III
OCTAVIA AVG·E·NERO CLAV·CAES·AVG·IMPER
NERO CLAVD·
LIBERIS
AVG
COL·A A·P
XLV

IMAGO OCTAVIAE, NERONISQVE CAESARIS, NVMISMA PRIMVM.

STATIM poſt matrimonium,ſicuti diximus, perfectum, Neronis, & Octauiæ, qui ambo ſatis idonea erant ætate; atque per adoptionem in Claudiorum familiam Nero aſſertus eſt, in filiumq; adoptiuum à ſocero receptus,idcircoq; appellatus Cæſar,ſiue Princeps iuuẽtutis, nam idem vtrunq; nomen ſignificat:eorum imagines in æreis nummis ſunt impreſſæ,atque inter ſe in faciem conuerſæ, quibus concordia, eademq; vtriuſque voluntas ſignificabatur,ita verò ſe habẽt in circulo literæ; NERO CLAV. CAES. AVG. IMPER. OCTAVIA AVGVST. F. videlicet Nero Claudius Cæſar Auguſti(intelligitur enim filius)Imperator. Octauia Auguſti filia. quod exemplar ab Achillino ego Bononiæ accepi:atq; in alio meo numiſmate cum iiſdem imaginibus ita legũtur literæ; NERO CLAV. CAES. IMPER. OCTAVIA AVG. F. Nero ſtatim atq; Cæſaris nomẽ adſumpſit,Conſulare conſecutus eſt Imperium,ſicuti literarum monumentis ſcriptum reliquit Tacitus ita inquiens libro duodecimo; Ti. Claudio quintùm Seruio Cornelio Orfito Conſulibus virilis toga Neroni maturata, quo capeſcendæ Reipu.habilis videretur, & Cæſar adulationibus Senatus ceſſit,vt vigeſimo ætatis anno conſulatum Nero iniret, atque interim deſignatus Proconſulare Imperium extra vrbem haberet, ac Princeps Iuuentutis appellaretur. Imprimebantur ipſæ imagines ita vt Neronis imago formam Solis haberet in ceruice, ac rurſus Octauiæ imago Lunæ: quod quidẽ ex filiorum Marci Antonij Cleopatræq; exemplo effectum eſt, quorum alter ex maribus,Sol:altera ex fœminis Luna vocabatur; è cuius Antonij ſanguine per matris ſucceſſionem Claudius, atque Nero orti fuerãt. Poſterior numiſmatis pars caput habet Claudij vnà cum his literis; TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP.

NERONIS CAESARIS IMAGO NVMISMA II.

ATQVE hæc etiam effigies eſt Neronis ætatis ſuæ annum decimum ſextum agentis,ſicuti ſuperius dictũ eſt in vita Agrippinæ illius matris: atq; in poſteriore parte ſuperius dicti nummi inſcriptio eſt huiuſmodi in circulũ;

NERO CLAVD. DRVSVS exiſtimo autem, ſicuti ex quodam corruptarũ literarum tenui veſtigio comprehendere licet, quòd reliquæ literæ, quæ ſequuntur, ita leguntur; PRINC. IVVENTVTIS. quandoquidem in aliis ipſius numiſmatibus eum Druſum etiam vocatum eſſe comperio, ex Druſi Claudij Imperatoris patris cognomine.

CORNVCOPIAE CVM TRIBVS CAPITIBVS NVMISMA III.

IMPRESSA fuit etiam in nummis æreis Octauiæ adhuc puellæ effigies vnà cum filiis, qui Claudio relicti fuerunt, Antonia ſcilicet, & Britannicus: vti paulò antea dicebamus, cuius vetus numiſma ſemunciale ex ære Corinthiaco apud Io. Andream Veroaldum ciuem Brixienſem pulcherrimum conſpicitur.

AGRIPPINA SEXTA CLAVDII IMPERATORIS VXOR.

POST Meſſalinam Agrippina Claudio nupſit Imperatori, de qua antea verba fecimus.

SABINA POPPAEA NERONIS VXOR II.

SABINA POPPAEA NERONIS VXOR II.

SABINAE Poppæa, Sabinus Popæus illuſtris memoriæ, à quo ipſa nomen ſumpſerat(nam patrem honoribus nondum functum amicitia Seiani peruertit)auus fuit, vir humilis ſanè fortunæ, verũtamen qui poſtea ob multas Principum amicitias ad altiores dignitatis gradus aſcenderat. nam cum obtinuiſſet conſulatum, triumphauitq́; , ac omnes præſtantiores prouincias ſummo iudicio per viginti & quatuor annorum ſpatium gubernauit, quoniam rebus agendis maxime erat idoneus. Inter reliquas prouincias Macedoniæ præfuit Imperãte Tiberio; obiitq́; Conſulibus C. Ceſtio & M. Seruilio, vti ſcripſit Tacitus in Auguſtæ hiſtoriæ libro quinto & decimotertio. Eius pater fuit Titus Ollius, qui Quæſturã geſſerat, & ob amicitiam Seiani pluribus honoribus functus fuerat. materq́; Sabina Poppæa mulier impudica ſanè & ſceleſta; quippe quæ cum accuſata adulterij fuiſſet, carcerem timens, ſibi ipſi mortem conſciuerit. Eadem Poppæa mater ætatis ſuæ fœminas pulchritudine antecellens, gloriam pariter & formam filiæ dederat. Hæc enim cum ageret in matrimonio Ruffi Criſpi Equitis Romani, ex quo filium Ruffum Criſpinum genuerat, à Nerone abducta & in cuſtodiam data fuit apud Othonem amicũ, donec Octauia eius vxor ex palatio eiiceretur. Verum hic Otho cum eam ante oculos aſsidue haberet, illius amore capitur, quoniam pręter egregiam formam erat etiam perblanda. quamobrem nec mora quin adulterio matrimoniũ iungeretur, & quia flagrantiſsimus vt pote pellectus iuuẽtute ac luxu in amicitia Neronis habebatur, ſiue amore incautus laudare cõſueuerat formã elegantiamq́; vxoris apud Principem: ſiue vt accenderet, quia ſi eadem fœmina potirẽtur, id quoque vinculum potentiam ei adiiceret, ſæpe auditus eſt conſurgens è conuiuio Cæſaris ire ad illam, ſibi conceſſam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicium. His atque talibus irritamentis, nõ longa cunctatio interponitur. Sed accepto aditu Poppæa ad Neronem, primum per blandimenta & artes valuit, imparem cupidini ſe, & formæ Neronis captam ſimulans, donec ab amore principis ad ſuperbiam verſa, dictitauit ſe nuptam eſſe Neroni, ſi vltra vnam alteramúe noctem ab eo retineretur, nec poſſe matrimonium amittere, deuinctam Othoni per genus vitæ, quod nemo adæquaret. qua propter ea ſemper Othoni deſideriis patebat, ſiue id ex huius familiaritate accideret, qua plurimum illa delectabatur, ſiue quia præter ſuam ipſius voluntatem ad Cæſaris nuptias vocaretur, dictitãs Neronem pellice ancilla & aſſuetudine Actes deuinctum nihil è contubernio ſeruili, niſi abiectum, & ſordidum traxiſſe, at vero Othonem animo & cultu

cultu magnificum, quem ſumma fortuna dignum iudicaret: quod quidem longe a veritate ſeiunctũ eſſe mihi videretur, niſi principis immanitas & ſæ uitia in amicos, affines, conſanguineos, & vxorem, comperta id in animum illi induxiſſet: quãdoquidẽ cauſa extitit, vt ad hoc matrimonium peruenire poſſet, non ſolum vt is vxorem interfecerit, verum etiam matrem, quæ Neroni etiam per iocum ſæpius obiicere ſolebat illum adhuc pupillum eſſe: atq; ſuam contra nobilitatẽ fœcunditatem extolleret. Illud autẽ minime eſt obſcurum, quòd vbi Cæſar poſt matrimonium cum Othone, ad eam viſendam eſſet profectus, illi obiecit hoſtium claudens, ſicuti teſtatur Plutarchus in Othonis vita. At Nero non facile perferebat alium potiri formoſa muliere a ſe acquiſita, quandoquidem ne Othonem in vrbe haberet æmulum, in prouinciam Luſitaniæ miſit eũ legatũ, vt ex illius conſpectu hac occaſione is eriperetur. Ita vero hoc rumore repleta eſt Roma, vt diſticum vulgatum fuerit, quod ita canebatur

Cur Otho mentito ſit quæritis exul honore?
Vxoris mœchus cæperat eſſe ſuæ.

Huic prorſus mulieri cuncta alia fuerunt, præter honeſtum animum: Opes ſplendori generis ſufficiebãt, Sermo comis, nec abſurdum ingenium modeſtiam præferre: eratq; laſciua, prudens, magnifica, & in erogandis pecuniis liberalis. Maximè delicatiſsimis aptiſsimisq; equis delectabatur: quorum pedes non ferro quidem, at puriſsimo optimoq; auro armari volebat, ſicuti Plinius teſtatur libro vigeſimo tertio. Habebat hæc etiam lectiſternia ex argento ſculpta; atque eam quocunque proficiſceretur, quingentæ aſinæ, quæ nuper peperiſſent ſequebantur, quarum lacte pinguiſsimo cum ſolita balneorum vaſa repleuiſſet, totum corpus macerare conſueuerat, vt eius pellis ita diſtenta fieret candidior, mollior, ac magis nitida, ſicuti literarum monumentis reliquit Plinius libro vndecimo. ex huiuſce nomine vnguenta exiſtimant nominata fuiſſe Poppæana à Iuuenale in Satyra ſexta, vbi ita ſcribit;

—videndaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat; & hinc miſeri viſcantur labra mariti.

Famæ nunquam pepercit, maritos & adulteros minime diſtinguens, vnde vtilitas oſtenderetur, illuc libidinem transferebat, modeſtiam tamen præ ſe ferebat, & laſciuia vtebatur. rarus in publicum egreſſus: idq; velata parte oris, ne ſatiaret aſpectum, vel quia ſic decebat, vti ſcripſit Tacitus libro decimo tertio. Capillos habebat flaui color, quod nomen ab ipſius marito Nerone cõſecuti fuerunt, velut teſtis eſt Plinius libro trigeſimo ſeptimo. quòd

ad

ad reliquam attinet ſormam, habuit lineamenta huic numiſmatis imagini ſimillima, quod quidem ex quodam vetuſtiſsimo albi ęris exēplari deprompum eſt: cuius poſterior pars eſt Neronis effigies laureata, quā mihi huius antiquitatum generis ſtudioſiſsimus Andreas Lauredanus patricius Venetus conceſsit. Cum Poppæa deniq; non per multum temporis ſpatium Neronis fuiſſet vxor, à quo ad hoc Auguſtæ cognomentum aſſumpta eſt, ſicuti teſtatur Tacitus libro decimo quinto, mortem obiit fortuita mariti iracundia: hanc enim refertur cauſam extitiſſe illius mortis, quòd cum Nero à Quinquennalibus certaminibus ſerò domum rediiſſet, idcircoq́ue eum illa obiurgaſſet, ictu calcis ab ipſo percutitur, cum neque coronam ob facundiæ victoriam, neque aurigandi, neque citharizandi honorem cōſecutus fuiſſet. huius interitus vt palā triſtis videbatur, ita occultè lætatus eſt populus, tum ob mulieris impudentiam, tum etiā ob ſæuitiam in Romanos ciues, vti narrat Tacitus libro decimo ſexto. Huiuſmodi vitæ ſuæ finem Poppæa conſecuta eſt, quæ nullo pacto quo minus ex acri Neronis feritate interficeretur, effugere potuit. Eius corpus non igni concrematū vt mos eſt Romanus, ſed ex Regum externorum conſuetudine, compluribus ſuauiſsimis odoribus repletur. Inde verò effectum eſt, vt nonnulli eam veneno occidiſſe ſint arbitrati; ne cor quod ardere non potuiſſet, nullum ſceleſtæ actionis dediſſet indicium. Enimuero ſcribunt hiſtorici Neronem magnum dolorem præ ſe tuliſſe, nam ex iis honoribus, quibus eam decorauit, vel quiuis facile comprehēdere potuit, quantopere eius mors illi diſplicuit: cum præſertim ipſe ſe ipſum accuſaret, atque illam ſplēdidiſsima ornatiſsimaq́ue oratione pro Roſtris laudauerit, & in primis pulchritudinis gratia. cū ex ea (veluti viſum eſt Suetonio) Claudiam quintum iam menſem agentem Auguſtamq́; mox vocatam, ſuſcepiſſet. illius cadauer in familiæ Iuliorum tumulo deponitur, atque publicis exequiis honorificentiſsimè deportatur. Verum poſt Neronis mortem illius imagines, & ſtatuæ perfractæ deiectæq́ue fuerunt, quæ tamen denuo ab Othone ex Senatus conſulto erigūtur; ſicuti decimo ſeptimo libro teſtantur Taciti annales; cuiuſce rei mentionem fecit Ioſephus etiam libro vigeſimo Antiquitatum, ac decimo octauo, & Plutarchus in vita Galbæ.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE NERONISQVE IMPER. FILIA.

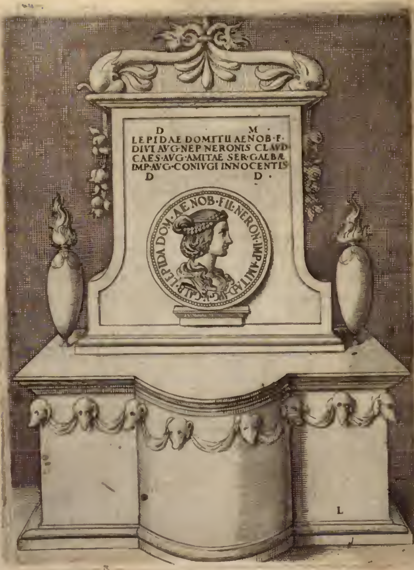

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE NERONISQVE IMPER. FILIA.

ANno conſulatus Memmij Reguli & Virginij Rufi nata eſt Claudia Poppæa ex Nerone Imperatore & Poppæa Sabina, ob quam filiam Cæſar plus ſatis gaudij accepit. mox appellata fuit Auguſta. Locus puerperij Colonia Antium vbi generata fuerat. At cum iam Senatus vterum Poppææ diis commendaſſet, votaque publice ſuſcepiſſet, quæ multiplicata exolutaq; eſſent, & additæ ſupplicationes, templum quoq; Fœcunditati, & certamen exemplo Atticæ religionis decerneret, Fortunarumque imagines aureas in ſolio Capitolini Iouis Nero pater collocari iuſsit & ludicrũ præterea Circenſe, vt Iuliæ genti apud Bouillas, ita Claudiæ Domitiæque apud Antium edere voluit, quæ omnia fluxa fuere, quoniã infans intra quartum menſem, ſiue quintum vt nonnulli tradunt, defuncta eſt, non ſine immodico patris mœrore. Quippe rurſus exortæ ſunt patrum in Auguſtam adulationes. Hi enim decernendum cenſuerunt honorem diuæ, & puluinar ædemq;, & altaria, & ſacerdotem, vtq; in rebus publicis priuatiſq; Romani per nomen Diuæ Poppææ iurarent, ſicuti per diui Auguſti & per diui Iulij acta iurare conſueuerant. quarum rerũ teſtes ſunt Tranquillus in Nerone, & Tacitus libro decimo quinto, & decimo ſexto.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP.
VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP. VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA Meſſalina abneptis Tauri Statilij, qui bis cõſulatum adeptus eſt, ac triumphauit, Romæque amphitheatrum extruxit: atq; Tauri Statilij ſoror, vt arbitrãtur nonnulli, qui accuſatus fuit ab Agrippina, atque eò redactus vt ſeipſum interficeret, vt opes eius & amænisſimos hortos ipſa occuparet, cum prius Neronis fuiſſet amica, Attico Veſtino nupſit eius itẽ adultero, qui hac ipſa de cauſa cum adhuc eſſet conſul, Neronis iuſſu trucidatur, quoniam eam vxorem Nero cupiebat. Cum poſtea mortuus fuiſſet Nero poſt Galbæ internecionem bello inter Othonianos, ac Vitellios flagrante, illa ipſum Othonem maritum ſibi aſciſcere decreuerat, ſi modo victor ex eo certamine euaſiſſet. Verum cũ Otho vel mori potius, quàm bella ciuilia, eligeret; ſuos cineres illi commendauit, vti teſtatus eſt Suet. in Neronis vita, ac ipſius etiam Othonis.

MVMMIA ACHAIA GALBAE IMP. MATER.

MVMMIA ACHAIA GALBAE IMP. MATER.

NVLLI dubium eſt quin Mummia Achaia ex ſanguine nobiliſsimo fuerit orta, illuſtrique domo, ac valde antiqua: quandoquidem ex Paſiphae Minois vxore originem duxit, vt in Galba ſcribit Suet. Siliusque Italicus libro rerũ Punicarum ſexto: quin etiam ita reliquit de quodam ex Galbarum familia.

Ductorem magno ſpectabat nomine Galbam.
Huic genus orditur Minos, inuiſaque Tauro
Paſiphae.

Fuitque neptes Q. Catuli Capitolini, Lucijque Mummij cognomento Achaici proneptes, qui eximiam Corinthi ciuitatẽ cepit, igni populatus eſt, funditusq; euertit. eius maritus Ser. Sulpitius Galba fuit: ex quo Caium, & Ser. Imperatorem genuit, ex quibus maior natu Caius omnes ſuas facultates profudit, Romaque diſceſsit, ac ex inedia mortuus eſt, quoniam illi impedimento fuit Tiberius quo minus ei præeſſet prouincię, quæ illi fortè contigerat, veluti literarum monumentis traditum eſt à Tranquillo in Galba.

LEPIDA SER. GAL BE VXOR.

LEPIDA SER. GALBAE VXOR.

LEPIDA vnica fuit Galbæ vxor, cùm priuata is uteretur fortuna, ex quo duos peperit filios, quo tempore Agrippina Germanici filia viduata morte Domitij ita eũ omnibus ſollicitauerat modis, vt Lepida repudiaretur, ipſaq́; in eius locum vxor à Galba duceretur, vt in conuentu matronarum correpta iurgio, atque etiam manu pulſata ſit à matre Lepidæ. Neque vnquam ſanè poſt Lepidæ mortem ceſſauit, ſed eum fruſtra importunauit, veluti narrat Suet. in Galba. Nec deſunt qui hãc Neronis amitam fuiſſe ſcripſerint, de qua neq; illud ſilentio prætermittendũ exiſtimo, quod ſcribitur à Tacito libro duodecimo. Lepida (ait ille) ex Antonia maiore nata, mulier fuit impudica, infamis, vinoq́; dedita, quæ cũ gratia præſtare contenderet cum Agrippina apud Neronem nuper ad Principatus ſucceſsionem deſignatum, ab Agrippina accuſata fuit quia veneficiis Claudij Imperatoris cõiugium expetiſſet, in Meſſapia ſeruos coegiſſet, exercitumq́; congregaſſet, Italiæque pacem ſubuertiſſet. Quare capitis condemnata fuit: (Dii faxint vt quicunque ſimilia aggrediuntur, hoc ipſum patiantur ſupplicium) ſed Narciſus libertus ad eam defendendam ſe fortiter, ſtudioſeq́; conuertit. Scriptum eſt à Suetonio in Nerone, eam idcirco accuſatã fuiſſe, quia cũ ſuo fratre concubuiſſet, verum Tiberij mortem fuiſſe impedimẽto quo minus eius facta ſit inquiſitio.

ALBIA TERENTIA OTHONIS IMPERATORIS MATER.

ALBIA TERENTIA OTHONIS IMPERATORIS MATER.

ALBIA Terentia valde ſplendida, ac Illuſtris mulier Othonis fuit vxor, ex quo duos filios peperit Lucium Titianũ, ac minorem natu Marcum prænomine. Habuit quandam filiam, quæ nondum nubilis Druſo Germanici filio deſponſata fuit, vti teſtatur Suetonius in Othonis vita.

SEXTILIA MATER VITELLII IMPERATORIS.

SEXTILIA MATER VITELLII IMPERATORIS.

SExtilia honeſtiſsimis, optimiſq; moribus mulier, ac domus ſatis illuſtris Lucio Vitellio nupſit, qui ter Conſulatum geſſerat,& Cenſuram:qui & inſignis erat,& celeberrimus ob eam adulationē, qua in principes vtebatur. Huic ea duos filios peperit, Aulum ſcilicet, et Lucium, cum verò intellexiſſet Aulum in caſtra profectū, eiq; per literas ſignificatum fuiſſet Imperatorē illum ſalutatū, Germanicumq; à militibus nuncupatū,ægrè rem ſanè tulit,magnopereq; doluit cum ſe minime Germanicū,ſed Vitellium peperiſſe diceret.neq; tamen hoc ita accidit,quia filium odio proſequeretur, verū quoniam cū is natus eſſet, multa mala ſibi ex eo filio imminere nuntiatum fuerat à Genethliacis.timebat futura,neq; præſentibus tamen interim fidebat, idq; cognoſcebat ipſius pernitiē deniq; eſſe futurum,ſicuti teſtatur Suet.in Vitellio. Cum Romam igitur ingreſſus eſſet Vitellius magno cum faſtu, atq; cum exercitu tum armis, tum reliquis omnibus munitiſsimo, ac ornatiſsimo in Capitolium conſcendit in templum Iouis Opt.Max. vbi obuius factus Sextiliæ,perbenigne eam complexus Auguſtæ nomine decorauit : quod teſtatur Tacitus libro duodeuigeſimo. Quin etiam ex Senatus conſulto mater Senatus, materque Patriæ appellatur : cuius ſtatuæ ad eius imaginem erectæ,in baſe hæc inſcripta legebantur; MATRI AVGVSTAE (ſiue Auguſti) MATRI SENATVS MATRI PATRIAE. quæ in nummis quibuſdam pariter æreis impreſſa fuit : atq; in iis hæc fuerāt inſcripta; MAT. AVG. MAT. SENAT. MAT. PATR. S.C. illius autem exemplar in præſenti tabula collocauimus, cuius in poſteriore parte Vitellij Imperatoris imago conſpiciebatur cum his literis; A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVG. P. M. TR. P. ſicuti teſtatur quoddam numiſma vnciale peruetus,quod ego vidi,quamuis longo tempore valdè attritum.Mortua eſt Sextilia paulo ante Vitelliorum familiæ euerſionē, cum peruetus eſſet ætate:neque aliud ex Imperio filij conſecuta eſt,quàm luctum,bonumque nomen apud omnes, veluti idem Tacitus aſſerit libro ſuperius à me dicto. Nonnullam obtinuit vulgò ſuſpicionē, vti ſcripſit Suet. quod maternæ mortis autor extiterit Vitellius Imperator, quia iuſsiſſet ne ægrotanti mulieri cibus daretur : quoniam ex muliere quadam Catta nomine,audiuerat ſuum Imperium tum demum firmum eſſe futurum,ipſumque diu eſſe regnaturum ſi vixiſſet poſt matrem ; quanquam non defuerunt, qui eam rerum præſentium ſatietate captam dicant, futuraque timentem impetraſſe à filio,vt liceret ſibi venenum bibere.

Petronia

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA conſularis hominis filia ex Vitellio eius marito, qui tunc etiam priuatè viuebat, vnum habuit filium altero oculo cœcum, quem nominauit Petronium. nupſit Cornelio Dolabellæ Vitellianarum partium duci, cum diuortium inter eam accidiſſet & Vitellium, vti ſcripſit libro decimo octauo Tacitus. teſtamentum condidit, Petroniumque inſtituit hæredem, ita tamen vt procuraret, vt à paterno iure liberaretur, quare exhæredatus fuit à Vitellio. Quinetiam pauco temporis ſpatio interfectus putatur, quoniam accuſatus eſt, quòd paternam mortem inquireret, vt autor eſt Suet. in ipſius Vitellij vita.

GALERIA FONDANA A. VITELLII VXOR II.

GALERIA FONDANA A. VITELLII VXOR II.

NATA eſt Galeria ex patre, qui fuerat prætor, cuius origo ex Fundo Campaniæ oppido deducitur: fuitq́ue Vitellij Imperatoris vxor, ex quo duos filios peperit, alterum marem ſcilicet, alteram fœminam. ita verò lingua erat impedita, vt vix loqui poſſet, de quo meminit Suet. in Vitellio. Hæc miti potius, quàm aſpero fuit ingenio, quandoquidem in victos minime ſæuiit, neque cuiquam minari cõſueuerat, ſed potius cum accuſatus fuiſſet Tracallus, quòd Othonianis partibus ſtuduiſſet, contra accuſatores eum defendit, vti teſtatur Tacitus libro decimo octauo.

VESPASIA POLLA VESPASIANI IMPERATORIS MATER.

VESPASIA POLLA VESPASIANI IMPERATORIS MATER.

NASCITVR Nurſiæ Veſpaſia Polla, ex Illuſtri familia, cuius pater Veſpaſius Pollio ter militum Tribunus fuerat, præfectusq́ue caſtrorum. Extat locus editus in monte ſummo non plus diſtans ab ipſa ciuitate ſex millibus paſſuum, in ea via, quæ fert Spoletū, qui Veſpaſię ex eius familiæ nomine dicebatur: vbi complura eius gentis monumenta fuerunt, quod præclarum eſt ſplendoris familiæ, antiquitatisq́ue indicium: præter id, quòd mentionem etiam fecit Suet. in Veſpaſiano.

FLAVIA DOMITILLA VESPASIANI VXOR.

FLAVIA DOMITILLA VESPASIANI VXOR.

FLAVIA Domitilla Flauij Liberalis filia fuit,nati in Ferentino Latij oppido, quique id ſolum obtinuerat vt Quæſtoris fuiſſet ſcriba. cũ eſſet igitur adhuc puella ex Africa delegatur Statilio Capellæ Romano equiti Tabraceno, tanquam obſes,ac pignus,ob grãdem pecuniam, quæ ipſi à Domitillæ patre debebatur. ab eodem Statilio ex Africa miſſa fuit Romam æris alieni ſub crediti nomine, addita apud amicum vt aſſeruaretur:tanquã latina mulier priuilegiorũ beneficio ex lege Aelia Sentia,libertina videlicet,vt nonnulli tradunt, atq; inter alios Sextus Aurelius. Præterea cum patris cauſa coram iudicibus recuperatoribus nuncupatis agitata fuiſſet,cognoſcitur ingenua,ac Romana ciuis. nupſit poſtea Flauio Veſpaſiano,cui Titum,Domitianum, Domitillamque peperit, atque mortua eſt cum priuatus adhuc eſſet eius maritus.

Fuit & alia,Flauia Domitilla pariter nominata,ex vxoris affinitate,Flauij Clementis Veſpaſiani fratris neptes,à Domitiano poſtea Imperatore in Pandateriam inſulam relegata,vt autor eſt Suet. ac Dion. Deinde quia ſe chriſtianam eſſe profitebatur morte etiam mulctata vnà cum multis aliis, vt in Cleti Pontificis vita ſcriptum reliquit Platina, Euſebiusque in Chronicis, ac ſacræ hiſtoriæ libro tertio.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLAE VESPASIANIQVE FILIA.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLAE VESPASIANIQVE FILIA.

DOMITILLA ex Flauia Domitilla nata, ac Veſpaſiano: Eo tempore mortua eſt, quo pater ciuis adhuc erat priuatus, vti teſtatur Suet. in vita ipſius Veſpaſiani. ad perpetuam huius mulieris memoriam ac honorem poſtea à Tito eius fratre Imperatore ex Senatus conſulto P.Q. Romani iuſſu inſtitutum eſt, vt Carpentũ in pompis Circenſibus à mullis traheretur, in quo eius ſtatua conſpiciebatur ſuperius dictarum mulierum exemplo. Hoc facilè intueri licet ex multis æreis numiſmatibus, quæ apud multos reperiuntur, atque apud Reuerendiſs. præcipuè Patr. archam Grimanum, Alexandrũque Contarenum, in quibus hoc reperi exemplar, cuius in altera parte eſt carpentum, ita vt hic conſpicitur formatum, in altera loco Domitillæ effigiei in medio hæ literæ viſuntur. S. C. atq; in circulum; T. CAES. DIVI VESP. F. AVG. P. M. TR. P. P. P. VIII. IMP. Hæc ipſa etiam inter Dearum numerũ conſecrata eſt, ſicuti ex Statij Papinij carminibus patet, vbi ita de Domitiani Equo ſcribit.

Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cœlo, miſcebitque oſcula iuſta:
Ibit in amplexus natus, fraterque paterque,
Et ſoror.

Arri-

ARRICIDIA VXOR PRIMA TITI.

ARRICIDIA TITI VXOR PRIMA.

CVM priuata fortuna vteretur Titus Veſpaſiani filius, nupſit ei Arricidia Tertulli Equitis Romani filia, qui fuerat Præfectus quondam prætorianarum cohortium: quæ abſque liberis deceſsit, de qua mentionem fecit Suetonius in Titi vita.

MARTIA FVLVIA TITI VXOR. II.

MARTIA FVLVIA TITI VXOR. II.

MORTVA Arricidia Tito priuato adhuc ciui nupſit Martia Fuluia illuſtris familiæ, quæ cum illi Iuliam peperiſſet, ab eo repudiata fuit, ſicuti literarum monumentis tradidit Suetonius in ipſius Titi vita.

IVLIA TITI IMPERATORIS FILIA.

IVLIA TITI IMPERATORIS FILIA.

EX Martia Fuluia, Titoq́ue cum adhuc eſſet priuatus, nata eſt Iulia. quæ ſtatim atque ad idoneam ætatem peruenit, vt Domitiano nuberet pater ſummo ſtudio curauit: verum cum is minimè eam ducere voluiſſet per id tempus, quanquam eſſet virgo, quoniam Domitiæ amore detineretur, eamq; vxoré cepiſſet, Sabino nupſit, cum quo etiã congreſſa eſt, atque eo ipſo tempore, quo viuebat adhuc Titus, vt ſcriptũ reliquit Suet. in Domitiano. tum eam patruus marito deduxit, quem paulò poſt interficiendum curauit, vt eius matrimonio potiretur: hoc ita ſcribit Philoſtratus. verum Suet. in loco ſuperius à me citato, eius inquit, cum patre maritoq́ue priuata fuiſſet, Domitianum inſano quodam amoris impetu captum, ac agitatum fuiſſe, idq́ue palam, ita vt illius mortis autor extiterit, cum eam abortiuum abiicere perſuaſerit. de qua ita teſtatur Iuuenalis.

Cum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret, & patruo ſimiles effunderet offas.

Cum inceſtum commiſiſſet cũ patruo, vbi eſſet adhuc vidua, credita eſt eo tempore ex Domitiano in vteró geſtare.

IVLIA TITI IMP. FIL.

IVLIA TITI IMP. FIL.

VESTA NVMISMA PRIMVM.

CVM Iulia eſſet Domitiani concubina, ſiue eius eſſet vxor, cognomen Auguſtæ accepit(hoc eo tempore fortaſſe accidit,quo repudiata ab Imperatore fuit Domitia) atq; nummi complures ærei,argenteiq́; & aurei cum eius effigie in altero laterum impreſsi ſunt: quorum in alicuius generis poſteriore parte imago, atque ſimulachrum Deæ Veſtæ fuit inſignitum,quæ conſidens haſtam manu læua tenebat atq; dextera Palladis ſimulachrum,quod Palladium nuncupatur: atque apud Romanos in huiuſce Deæ templo,aſſeruabatur in quadam ſecretiore parte, vbi non modo nulli hominum id contingere licebat, ſed neque à virginibus quidem Veſtalibus omnibus conſpiciebatur: verum ab vna earum tantum,idq́; magna cũ diligentia cuſtodiebatur,quandoquidẽ cognouerant, vbi illud Palladium reperiretur,ibi futurum perpetuum orbis, omniumq́ue gentium Imperium.Hoc ab Aenea ex Troiæ incendio Romam translatum eſſe dicunt, atque huiuſce Deæ cuſtodiæ,creditum eſt.Res erat præterea ſanè admirabilis, quòd hæc ſtatua oculos conuerteret, haſtamq́ue quam dextro brachio tenet ſuſpenſam,concuteret,ita vt iaculari videretur. Mentionem de hac fecit Ouidius libro Faſtorum ſexto.Illud quod præterea de hac Dea fuerat dicendum,in alios libros differam, vbi agetur de Imperatorum numiſmatum Hipomnematibus.

CERES AVGVSTA
NVMISMA II.

IMPRESSVM fuit, & aliud æreum numiſma ſemunciale eodem tẽpore, Domitiani eius patrui iuſſu,in eiuſdem honorem Iuliæ, cuius in altera parte Iuliæ facies viſebatur,& in altera impreſſa eſt Cereris Deæ imago,quæ haſtam tenet ſiniſtra, atque dextera ariſtas, papauerisq́ue plantam quandam. hæc Saturni Opisq́; fuit filia, atq; ab antiquis frugum Dea credita eſt, omniumq́ue fructuum. Dicta eſt autem Ceres à gerendo, quaſi geres priore litera mutata,quod ita eſſe teſtatur Cicero libro ſecundo de Natura Deorum; & Plautus,cùm ita inquiat;

Cererem,te melius,quam Venerem ſectarier.

quod melius etiam ex vulgato eo intelligitur;

Sine Cerere,& Baccho friget Venus.

Volebant

Volebant præterea eandem Lunam intelligi, ſicuti libro Georgicorum primo teſtatur Virgilius his verbis.

———vos ò clariſsima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum
Liber, & alma Ceres.

cuius virtuti generandi vim tribuerunt, fertilitatemque & fruges maturas faciendi potentiam: ſi quidem ea ſuo frigore noctu ſolis ardorem, atque calorem temperat, vnde ait idem Poeta;

———veſtro ſi munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.

quod Macrobius etiã teſtatur in Saturnalibus, libro primo. Atque cum eandem Terram eſſe arbitrarentur, quæ quaſi vas quoddam omnia, quæ naſcuntur, in ſe reciperet, ſicuti libro primo de Natura Deorum ſcripſit Cicero, ita tradidit Orpheus;

Terra mater cunctis, diuesque Ceres.
Tum ſacer antiqua matre ex tellure tumeſcit

Euſebius libro tertio Euangelicæ præparationis eam fructuum, herbarumque nutricem appellat, quæ naſcuntur ex planitie; vt à Rhea differat, quam eorum omnium, quæ in montibus naſcuntur, locisque ſaxoſis, matrẽ eſſe duxerunt. Quamobrem Cereris imago ſpicis coronata fuiſſe dicitur, multaq; circum habebat papauera, quibus copia, feracitasq; ſignificabatur. Erat hæc herba illi ſacrata ob potionem eam, quam illi dedit Baubona hoſpes, vt ſomno facilius capta doloris eius ſolutionem inueniret, quem ex filia à Plutone rapta percipiebat. Mactare conſueuerant huic Deæ pecudem, vt aſſerit Porphyrius, quam illi gratiſsimam eſſe dicebant, quòd terreſtre eſſet animal, præterea in eius ſacrificijs vinum pramnium libabatur, quod libro ſeptimo Antiquarum lectionũ à Cælio ſcribitur. Narrat Valerius libro primo quemadmodum huiuſce Deę ſacrificia ab Aenea in Sicilia originem ſumpſerunt, atque inde à quindecim ciuibus Romam fuerunt translata, quã Deam placare cupiebant, ſibique beneuolam reddere. Verum quia Græco ritu illi ſacra offerri volebant, miſsi ſunt Veliam, qui ſacerdotem quandam adducerent, cum pulcherrimum templum prius intra mœnia extruxiſſent; quod vt affirmat Plinius libro trigeſimo, erectum fuit apud Circum Maximum. Verum cum florentiſsima, ac opulentiſsima facta eſſet Roma, decem primariorum ciuium filios in ſingulas Hetruriæ præſtantiores ciuitates miſerunt, qui ritus ſacrorum, illiusque ceremonias perdiſcerent. Hæc itaq; Dea in æreis nummis fuit impreſſa cûm his literis circum; CERES AVG. quandoquidem omnia ſacra loca, reuerentiaque digna, Auguſta nominabantur: ſicuti ſuperius explicatum eſt.

Pauo

PAVO NVMISMA III.

Mortva Iulia,atque inter ſydera à Domitiano conſecrata,nummi poſtea aurei imprimuntur,qui altera ex parte eius habebant imaginem,ex altera Pauonem, at nunc extat vnus apud Illuſtriſsimum Franciſcum Medices magnæ ſpei Florentinæ Iuuentutis Principem, ſicuti hic nos expreſsimus, circa quem ſunt hæ literæ; DIVI TITI FILIA. vt ipſius Iuliæ numen ſignificaretur,quod ita antiquitus formabatur,vti in Liuiæ Auguſtę vita à nobis demonſtratur,de quo hæc ſcripſit Martialis in principio libri noni;

Matrona diues dulce Iulium numen.
Manebit altum Fuluiæ decus gentis.

atque idem ſub finem eiuſdem libri;

Templa Deis,mores populis dedit,otia ferro,
Aſtra ſuis,cœlo ſydera,ſerta Ioui.

CARPENTVM NVMISMA IIII.

In ludis etiam Circenſibus patruus neptem, eiusq́ue memoriam Carpento decorare voluit, de quo ſatis abundè, vti exiſtimo, pluribus in locis ſuperius à me explicatum eſt.eius poſterior pars ea eſt, quæ ſequitur, cuius exemplar accepi numiſma quoddam æreum vnciale antiquiſsimum ab honeſtiſsimo optimoq́ue Ioanne Patriarcha Grimano, poſt alia multa, quæ videram.

S. C.

NVMISMA V.

Hoc exemplum,quæ pars eſt aduerſa numiſmatis ipſius Carpenti,Imperatorem hoc vehiculum Iuliæ ſuæ nepti ex Senatus conſulto conceſsiſſe, declarat: Quo eam ex principum inſtituto,poſt obitum decorauit. fuit autem à Domitiano in æreis monetis impreſſum, cum decimum quintum gereret conſulatum.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA Longina ex Domitio Corbulone genita eſt,qui miſſus fuerat olim à Nerone ad retinendam contra Parthos Armeniam,viro inſigni ſanè,iucundo, ac valde amabili. Nam præter id, quòd prægrandi extitit corpore,fuit etiam oratione magnificus,magnoq́; animo,& rerum experientia,ac ſapientia non vulgari , de hoc mentionem fecit Tacitus pluribus verbis libro decimo tertio Auguſtæ hiſtoriæ.

PANARIA NVMISMA PRIMVM, ET SECVNDVM,

DIGRESSIO.

QVANQVAM hiſtoriæ ordo poſtulare videbatur, vt tertij,quartiq́; numiſmatis loco duo priora collocarentur,tamen quia ita in æs ea incidimus, vti in dies reperire potuimus,non valuimus ad vnguem in omnibus aptum ordinem ſeruare, quamuis maiori ex parte ſeruatus ſit, quoniam quotidie alia non antea conſpecta nobis ſeſe offerebant. Quamobrem cum hiſtoriæ ordinem ac temporum ſequemur,in poſteriorum partium expoſitione, primum erit numiſma tabulæ tertium , ac poſtea quartū primumq́; ſequetur, & ſecundum,vbi ſunt panaria,deinde quintum,& ita deinceps.

I
DOMITIAE
II
AVGVSTAE
III
S C
S C
IIII
V
VI
DIVI CAES MATER
S·C
CONCORDIA
SC
IMP·CAES·DOMITIANVS AVG·P·M·COS·VIII
LXIII

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

PVER SVPER SPHAERA SEDENS
NVMISMA III. ORDINE PRIMVM.

CVM Lucio Aelio Lamiæ Aemiliano nupſiſſet Domitia, eiusq́ue amore captus eſſet Domitianus Cæſar, ab eo abducta eſt; atq; maritus eiuſdem Domitiani iuſſu occiſus fuit. Cùm ipſa præterea Domitiano nouiſsimo marito infantem peperiſſet ſecundo illius Conſulatu, anno poſtero Auguſta nominatur, ſicuti memoriæ prodidit Suetonius in ipſius Domitiani vita. Cum perexiguo poſtea tempore interpoſito infans Cæſar eſſet mortuus, atq; publicè in Deorum numerũ relatus, genus quoddam argẽteorum nummorum in Domitiæ Auguſtæ, filiiq́; mortui honorem impreſſum eſt, quod ex altera parte Domitiæ imaginem oſtentabat, ex altera infantis numen, qui ſuper ſphæra cœleſti conſidere videbatur, circa quem ſeptem erant ſydera, quæ totidem planetas ſignificabant, quo argumento infantis animam in cœlum inter ſelectorum Deorum numerum receptam eſſe oſtendebatur: ex quo Statius Papinius in Domitiani gratiam ita ſcripſit;

Salue magnorum proles, genitorq́; Deorum.

Et paulò inferius;

Cum ſuperis terrena placent tua turba relicto
Labetur cœlo, miſcebitq́; oſcula iuxta.
Ibit in amplexus natus, fraterq́;, paterq́;,
Et ſoror, vna locum ceruix dabit omnibus aſtris.

Martialis quoq; in eandem ſententiam ſcripſit libro nono.

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,
Aſtra ſuis, cœlo ſydera, ſerta Ioui.

Quod & Domitius in vtroq; loco affirmat. literæ hæ, quæ numiſma ambiunt, ac ita ſe habent; PIVS CAES. IMP. DOMITIANVS. cum ea ipſa ſententia conſpirant, quæ ſuperius citata eſt ex Papinio: maximam ſcilicet fuiſſe Domitiani pietatem, qua in filium vſus eſt, cum publicas exequias illi peregerit, in cœlo collocauerit, eius memoriam prorogauerit, eumq́; tanquam Deum honorauerit, quem vel in monetis imprimendum curauerit, eſt enim ea pietas qua in Deos, in patriam, ac in parentes vtimur. hoc numiſma mihi conceſsit Reuerendiſsimus, ac perhumanus Io. Grimanus Aquileienſis Patriarcha.

Domitiæ

DOMITIAE STATVA QVODDAM ALTARE.

NVMISMA IIII.

ORDINE II.

ILLVD ſanè verum eſt, quòd hoc numiſma magno mihi fuit labori, dum quid hoc ſigno ſignificaret perquirerem, diligenterq́ue excogitarem,ob perobſcuram eius inſcriptionem,atq; cum meo ipſius iudicio diffiderem, id me intelligere poſſe prorſus deſperabam, cùm prædicta moneta mihi ad manus peruenit: tum cum Papinij locum reperiſſem, exploratum habui hoc eadem mente,qua & ſuperius, à Domitiano fuiſſe factum, quinetiam ſtatuā,quæ ſedet,altareq; habet ante ſe accenſis facibus, Domitiæ eſſe cognoui, quoniam cum infans inter numina ſit relatus, rationi conſentire videtur,vt illi ſacrificia ſint inſtituta,& altaria, ac ſacerdotes, ſicuti leuitatis, vanæq; Romanorum adulationis fuerat conſuetudo.atq; ipſa mater fortaſſe ſacrificia offerebat,quare illi cuprea ſtatua, vel alterius metalli huic ſimilis, erecta fuit,ac præterea formata in nummo in vtriuſq; honorem,ſicuti ex ipſa inſcriptione demōſtratur; DIVI CAES. MATER. id eſt prædicti infantis mater, qui et Cæſar appellatus fuit,& in Deos relatus.Antiquum numiſma æreum eſt vnciale,ex quo expreſsi exemplum,quod per aliquod tempus fuit meum,nunc excellentiſs.Iuris conſulti Tiberij Deciani.

PAVO NVMISMA V.

ORDINE III.

HAVD multò ſanè poſt infantis mortem,cùm Domitia Paridis Hiſtrionis amore capta,ab Imperatore deprehenſa eſſet,repudiatur. Verū intra paucorum dierum ſpatium magno amoris feruore victus, cum ſine illa haud facilè viuere poſſet, eam iterum vxorē popoſcit, quam etiam in Palatium reduxit,atq; ſe id facere à Populo coactum ſimulauit:ſicuti teſtatur Tranquillus in loco ſuperius citato. Præterea eam ſibi in gratiam rediiſſe oſtendere cupiens atq; inter eos partam eſſet concordiam,& beneuolentiam,argenteā monetam cum Pauonis imagine imprimi curauit,quę huic non erat abſimilis,cuius in circulo ita erat inſcriptū; CONCORDIA AVGVSTA. vt ſicuti Iunoni Iouis vxori,quæ cœli regina eſt,Pauo ſacer fuit,ita videretur Domitianus,qui terrarum orbis Imperator erat,Deusq; vocabatur,vxori ſuæ eundem conceſsiſſe, quem pronubæ Iunoni dare conſueuerant.

Cornix

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

CORNIX NVMISMA VI.

ORDINE IIII.

Hac ipſa ſignificatione exiguæ quædam monetæ ſextulæ ferè pondere impreſſæ fuerunt, quarum ex altera parte Cornix ſuper lauri, vel oleæ ramo cõſidens cernebatur: quæ ita erat formata, nullam in altera parte habẽs imaginem, ſed has literas tantum; S. C. atq; circum; IMP. DOMITIANVS. Hanc auem aiunt Græci concordiam ſignificare, ſicuti in primo Hieroglyphorum ori Apollinis ſcriptum reperitur: quoniam hæc eſt eius natura, vt cum ſemel mas, atq; fœmina coierint, inuiolatum ſemper ſeruent coniugiũ, donec viuunt, cum neq; cum mare alio fœmina, neq; cum fœmina alia mas coniungatur. cum verò alter mortuus eſt, alter loca deuia, deſertaq; petẽs ibi ſolus verſatur, neq; cum alia ſocietatẽ iungit, aut coniugium. cũ tantus itaq; ſit horum animalium amor inter ſe, inde effectum eſt vt in nuptialibus celebritatibus κ ρω. ν, κορώνην exclamare cõſueuerint, quod latinè Cornicẽ ſignificat: quod nomen tanquam felix augurium, apertiſsimumq́; concordiæ ſignum inuocabant. Nam quis per Deos maior exiſtimãdus eſt theſaurus, vel cuius hominibus conditionis magis conuenit, neceſſariaque eſt concordia, quàm matrimonio coniunctis? nam vbicunq; hæc non reperitur, ibi numellæ, ibi vincula ſunt, ibi miſeriarum copia, maioresq́; cruciatus, & grauiores pœnæ, quàm eæ ſint, quas patiuntur damnati apud inferos. idcirco cum alicui ſola viſa fuiſſet Cornix, infeſtũ, peſsimumq́; nuntiũ exiſtimabatur. Hoc exemplum ex antiquiſsimo nummo deprompſi præſtantiſsimi Franciſci Medices Principis Iuuentutis Florentinæ, atq; alterum poſtea vidi Patauij apud Marcum Antonium Maximum huius generis admiratorem.

PANARIVM NVMISMA PRIMVM, ET II.

ORDINE V. ET VI.

In Sęcularibus ludis, quos Domitianus Imperator edidit, ſicuti in libro De Natali die aſſerit Cenſorinus, cũ iam decimo quarto fuiſſet Conſul, numiſmataq́; hoc ipſo tempore facta teſtantur, ſæpius ille munera Populo largitus eſt. ter enim tribus diebus, ſingulis trecẽtos nummos dedit, qui ad noſtrorum nummorum rationẽ redacti, ad ſeptem coronatos accedunt, vt fru-
„ mentum emerent. hoc ita affirmauit Suet. in vita ipſius Domitiani; Congia
„ rium Populo nummorum trecentorũ ter dedit: atq; inter ſpectacula mune-
„ ris largiſsimũ epulum. Eo verò die quo in ſeptem Collium honorẽ Romæ

feſtum

feſtũ agebatur, quod Septimontiale dicebatur vniuerſo congregato Populo in Palatio cõuiuium exhibuit, atq; Senatoribus, Equitibusq; panaria quędã ingẽtia diſtribuit, plebeisq́; in quaſdam ſportulas edulijs plenas. ex quo idẽ „ inquit; Septimontiali ſacrorum quidem die Senatui, Equitiq́; panarijs, ple- „ beis ſportulis cũ obſonio diſtributis. Scribit idẽ prӕterea quòd Equitibus, ac Senatoribus ex vtraq; parte poſtero die quinquaginta teſſerę datӕ ſunt, quӕ cum offerrentur pro ſingulis teſſeris copia quędam vel frumenti, vel panis, vel nummorum reddebatur. ſignificant igitur duӕ hӕ paruӕ monetӕ, in quibus panaria cum frumento impreſſa ſunt, panẽ Senatoribus, Equitibusq́; datum, ac plebi (non enim tunc dico, quoniã in poſteriore parte inſcriptio huiuſmodi munus triennium ante factum eſſe oſtendit) quoniam conferendi panis vſui erant accommodata, ſicuti Papinius in primo Syluarum ſcriptum reliquit;

> Hi panaria, candidasq́; mapas
> Subnectant.

Nam ſicuti congio frumentum Populo largitum ſignificabàtur, vaſe ſcilicet, quo grana metiebãtur, ita panis ex panario demonſtrabatur, quo panis ferebatur in menſam. habent nummi ambo ex altera parte Domitiӕ effigiẽ cũ his literis; IMP. DOMIT. AVG. GERM. COS. XI. id eſt; Imperator Domitianus Auguſtus Germanus Cõſul vndecimo. Neq; illud ſanè prętermittam, quod à Suet. ſcribitur, Domitianum ſcilicet hos ludos Populo edidiſſe eo anno, quo & Seculares fecit, quòd ex numiſmatibus etiam dignoſcitur hos ludos celebratos fuiſſe, cum ipſe iam quartodecimo fuiſſet Conſul: quod affirmat & Cenſonius. atq; ex duabus his monetis cõſpicitur hoc munus factũ fuiſſe, cũ vndecimo tantum fuiſſet ipſum magiſtratũ conſecutus.

DOMITIANI IMAGO NVMISMA VII.

Ab eodem Cӕſare imperatum eſt, vt aliӕ etiam argenteӕ monetӕ decẽ aſsium eſtimatione cuderentur, quӕ ex altera parte Domitiӕ habebant effigiem, ex altera imaginẽ Domitiani, quod ex antiquo quodam numiſmate Bernardi Rocellai ciuis Floren. deprompſi. Hӕ à Domitiano Imperatore in honorem Domitiӕ eius vxoris conflatӕ fuerunt, quӕ ob prӕdicti Paridis amorem eius coniurationis fuit conſcia, per quã occiſus fuit Domitianus, vti Sex. Aurelius, Suet. q́; in ipſius vita teſtantur.

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Facie
3 Qui Roma pſugerat; lege, profugerat
7 experiritur; lege, experitur.
11 per ſacrum occaſionem, lege, per ſacrorum.
13 Gratiliano; lege, Gratidiano
13 prouinciæ confirmatæ; lege, prouincia cõfirmata
ibid. nonnullis cœſis; l. cæſis
14 quem etiã teſtatur; l. qui.
17 Lstij opido; leg. oppido. & ſic alijs iu locis.
ibid. Marcium philippum; lege, Martium.
ibid. minime excogitatum; lege, excogitata.
18 ſomno ſoluta; l. ſolutam
21 memoriam relinquens; lege, relinquens.
ibid. verſu 31 verum cũ hæc; dele, cum.
22 in templum Deæ; lege in templo.
ibid. belliciisq; inſtrumentis; lege, bellicis.
ibid. ad Auguſtum proenio; lege, prœmio.
ibid. ſuper cadauere; l. cadauer
27 quendam Bouillæ nuncupatum; lege, Bouillas.
ibid. fuit obſcæna; l. obſcœna.
ibid. in Ciceronem detexit; lege, Ciceroni.
ibid. ob quandã diſſeſionem; lege, diſſenſionem.
31 filiam nupſit; lege, dedit.
ibid. celebris mercatorũ locus lege, celebrem mercatorum locum.
ibid. Oratij ſermonibus; lege, Epiſtol. lib. primo.
ibid. mandabo ficis; leg. ſiccis.
33 extraneorum cætus; lege, cœtus.
34 AVGVTS. F. lege, AVGVST. F.
36 redire illa paſſus. l. ille.
39 cum filium peperiſſet minime ab Auguſto legitimum iudicatum, editum infantem agnoſci, alique vetuit Auguſtus; lege, cũ eodem anno, quo auus Auguſtus inter homines agere deſijt, filium peperiſſet, minime ab Auguſto legitimũ iudicatũ, agnoſci ipſum aliq; vetuit.
ibid. qui vel ſublimiori fortunæ; lege, ſublimioris.
ibid. pumilij membra, l. pumili
ibid. Iuliæ pumipili; l. pumili.
41 manus incideret; lege, inciderent.
ibid. litus; lege, littus.
ibid. pro eo pregnans; lege, pro eo quod eſt prægnans.
ibid. iuuematur ille; lege, inueniatur illum.
ibid. ex pulli ea nati; lege, pulli ex ea nati.
42 Caio & Liuio Cęss. lege, Lucio, &cæt.
ibid. porticum ornatiſſimum; lege, ornatiſſimam.
ibid. aſcripta fuit; lege, adſcripta; & ſic alijs in locis.
43 multitudo comitabantur; lege, comitabatur.
44 ſuper quo; l. ſuper quod.
45 huiuſce dicationis; lege, dedicationis.
ibid. Et ſi hoc numiſma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatiſsimo Reuerẽdiſsimi Patriarchę Grimani exemplar decerpſi, ad cuius imitationem inter reliqua multa numiſmata cum hac imagine quas habet, duo ſunt & elegantiſſima & antiquiſſima; lege, Et quamuis nũmus hic penes multos adhuc extet, huius tamen, ex quodam, cum ab omni tẽporis iniuria quàm integerrimo, tum inprimis antiquo, à Reuerendiſſimo Patriarcha Grimano mihi conceſſo exemplar deſumpſi, ad cuius quidẽ ſimilitudioem duos idem poſſidẽt achates, miro artificio ſculptos, inter cætera, quæ apud illum cõſeruãtur antiquitatis monumenta.
47 cum ea æquà; lege, eam.
ibid. ipſe cõcederet; l. cõderet
48 in pompis ea vtebantur; lege, eo.
49 Cum ægrotaret Liuia nota fecit; lege, Cum ægrotaret Liuia Fortunæ Equeſtri nota fecit, &cet.
ibid. decernerent; l. decerneret
ibid. ſequẽtes ſtatuas; l. ſtatuæ.
50 DIVA LIVIA AVGVST. lege, DIVA LIVIA DIVI AVGV.
ibid. Pauonis forma circulum extendentis; lege, caudã in circulum extendentis.
ibid. huius numiſmatis pars anterior III. eſt imago in tabula imaginũ ipſius Liuiæ, ac III. exemplar poſteriorum partium tabulæ; lege, huius nummi pars, quæ effigiem ſtolatã continet, in ipſius Liuiæ imaginum tabella tertio loco eſt, altera vero quæ pauonem, tertio item loco ẽ ea tabella, cui ipſius imaginum aduerſæ partes ſunt inſculptæ.
ibid. Philippi ſæculo; lege, ſæculum.
ibid. in Patauij; lege, Patauio.
ibid. qui rex eſt cæli; leg. cœli.
ibid. ita de Augncto; l. Auguſto
ibid. qui fœminas intelligant eas, quas ſua virtute &ce. lege, qui fœminas appellant Diuas, etiã eas, quæ ſua virtute &cet.
51 relicta fuiſſet in deorum numero; lege, relata fuiſſet in deorum numerum.
ibid. templo depoſuit; l. poſuit
ibid. STATVAE NVMISMA lege, STATVA.
ibid. pro dea ſalute effigie; lege, ſub Deæ Salutis.
53 ſeruum cecidiſſe; lege, cæcidiſſe.
55 poſthac veniret; l. poſtea.
59 ab Herculis filio Antonę; lege, Antone.
62 ac ſimul ipſe ſit interfectus Germanicus Cæſar; lege, ac ſimul ipſe ſit interfectus. Germanicus.
ibid. quæ Varus amiſerat legionis va-

nis vndeuiceſimæ aquilã
(alterã apud Bructeros fu
ſos, alterã apud Marſos)
vti in primo ac ſecundo
Tacitus hiſtoriæ Auguſtę
libro teſtatur; lege; ſigna
quæ Varus amiſerat (alte-
ram legionis vndeuiceſi-
mæ aquilam apud Bructe-
ros fuſos, alteram apud
Marſos) maxima gloria
redemit, vti &cæt.

ibid. caruſq; eſſet; l. charusq; & ſic alijs in locis.

63 eo perueheretur; lege, proueheretur.

65 cum ei ex Senatus conſulto; dele, ei.

ibid. qui varijs temporibus Liuiæ Auguſtæ; adde, fuerãt.

64 Plinius libri noni literarum; leg. libro nono hiſt.

ibid. Antoniã Druſi; dele, Druſi

ibid. cuius propter formã oõnulli; lege, nonnullos.

ibid. Achillis Maffæi; lege, Maphæi, & ſic alijs in locis.

67 Antoniæ in Cereris formam; lege, & Antoniæ.

ibid. tædæ truncis; leg. tedæ, & ſic alijs in locis.

ibid. tanquam diuina reuerentiam; lege diuinam.

69 ſiue Iulia, non Bulia; lege, ſiue Bulia.

ibid. Imperator exercitui; lege, exercitus.

ibid. Neronem rerum domitorem; lege, Neronem Imperatorem.

ibid. hoc erit exemplum? lege, hæc erit exemplo.

70 imagines Neronis & Druſi Cęſarum Germanici; diſtingue, imagines Neronis & Druſi Cæſarũ, Germanici.

71 notã inuſiſſet, l. inuſſiſſet.

77 illi exibuit; lege, exhibuit; & ſic alijs in locis

ibid. aliam maritima in Siciliam; lege, maritimam.

78 quæ Diui filij; lege, quod Diui filij.

ibid. huiuſce coronę inſculpta lege, hæc corona.

ibid. Crocodillum; lege, Crocodilum.

ibid. Coloniæ Nemanſienſis; lege, Nemauſienſis.

ibid. quod omnium deorum; l. quod eſt omniũ Deorũ.

ibid. Chriſti, ac Virginis; lege, ac Diuæ Virginis.

ibid. Iuliam, Martiam; lege, Iuliam ètiam, &c.

79 perniciosſa protulerunt; l. perniciosſa. & ſic in alijs locis.

ibid. Peperit Antium; lege, peperit Antij.

ibid. cum Germanicis pugnaret; lege, Germanis.

ibid. & vbi aram; l. vbi & arã.

81 optimis incæptis; lege, incœptis.

ibid. nouiſſime calumniatus; lege, nouiſſime dictitans.

ibid. ad miſericordiam concitaret; lege, ad miſericordiam ſui concitaret.

ibid. nunc vero minantem ſe; lege, minitans.

ibid. infulciri cibũ; l. infarciri.

ibid. inter infaſtos; l. nefaſtos.

ibid. die quo mortua; leg. diẽ.

ibid. in Gemonias abiecerit, quo ſceleſti homines proijci; lege, ex Gemonijs præcipitarit, quibus ſceleſti homines deijci &c.

82 Clementiæ Deæ effugies; lege, effigies.

ibid. ſunt qui dicant; l. negent.

ibid. com cibo abſtineret; lege, quamuis.

ibid. quòd cum Aſinio Gallo alterius Agrippinæ ſororis adulterium commiſiſſet; lege, quod cum Aſinio Gallo, alterius Agrippinæ eius ſororis marito, &cætera.

ibid. vt nurum nunquam; dele, nurum.

ibid. quam cathenatam; lege, catenatam.

83 ad transferendas matris; lege, transferendos.

85 poſteriorum partium ſequentis; lege, poſteriorũ partium nummorum &c.

ibid. deſcriptis exemplis; lege, deſcriptis prius exemplis.

ibid. vera tamen ſcripta is; lege, vera tamen ſcripta poſtea is.

86 nuper citato; leg. ſuperius citato.

ibid. præter ipſum numiſma; lege, præterea ipſi numiſmati.

ibid. aut cur non in literis, quę elatæ videantur, an non vna ærarij impreſſione? lege, aut cur nõ characteribus eleuatioribus, atque vna cum nummo impreſſis?

89 deſcribendam præponerem; lege, proponerem.

ibid. cui opus Faſtorum; lege, à quo illi opus Faſtorum.

ibid. cum in poſteriori parte argentei Caij Cæſaris; lege, cum in poſteriori parte argentei nummi Caij Cæſaris.

90 quod eſſet Agrippinæ partus hoc nos, vt arbitremur, adducere poteſt; lege, quod hoc partu nata ſit Agrippina hæc, vt arbitremur, hac ratione adduci poſſumus.

ibid. quæ poſt mares natæ sũt; lege, quia fœminæ poſt mares natæ ſunt.

ibid. tenebris inuolutæ ob temporis diſtantiam; lege, tenebris ĩuolutæ ſunt &c.

ibid. percurere nolui; lege, percurrere.

91 in lineamentis; lege, in delineamentis.

ibid. Eliæq; Petinæ; lege, Aeliæq; Petinæ. & ſic ĩ alijs locis

ibid. Paulinæ Lolliæ; lege, Lolliæ Paulinæ.

ibid. quibus etiam filius perduceretur; adde, ad Imperij culmen

94 Deæ Cereris; leg. Veneris

ibid. quin etiam ipſum eſt Veneris ſydus; lege, quin etiã ipſum additũ eſt &c.

95 prætorianorũ cohortim ex officio; lege, prætorianarum cohortium officio

ibid. per prouerbium efferi; lege, effari,

ibid. ita negletus; lege, neglectus.

96 legationibus ex Armenia; lege, Armeniæ legatis.

ibid. ſubſellium conſcendere; adde, velle.

97 quod diui vxorem; adde, fuiſſe.

ibid. qua in familiam & nomẽ Neronis tranſiret; lege, qua in familiã Claudiĩ &c.

ibid. intel-

ibid. intelligebaturq; ; lege, intelligebaturq;.
ibid. intelligeretur ; lege, intelligitur.
98 illi dicata ; lege, Neroni dicata.
ibid. quo demoſtrare ; lege, demonſtrare.
ibid. id extructum fuit ; lege, is extructus.
ibid. neque illi ſanè abſimile ; adde, aliud cuſum fuit.
99 ob maiorem faſtum mini me curaſſe ; dele, minime.
ibid. quod vxorem ſignificat ; lege, quæ &c.
ibid. neceſſe ſui artificij ; lege, artifici.
ibid. in numiſmate compulerit ; lege, impulerit.
ibid. pater eius cœcus ; l. cæcus.
ibid. P R O G. lege, P R O C.
100 virili toga; l. virilis toga.
ibid. atq; interim deſignatur ; lege deſignatus.
ibid. fortaſſe Neronis triumphā tis. & Britannici prætexta ti erant : quod per ipſum ſceptrum demoſtratur, atque tranſuecti in ludis cir cēſibus ; lege, fortaſſe Britannici ſunt prætextati, & Neronis triumphali veſte induti, quod per ſceptrū demōſtrātur, in ludis Circenſibus tranſuectorū, &c.
ibid. exorta eſt interim ſimultas inter matrem, & filiū, quia paulo aſperiorem ſe præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiurgaret, Senatusq; actibus aduerſaretur. Neceſſe fuit id circo ſtatuerēt patres, qui in palatium ob id vocabātur, hoc permittente Cæſare, vt aſtaret abditis a tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus non adimeret ; lege, Exorta deinde ſimultate inter matrem & filium, quod illa paulo huic ſe præberet aſperiorem, dum omnia ab eo vel dicta, vel facta acrius inſectaretur, atq; ipſi adeo Senatui aduerſaretur, Patres ſtatuerunt, vt deinceps aſtaret abditis a tergo foribus velo diſcreta, quod viſum arceret, aditus non adimeret.
ibid. enimuero omnem ; adde, ea ratione.
ibid. caliditasq; valuit ; lege, calliditasq; &c.
101 cælatum eſſet, ſolutilemq; nauem ; lege, celatum eſſet, ſolutilem nauem.
ibid. multo plombo ; adde, onuſti.
ibid. Baias euocauit; inſere, eā
ibid. ad ſolemnia; lege, ſolēnia.
ibid. loci operimentum ; lege, cameræ operimentum.
ibid. Vuulnus in humerum ceperat ; lege, vulnus in humerum acceperat.
ibid. benignitate deum, & fortuna ; lege, benignitate deûm & fortunæ.
ibid. Neronem interficeret; lege, eum interficeret.
102 ſi mei viſendæ ; lege, me viſendi.
ibid. ſin occidendæ, l. occidēdi.
ibid. Lenem tumulum, lege, leuem tumulum.
ibid. ſubſanans, l. ſubſannans.
ibid. cum Lepido ſtuprum admiſit, adde ſequētem clauſulam, Cum Pallāte deinde Claudij Liberto, quo nuptias is ſuas cum Imperatore promouerit, atque cū ipſo patruo poſtea ſuo, quo eam is in vxorem duceret.
ibid. Deniq̄ tribuit, lege, deniq; tribuit.
ibid. ex matre cooptaſſe, lege, a matre cooptaſſe.
ibid. poſtea aſtutia Seneca propulſante, lege, poſtea aſtutia, & Seneca propulſante
103 turbatum fuiſſe, lege maſturbatum fuiſſe.
ibid. ſociam eſſe voluſſe, lege, voluiſſe.
ibid. plebi fuiſſe, lege fuiſſe
ibid. tum quod ipſe vix coërcere, lege, tum quod eam ipſe vix &c.
ibid. filij ſui magiſtrum inſtituit, lege, filio ſuo magiſtrum dedit.
107 Vbi ſoror altera, lege, vbi ſoror etiam altera.
ibid. nupſit a Tiberio auunculo, lege, in matrimonium tradita eſt.
ibid. octano ea Marco Lepido, lege, octauo eam &cæt.
109 formā expreſſæ, l. expreſſa.
ibid. Agrippina ſcilicet, lege, Agrippinæ.
ibid. Druſilla Concordiæ, lege, Druſillę.
ibid. fortunæ Liuia, lege, Liuiæ
ibid. reſiſſe, lauiſſe ec. adde tripudiaſſe.
110 conuiuia exibentibus, lege exhibentibus.
113 Quæ Iulia atque dicta eſt, & ex Iuliorum familia, lege, Quæ Iulia etiam dicta eſt à Iuliorū familia &c.
ibid. vt ſicubi libuiſſet, rem haberent, lege, vt ſicui libuiſſet, rem haberet.
119 Caio Memmio conſulari exercitus prouinciæ regenti, lege, Caio Memmio Regulo, Conſulari, & exercitus Prouinciæ &c.
ibid. perductæ à marito ; lege, perducta
ibid. Hiſtoriæ capite, adde 35.
ibid. perteſum eſſet, l. pertæſum
121 Luxuriæ perditæ mulier, dele, mulier.
ibid. ſatis conualebat, lege, cōualebat.
125 non mediocriter populo erat gratus, dele, non mediocriter.
ibid. neptis genita, dele, genita.
127 Camilli ſanguini ; lege, ſanguine.
129 magna erat ſuſpicione ; lege, ſuſpicio.
135 enimuero imaginis illius Antoniæ differentia adducor, quæ proculdubio Claudij fuit mater ; vt ob huius faciem, & illius habitum credam, hoc exemplum huius eſſe Antoniæ effigiem. lege, Enimuero imaginis illius Antoniæ, quæ proculdubio Claudij fuit mater, ex iſtius & vultus & habitus differentia facile adducor vt credam hoc exemplum huius eſſe Antoniæ &c.
ibid. eſt ſimilis, lege, ſimile.
ibid. ſculpti in hac, leg. ſculpta

137 ANTO-

137 ANTONIA PETINA.
lege, PETINAE F.
& ſic deinceps.
ibid. necatus eſt, leg. ſuffocatus
ibid. Quæ in dextra parte ſita
eſt, in Cornucopiæ verò
illa, quæ in ſiniſtra collo-
catur, lege, Quæ in dex-
tra parte ſita eſt Cornuco-
piæ, illa vero &c.
ibid. quæ ſic ex Antonij pij, le
ge, quæ ſic etiam ex Anto-
nini Pij.
ibid. natus vigeſimo die, adde,
ex Meſſalina.
138 De Acerra in alio libro
ſcribendum erit in Hyppo
mnematibus numiſmatũ
Cæſarum loco præſenti op
portuniore, lege, De Acer
ra, Pontifice maximo, Tri
bunicia poteſtate, deq; Im
peratoris nomine, ijs com
mentarijs, quos in Cæſarũ
numiſmata meditamur,
ſuo loco copioſius a no-
bis tractabitur.
141 ita mulieres dictæ Meſſal-
niæ, lege ita mulieres di-
ctæ Valeriæ Meſſalinæ.
ibid. Iuuenis fuit interemptus,
dele, fuit interemptus.
142 uigeſies & quinquies plus
re abſoluta, lege, vigeſimo
quinto coitum.
143 quam ſub Imperatore nu-
pta eſſe, lege, quam Impe
ratori nupta eſſe.
ibid. tum perflatæ, l. tum fuſo
ibid. ac facilitatis viri, dele, uiri
ibid. Claudius huic cum dotem
&c. dele huic.
144 Octauiæ Meſſalinæ filiæ,
Claudijq́; Imperatoris,
Primæ Vxoris Neronis, le-
ge, Octauia Meſſalinæ,
Claudijq́; Imperatoris fi-
lia, prima vxor Neronis,
& ſic alijs in locis.
145 alterius familia fieret, le-
ge, familiæ.
ibid. quod eam matrimonij di-
gnitatẽ, leg. quod ea &c.
ibid. ipaiſeruntq; floribus, le-
ge flores.
ibid. veruntamen denuo cum,
lege, verumtamen cum de-
nuo &cæt.
ibid. cum quadam temeritate,
lege, tanta.

ibid. affirmãtibus ſe nullius fœ
minæ ſceleris, lege, affir-
mãtibus illis ſe nullius ab
ea perpetrati ſceleris &c.
ibid. quia filios, leg. quod filios
146 Quem ipſa præterea è do-
mo Auguſta expulſa, cru-
deliterq; tractata, ita me-
retrice viro pro ſuadente
ſubſecuta eſt, vti ſuperius
diximus interfecta. lege,
Quem ipſa mox domo Au
guſta ob adulterij calum-
niam expulſa, ſubſecuta,
vti ſuperius diximus, in-
terfecta eſt.
148 Nero aſſertus eſt, lege, Ne
rone aſſerto.
ibid. à ſocero receptus, lege, à
ſocero recepto.
ibid. appellatus Cæſar, lege, ap-
pellato Cæſare.
ibid. ſiue princeps Iuuentutis,
leg. ſiue principe Iuuẽtutis
149 apud Io. Andream Veroal
dũ ciuem Brixienſem pul-
cherrimum cõſpicitur, le-
ge, apud Io. Andreã Aue-
roldum ciuem Brixienſem
Clariſſimum conſpicitur.
151 Sabinæ Poppæa, Sabinus
Popæus, lege, Sabinæ Pop
pęæ, Sabinus Poppæus.
ibid. Triumphauitq́;, adde, De
Thracis.
ibid. in auguſtæ Hiſtorię libro
quinto &c. præpone, di-
ctioni Quinto, Quarto.
ibid. Ruffum Criſpinum, lege,
Criſpium.
152 induxiſſet, leg. induxiſſent
ibid. vt Diſticum, leg. diſticon.
ibid. ſufficiebant, l. ſufficiebãt.
ibid. Videndaq́; multo, lege, ri-
dendaq; multo.
ibid. flaui color, lege, coloris
153 hãc enim refertur cauſam,
l. hæc enim refertur cauſa
ibid. huius interitus, l. interitu
ibid. odoribus repletur, lege, re-
pletum.
155 Virginij Rufi, l. Ruffi.
ibid. patrum in Auguſtam, lege
Auguſtum.
157 atque Tauri Statilij, lege,
atque illius Tauri &c.
ibid. amæniſſimos, lege, amœ-
niſſimos.
159 quin etiã ita reliquit, l. qui
etiã ita ſcriptum reliquit.

ibid. fuitq́; neptes, lege, neptis.
ibid. Achaici proneptes, lege,
proneptis.
ibid. Ciuitatem cepit, lege, ci-
uitatem captam.
ibid. illi fortè, lege ſorte.
160 GALBE, lege, GALBAE.
165 quamuis longo tempore
valde attritu, dele, longo
tempore.
167 cœcum, lege, cæcum.
ibid. exhæredatus, lege, eman-
cipatus
169 ex fundo, lege, Fundis.
ibid. lingua erat impedita, ad-
de, mas.
171 editus in monte, l. æditus.
173 ex Africa, lege, in Africa.
175 a mulis, lege, mulis.
181 cum quo etiam, dele, quo
etiam, & adde, ipſo tamẽ
poſtea Domitiano
ibid. deduxit, lege abduxit.
183 creditum eſt, dele, eſt.
185 Fuluiæ decus gentis, lege,
Flauiæ &c.
ibid. Cuius exemplar, lege,
exemplaris.
187 Panaria numiſma primũ &
ſecundũ, dele, titulũ hunc.
ibid. ſequemur, lege, ſequamur.
ibid. ac poſtea quartã, primũq́;
ſequetur, & ſecundũ, vbi
ſunt panaria, deinde quin-
tum, & ita deinceps. Lege,
ac poſtea quartum, deinde
quintum ſequetur ac ſex-
tum, poſt quæ primũ &
ſecundum, & ita deinceps.
190 Domitiæ ſtatua quoddã
Altare, dele, quoddam &
eius loco, pone ante
ibid. ſignificaret. lege, ſignifi-
caretur.
192 in quaſdã ſportulas, dele, in
ibid. Candidasq; mapas, lege,
mappas.
ibid. Auguſtus Germanus, le-
ge, Germanicus.
ibid. hos ludos, l. hæc munera.
ibid. edidiſſe, lege, dediſſe.
ibid. ſeculares, lege, Sæculares.
ibid. Cenſonius, lege, Cenſo-
rinus.
ibid. Rocellai, lege, Rucellai.
ibid. Quæ ob prædicti Paridis
amorem, adde, poſtea.
In Epiſt. dedic. humanis, lege,
in humanis.

FINIS.

BIBLIOTECA NAƷONALE
ROMA

Digitized by Google